

2012

B373/38

14/28

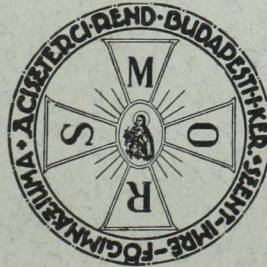

A CISZTERCI REND
BUDAPESTI I. KERÜLETI
SZENT-IMRE-FÖGIMNÁZIUMÁNAK
IV.
ÉRTESÍTŐJE.

1915—1916.

A TANÁRI KAR KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL ÖSSZEÁLLÍTOTTA

BITTER ILLÉS,
IGAZGATÓ.

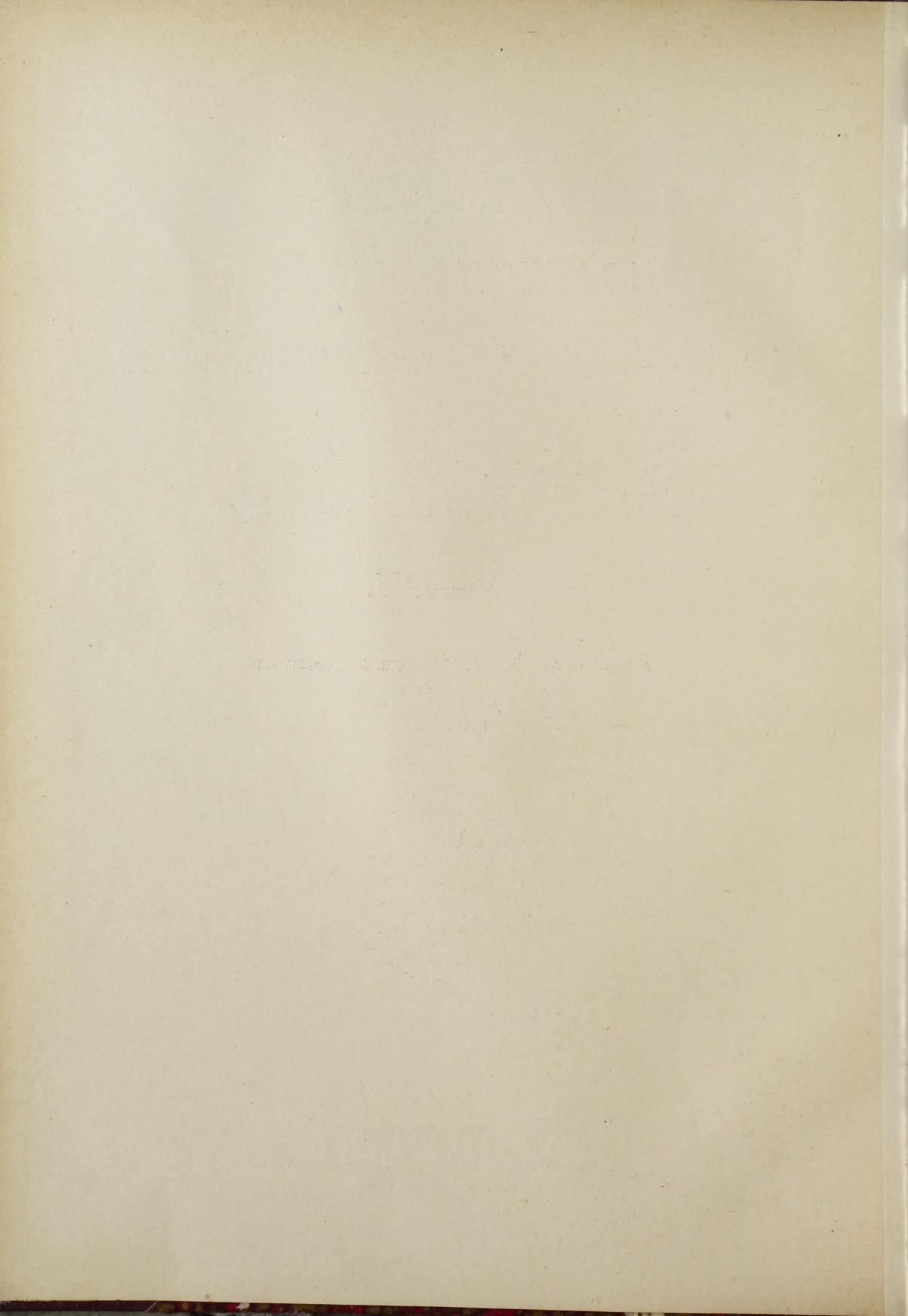

BUDAPEST, 1916.

„ÉLET” IRODALMI ÉS NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Kiadja a magyar ciszterci Rend.

M. J. ...

A CISZTERCI REND
BUDAPESTI I. KERÜLETI
SZENT-IMRE-FŐGIMNÁZIUMÁNAK
IV.
ÉRTESÍTŐJE.

1915—1916.

A TANÁRI KAR KÖZREMŰKÖDÉSÉVEL ÖSSZEÁLLÍTOTTA

BITTER ILLÉS,
IGAZGATÓ.

BUDAPEST, 1916.

„ÉLET“ IRODALMI ÉS NYOMDA RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

Kiadja a magyar ciszterci Rend.

1976

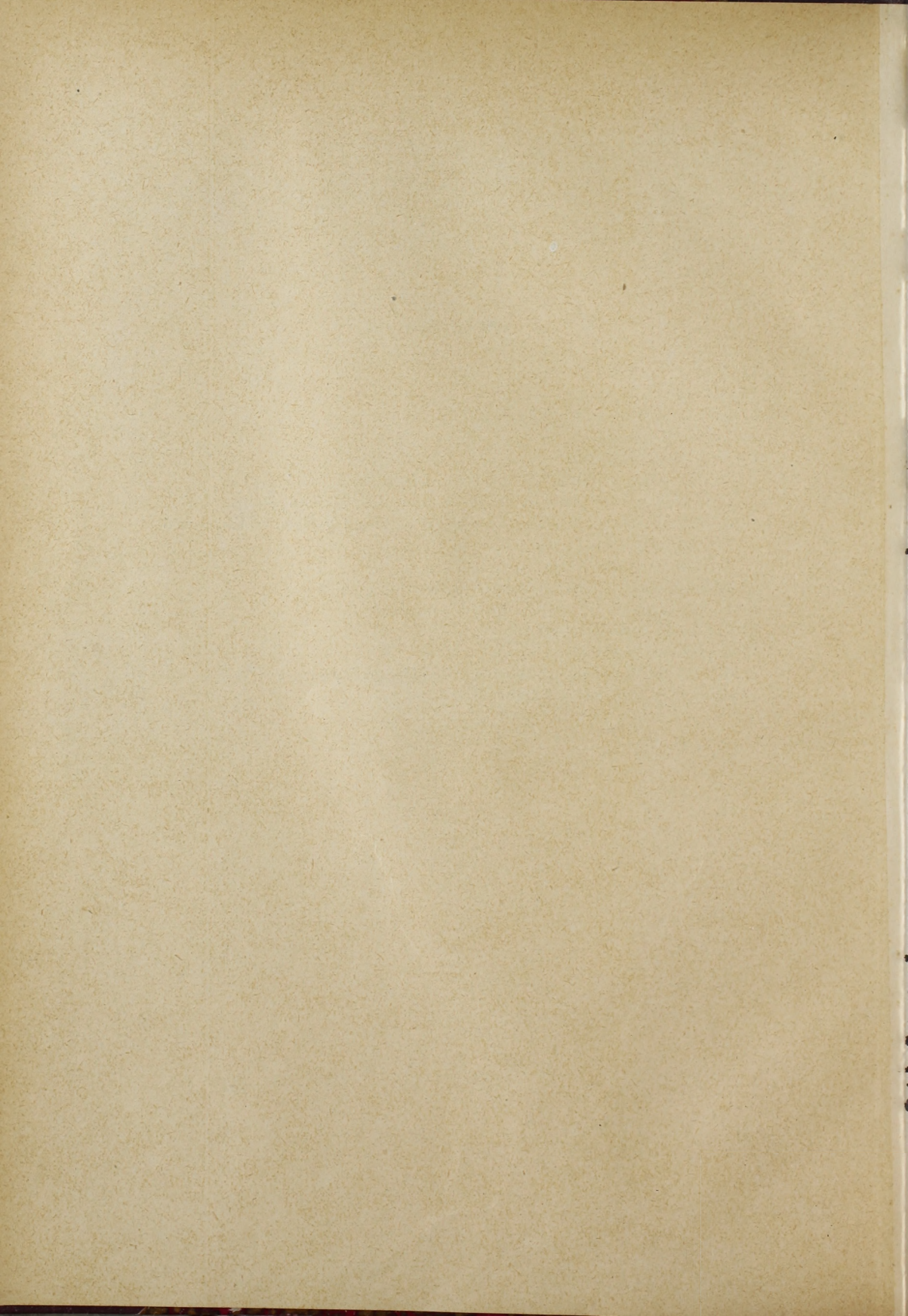
1985

B 373/38

Tartalom.

I. Tanári kar	1
II. Végzett tananyag	4
VI. Beszámoló az 1915—16. iskolai évről	11
<i>A)</i> Történeti adatok	11
<i>B)</i> Az intézet működése	15
1. Testi nevelés (torna, alkoholelleses küzdelem, egészségügy)	15
2. Értelmi nevelés (tanítás, könyv- és szertárok, kirándulások)	19
3. Erkölcsi nevelés (vallásos és erkölcsi nevelés, fegyelem, szülőkkel való érintkezés, ünnepélyek	26
4. Iskolánk és a háború	44
<i>C)</i> <i>a)</i> Segélyezett, <i>b)</i> ösztöndíjas, <i>c)</i> jutalmazott tanulók	50
<i>D)</i> A hatóságoktól érkezett fontosabb rendeletek	53
<i>E)</i> A tanulók érdemsorozata	55
<i>F)</i> Statisztikni kimutatás	63
IV. A jövő (1916—17.) iskolai évben használandó tankönyvek jegyzéke	67
V. Tájékoztató a jövő év kezdetére	70

I.

Tanári kar.

a) A rendes tárgyak tanárai.

Sorszám	A tanár neve	Osztály, melyben tanított	Tárgy, melyet tanított	Heti óraszám	Az intézetnél viselt egyéb tisztségei
1.	<p>Bitter Illés, ciszterci rendi áldozópap, okl. főgimn. rendes tanár; a Kath. Középiszkolai Tanáregyesület Budapesti Körének elnöke; a Szent-István-Akadémia r., a Kath. Népszövetség Apologetikus Szakosztályának tagja; a Kath. Középiszkolai Tanáregyesületben, a Humanisztikus Gimnázium Híveinek Egyesületében, a Kath. Főiskolai Internátus-egyesületben, a Budapesti Középponti Kath. Körben választmányi, a Kath. Iskola-egyesület vezető-igazgatósági, a Magyar Paedagogiai Társaság és az Orsz. Pázmány-egyesület tagja, a Pécs-egyházmegyei Róm. Kath. Tanítóegyesület, a Pécsi Kath. Kör, a Pécsi Dalárda és Pécsi Esperesi Kerület tiszteletbeli tagja. — Tanári éveinek száma 26; ez intézetnél 4.</p>	III–IV. II.	német ny. szépirás	8	igazgató, a tanári könyvtár őre, az ifj. énekkar vezetője
2.	<p>Baranyay Jusztin, dr., ciszt. r. áld., a hittudományok doktora, a ciszt. Rend budapesti hittudományi és tanárképző főiskolájának igazgatója, főgimn. r. hittanár; a Hittanárok és Hitoktatók Orsz. Egyesületének vál., a Kath. Középiszk. Tanáregyesület r. tagja. — T. é. 9, ez intézetnél 4.</p>	I–IV.	vallástan	8	hítségőnok, az ifj. segítőegyesület vezetője, a Mária-kongregáció prézese

Sorszám	A tanár neve	Osztály, melyben tanított	Tárgy, melyet tanított	Heti óraszám	Az intézetnél viselt egyéb tisztségei
3.	Brisits Frigyes, dr., cisz. r. áld., bölcsleletdoktor, okl. főgimn. r. tanár; a Kath. Középisk. Tanáregyesület, a Budapesti Philológiai, a M. Nyelvtudományi, a M. Irodalomtörténeti Társaság r. tagja. — T. é. 3, ez intézetnél 2.	II. II. II. II.	magyar ny. latin ny. földrajz r. geom.	17	a II. osztály főnöke
4.	Farkas Alberik, cisz. r. áld., okl. főgimn. r. tanár, okl. hittanár, okl. gyorsíró; a Kath. Középisk. Tanáregyesület, a Szent-István-Társulat, a Magyar Paedagogiai Társaság, a Kir. Magy. Természet-tudományi Társulat r. tagja. — T. é. 5, ez intézetnél 1.	I—IV. III. IV.	menyiség-tan földrajz r. geom.	18	
5.	Kiss Albin, dr., cisz. r. áld., bölcsleletdoktor, okl. főgimn. r. tanár; a Szent-István-Akadémia r., a Kath. Középisk. Tanáregyesület vál. tagja. — T. é. 18, ez intézetnél 3.	III. III. III—IV.	magyar ny. latin ny. történelem	16	a III. osztály főnöke, tanárszéki jegyző
6.	Martos Ágost, világi, elemi isk. igazgató, okl. óraadó tornatanár. — T. é. 29, ez intézetnél 4.	I—IV.	test-gyakorlás	8	
7.	Orsovai Fülöp, dr., cisz. r. áld., bölcsleletdoktor, okl. főgimn. r. tanár; a Kath. Középiskolai Tanáregyesület és a Budapesti Philológiai Társaság r. tagja. — T. é. 2, ez intézetnél 1.	I. I. I. I.	magyar ny. latin ny. földrajz szépírás	15	az I. osztály főnöke, a filológiai szertár őre, az ifjúsági takarékpénztár kezelője
8.	Pataki Kálmán, cisz. r. áld., okl. főgimn. r. tanár, a Kath. Középisk. Tanáregyesület, a Szent-István-Társulat és a Természet-tud. Társ. r. tagja. — T. é. 2, ez intézetnél 1.	I.II.IV.	természet-rajz	7	a természet-rajzi szertár őre

Sorszám	A tanár neve	Osztály, melyben tanított	Tárgy, melyet tanított	Heti óraszám	Az intézetnél viselt egyéb tisztségei
9.	<p>Vargha Damján, dr., ciszt. r. áld., bölcseletdoktor, okl. főgimn. r. tanár; a M. Tud. Akadémia Irodalomtörténeti Bizottságának r., a Szent-István-Akadémia III. osztályának titkára, a M. Nyelvtudományi és a M. Irodalomtörténeti Társaság alapító és vál., a Budapesti Philológiai Társaságnak és a Kath. Középiskolai Tanáregyesületnek alapító, a budapesti kath. egyetemi ifjúság Szent-Imre-Körének tiszteletbeli, a M. Paedagogiai Társaság, az Orsz. Pázmány-egyesület és a M. Történelmi Társulat r. tagja. — T. é. 17, ez intézetnél 4.</p>	IV. IV. I. III.	magyar ny. latin ny. r. geom.	15	a IV. osztály főnöke, az ifj. könyvtár őre

A másvallású tanulóknak az intézetten kívül álló hitoktatói:

Ulicsák Béla, g. kath., Nedelykovits Velimir, g. kel. szerb, ifj. Szabó Aladár, ref., Szüts Gábor, ág. h. ev., Józán Miklós, unitárius, Kiss Arnold, dr., izr. hitoktató.

b) A rendkívüli tárgyak tanárai:

Bitter Illés tanította az éneket heti 3 ó., Farkas Alberik a gyorsírást heti 1 ó., Kiss Albin, dr., a haladóknál, Vargha Damján, dr., a kezdőknél a francia nyelvet heti 2—2 ó.

II.

Végzett tananyag.

a) Rendes tárgyak.

I. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Orsovai Fülöp, dr.**

Vallástan. Heti 2 ó. — Tkv.: Róm. kath. nagyobb katekizmus. — Tananyag: A hitről általában. Az apostoli hitvallás 12 ágazata. A főparancsolat. Isten tíz parancsolata. Az anyaszentegyház öt parancsolata. A bűn. A kegyelem és eszközei: szentségek és imádság. — Tanította: *Baranyay Jusztin, dr.*

Magyar nyelv. Heti 5 ó. — Tkvek: Bartha József: Magyar nyelvtan, Prónai Antal: Magyar olvasókönyv, I. r. — Tananyag: a) Olvasmányok: Népmesék, mondák, közmondások. Görög mondák. Hún- és magyar történeti mondák és elbeszélések. A magyar föld és népelet. Költemények. Az olvasmányok nyelvtani, tárgyi és tartalmi feldolgozása. b) Nyelvtan: A hangtan elemei. A helyesírás szabályai. A mondat és fajtái. Az egyszerű mondat. A beszédrészek és mondatrészek. Mondat- s szóelemzés. c) Verstanulás, szavalás. d) Kéthetenkint iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 14. Tárgyuk: A helyesírás gyakorlása, szó- s mondatelemzés, különösen pedig a fogalmazás a tárgyalt olvasmányok és könnyebb szabadtételek alapján. — Tanította: *Orsovai Fülöp, dr.*

Latin nyelv. Heti 6 ó. — Tkv.: Fodor-Székely: Liber Sexti, I. és Pirchala: Latin nyelvtan. — Tananyag: a) Olvasmány: A tankönyv olvasmányainak feldolgozása szóelemzés és beszélgetések alapján. Retroversio. Közmondások. Memoriter. b) Nyelvtan: A név és ige-ragozás, a fokozás, a határozók, a számnevek, a névmások s az előljárók összefoglaló áttekintése. c) Kéthetenkint iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 14. Tárgyuk: A tanult nyelvtani szabályoknak gyakorlati alkalmazása magyar szövegnek latinra való fordításánál. — Tanította: *Orsovai Fülöp, dr.*

Földrajz. Heti 3 ó. — Tkvek: Jákó-Ujházi: A magyar királyság földrajza, Kozma-Kőrösi: Rendszeres földrajzi atlasz. — Tananyag: Földrajzi alapfogalmak. Magyarország hegyeinek, vizeinek, éghajlatának, terményeinek és főbb helységeinek tüzetes ismertetése, különös tekintettel a lakosok foglalkozására és életmódjára. Térképrajzolás. — Tanította: *Orsovai Fülöp, dr.*

Természettan. Heti 2 ó. Tkv.: Horváth-Marosi: Növénytan és állattan, I. — Tananyag: Őszi termések. Házi állatok. Fenyőfák. A ház közelében, a mezőn, az erdőn élő néhány emlős állat. Házi szárnyasok. Tavasszal viritó növények. A növény szerveinek összefoglaló áttekintése. Növénygyűjtés. — Tanította: *Pataki Kálmán.*

Számтан. Heti 4 ó. — Tkv.: Gidró: Számтан. — Tananyag: A négy számolási művelet egész számokkal, tizedes és közönséges törtekkel. A hazai pénzrendszer, a hosszúság-, súly-, terület- és ürmérték ismertetése. Időszámítás. A feladatok tárgyköre: az iskola, a főváros, az ország egyszerűbb statisztikai viszonyai, a család háztartása, a mostani világháború, a hazai földrajz és történet fontosabb adatai. — Minden nagyobb terjedelmű rész befejezése után egy-egy iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 9. Tanította: *Farkas Alberik.*

Rajzoló geometria. Heti 3 ó. — Tkv.: Lendvai: Rajzoló geometria, I. — Tananyag: A legegyszerűbb síkidomok: a három-, négy-, sokszög és kör értelmezése. A négyzet, derékszögű négyszög, ferdeszögű paralelogramm és a háromszög területe. Az idomok egybevágóságának, hasonlóságának, szimmetriájának bemutatása. — A tárgyalt idomok és a belőlük alkotott egyszerű síkdíszítmények rajzolása körzővel és vonalzóval. — Tanította: *Vargha Damján, dr.*

Szépírás. Heti 1 ó. — Tkv.: Vajda: Szépírási minták. — Tananyag: Folyó magyar írás, kis- és nagybetűk. — Tanította: *Orsovai Fülöp, dr.*

Testgyakorlás. Heti 2 ó. — Fegyelmi szoktatás. Állások. Járás helyben, menetközben. Katonai gyakorlatok: Arc- és oldalsor; igazodás, fedezés; fordulatok, rendekbe fejlődés, sorbontás. Két és négy ütemes egyszerű szabadgyakorlatok. Svéd-torna. Ugrás, mászás, lengőkötél, gyűrűhinta. Játékok. — Tanította: *Martos Ágost.*

II. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Brisits Frigyes, dr.**

Vallástan. Heti 2 ó. — Tkvek.: Pokorny Emánuel, dr.: Ószövetségi bibliai történetek, Róm. kath. nagyobb katekizmus. — Tananyag: A teremtés története. A pátriárkák kora. Mózes és az ígért földjé-

nek elfoglalása. Izrael bírái és királyai. A próféták. A fogság. A bibliai történettel kapcsolatosan a katekizmus ismételése. — Tanította: *Baranyay Jusztin, dr.*

Magyar nyelv. Heti 5 ó. — Tkvek: Bartha József, dr.: Magyar nyelvtan, Prónai Antal, dr.: Magyar olvasókönyv, II. rész. — Tananyag: a) Olvasmányok: Mesék, mondák, elbeszélések. Történeti elbeszélések. A magyar föld és népe. Utazások. Költemények. Az olvasmányok taglalása — a műfaj alapelemeinek megemlékezésével — tárgyi, nyelvtani s tartalmi szempontból. b) Nyelvtan: Az összetett mondatok fajai. A szóvonzat. A szóalkotás. Rokონértelmű szavak. A helyesírás gyakorlása. c) Verstanulás és szavalás. d) Kéthetenként írásbeli dolgozat, összesen: 15. — Tárgyuk: Tartalmi összefoglalások, leírás kép után, rajzolatok a gyermeki lélek közvetlen élményvilágából. — Tanította: *Brisits Frigyes, dr.*

Latin nyelv. Heti 6 ó. — Tkvek: Fodor—Székely: Liber Sexti, I. és Pirchala: Latin nyelvtan. — Tananyag: a) Olvasmány: A tankönyv olvasmányainak elemző fordítása s azoknak beszélgetési anyag gyanánt történő feldolgozása. b) Nyelvtan: Az I. o.-ban tanultak átismételése s kibővítése a rendhagyóságokkal s az igetannal. c) Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 15. — Tárgyuk: az olvasmányokkal s a tanult nyelvtani szabályokkal kapcsolatosan szerkesztett magyar szövegnek latinra fordítása. — Tanította: *Brisits Frigyes, dr.*

Földrajz. Heti 3 ó. — Tkvek: Jákó-Újházi: Az óvilág földrajza, Kozma-Kőrösi: Rendszeres földrajzi atlasz. — Tananyag: Európa, Ázsia s Afrika általános viszonyainak, a területeiken alakult független államok, illetőleg gyarmatterületek részletes földrajzi sajátságainak leírása. Térképrajzolás. — Tanította: *Brisits Frigyes, dr.*

Természetrajz. Heti 2 ó. — Tkv.: Horváth-Marosi: Növénytan és állattan, II. — Tananyag: Vadon termő és termesztett növények. Emlős állatok. Madarak. Csúszó-mászók. Kétéltűek. Halak. Puhatestűek. Izeltlábúak. Férgesek. — Növény- és rovargyűjtés. — Tanította: *Pataki Kálmán.*

Számтан. Heti 4 ó. — Tkv.: Gidró: Számтан. — Tananyag: Egyszerűbb számolási rövidítések. Korlátolt pontosságú szorzás és osztás. Arányos mennyiségek. Az arányosság alkalmazása az egyszerű hármasszabályra. Százalékszámítás. Aránylatok. A feladatok tárgyköre: a tanulók előtt ismertebb gazdasági élet, valamint a hazai statisztika és földrajz megfelelő adatai. — Minden nagyobb terjedelmű rész befejezése után egy-egy iskolai írásbeli dolgozat; összesen: 8. — Tanította: *Farkas Alberik.*

Rajzoló geometria. Heti 3 ó. — Tkv.: Lendvai: Rajzoló geo-

metria, II. — Tananyag: A kocka szemléltetése és axonometrikus képének szerkesztése. A stereometria elemei. A hasáb, gúla, szabályos testek, henger, kúp, gömb ismertetése. Az egyszerűbb testek hálójának és axonometrikus képének szerkesztése. Köbtartalom- és felület-számítás. A bemutatott testek modelljének készítése kartonból. — Tanította: *Brisits Frigyes, dr.*

Szépírás. Heti 1 ó. — Tkv.: Vajda: Szépírási minták. — Tananyag: Folyó német írás, kis- és nagybetűk. A második félévben a nyomott betűk olvasása. — Tanította: *Bitter Illés.*

Testgyakorlás. Heti 2 ó. — Mint az I. osztályban. — Tanította: *Martos Agost.*

III. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Kiss Albin, dr.**

Vallástan. Heti 2 ó. — Tkvek: Pokorny Emánuel, dr.: Ujszövetségi bibliai történetek. Róm. kath. nagyobb katekizmus. — Tananyag: Az Úr Jézus születése, gyermekkora, nyilvános élete, tanítása, szenvedése, halála és megdicsőülése. A bibliai történettel kapcsolatosan a katekizmus ismétlése. — Tanította: *Baranyay Jusztn, dr.*

Magyar nyelv. Heti 4 ó. — Tkvek: Bartha József, dr.: Magyar nyelvtan, mondattani alapon, Prónai Antal: Magyar olvasókönyv, III. r. — Tananyag: a) Olvasmányok alapján a fonetikai, grammatikai és mondattani ismeretek rendszerezése. — b) Verstanulás, szavalás. — c) Házi és kötelező olvasmányokból rövid tartalmat írtak a tanulók. — d) Kéthetenkint iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 14. — Tárgyuk: olvasmányok tartalma, háborús élmények, költeménymagyarázatok. — Tanította: *Kiss Albin, dr.*

Latin nyelv. Heti 6 ó. — Tkvek: Fodor-Székely: Liber Sexti, II. és Pirchala I.: Latin nyelvtan. — Tananyag: a) Olvasmányok: A tankönyv olvasmányaiból válogatott szakaszok fordítása közös iskolai feldolgozás alapján magyarra és latinra retroverzióval. Az olvasmányok tárgyi magyarázata a római életrend, társadalom s hadműveletek ismertetésével. — T. Livius P. és Phaedrus életrajza. Memoriter. — b) A syntaxis esettanának rendszeres tanulása az olvasmányok nyomán. — c) Dolgoztatás kéthetenkint, összesen: 14. — Tárgyuk: az olvasmányok szövegéből megszerkesztett mondatok fordítása a végzett mondattani szabályok gyakorlására. — Tanította: *Kiss Albin, dr.*

Német nyelv. Heti 4 ó. — Tkv.: Szörényi: Német nyelvkönyv.

— **Tananyag:** A német írás és olvasás gyakorlása. Prózai és költői olvasmányok alapján a név- és igeragozás, a névmások, az előljárók. Emlézés. Beszédgyakorlatok. Kéthetenként iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 15. — **Tanította:** *Bitter Illés.*

Történelem. Heti 3 ó. — **Tkvek:** Ujházi László: A magyar nemzet története, Kogutowicz: Atlasz a magyar történelem tanításához. — **Tananyag:** A magyar nemzet történelme a mohácsi vészig. — **Tanította:** *Kiss Albin, dr.*

Földrajz. Heti 2 ó. — **Tkvek:** Jákó János és Ujházi László: Az új világ földrajza és Lévy: Matematikai és fizikai földrajz. — **Tananyag:** Amerika, Ausztrália és Oceánia leíró földrajza. Alapismeretek a matematikai és fizikai földrajzból. — **Tanította:** *Farkas Alberik.*

Számтан Heti 3 ó. — **Tkv.:** Gidro: Számтан. — **Tananyag:** A százalékszámítás alkalmazásai. Az összetett hármasszabály. Kamatszámítás. Éremszámítás. Váltóval és értékpapirokkal kapcsolatos számítások. A feladatok tárgyköre: a kereskedelmi és állami életben előforduló egyszerűbb viszonyok; a takarékpénztárak és bankok némely számítása. — Minden nagyobb terjedelmű rész befejezése után egy-egy iskolai írásbeli dolgozat, összesen: 8. — **Tanította:** *Farkas Alberik.*

Rajzoló geometria. Heti 2 ó. — **Tkv.:** Lendvai Hugó: Rajzoló geometria, III. rész. Síkmértani szerkesztések. Műveletek egyenesekkel és szögekkel. A három- és négyoldalú síkidomoknak adatok alapján való szerkesztése. A síkidomok szimmetriája, egybevágósága és hasonlósága. Arányosság. Síkdíszítmények (magyar népművészeti díszítő elemek) rajzolása. — **Tanította:** *Vargha Damján, dr.*

Testgyakorlás. Heti 2 ó. — Az előző osztályok katonai gyakorlatainak pontosabb végzése. Négyütemű ellentétes mozgású szabadgyakorlatok. Svéd-torna. Nehezebb gyakorlatok az előző osztályok szerein: — **Tanította:** *Martos Ágost.*

IV. OSZTÁLY.

Osztályfő: **Vargha Damján, dr.**

Vallástan. Heti 2 ó. — **Tkv.:** Pokorny: Kath. szertartástan. — **Tananyag:** A kath. egyház szertartásai. — **Tanította:** *Baranyay Jusztin, dr.*

Magyar nyelv. Heti 4 ó. — **Tvek:** Lehr: Arany Toldi-ja és Bartha-Tordai: Stilisztika. — **Tananyag:** a) Toldi egyes énekeinek olvasása, elemzése, tárgyi és nyelvi megjegyzések, stilisztikai kategóriák összegezése; — b) Stilisztikai ismereteink összegezése. Verstan.

— *c)* Verstanulás, szavalás. — *d)* Olvasmányaink szerzőinek összeállítását az előző évek hasonló jegyzéke szerint végeztük, a későbbi osztályoknak irodalmi tanulmányaira való tekintettel. — *e)* Házi és kötelező olvasmányokból rövid tartalmat írtak a tanulók. — *f)* Kéthetenként írásbeli dolgozat, iskolai 11, házi 3, összesen: 14. Tárgyuk az élet, háborús küzdelmek és ismeretek, iskolai tanulmányok s a belső világ körével volt kapcsolatban. Tanította: *Vargha Damján, dr.*

Latin nyelv. Heti 6 ó. — Tvek: Fodor-Székely: Liber Sexti, II. és Pirchala I.: Latin nyelvtan. — Tananyag: *a)* Olvasmányok: Válogatott szakaszok fordítása magyarra és latinra. Az olvasmányok alapján főleg a római hadügy. — *b)* A syntaxis ornatából az összetett mondatok tana. — *c)* Dolgozatírás kéthetenként az olvasmányok szövege nyomán megszerkesztett mondatok fordítása latinra, a végzett mondattani szabályok gyakorlására 11., magyarra 3, összesen: 14. — Tanította: *Vargha Damján, dr.*

Német nyelv. Heti 3 ó. — Tkv.: Szörényi: Német nyelvkönyv. — Tananyag: Prózai és költői olvasmányok alapján az alaktani ismeretek rendszerezése. Beszédgyakorlatok, emlézés. — Kéthetenként isk. írásbeli dolgozat, összesen: 14. — Tanította: *Bitter Illés.*

Történelem. Heti 3 ó. — Tkvek: Újházy László: A magyar nemzet történelme. (II. r.), Kogutovicz: Atlasz a magyar történelem tanításához. — Tananyag: A magyar nemzet történelme a mohácsi vésztől napjainkig. Magyarország és Ausztria jelene. — Tanította: *Kiss Albin, dr.*

Természetrájk. Heti 3 ó. — Tkv.: Horváth-Marosi: Növénytan. — Tananyag: Őszi növényélet. A növények szervei, anyaga, belső szerkezete és életműködései. A növények rendszere. — Növénygyűjtés. Tanította: *Pataki Kálmán.*

Algebra. Heti 3 ó. — Tkv.: Borosay: Algebra. — Tananyag: Algebrai alapfogalmak. Positív és negatív számok. Összeadás, kivonás, szorzás és osztás a relatív számokkal. Hatványozás. Elsőfokú egyismeretlenű egyenlet és reá vonatkozó tárgyi feladatok megoldása. — Minden nagyobb befejezett rész után gyakorlat. Összesen: 8. — Tanította: *Farkas Alberik.*

Rajzoló geometria. Heti 2 ó. — Tkv.: Lendvai Hugó: Rajzoló geometria, III. rész. — Tananyag: Körtnan. Kúpszeletek. Ellipszis, hyperbola és parabola. Szerkesztéseik. Érintőjüknak, normalisuknak szerkesztése. — Kézügyesítő gyakorlatok, keretnyomok. Tervezések a körtnanból vett motívumokkal. Stilizált levél és virágminták. Emlékezésből való rajzolás. — Minden hónapra két vázlat. — Tanította: *Farkas Alberik.*

Testgyakorlás. Heti 2 ó. — Mint a III. osztályban. — Tanította: *Martos Ágost.*

b) Rendkívüli tárgyak.

Ének. *A kezdőknél.* Heti 1 ó. — Tkv.: Sztojanovits: Apolló-hangjegyfűzet. — Tananyag: A hangápolás, lélekzetvétel. Hosszúság- és magasságjelzés. Hangközök. Dur- és moll-skálák. Az előadásra vonatkozó jelek. — Tanította: *Bitter Illés.*

A haladóknál. Heti 2 ó. — Tkv.: Zsaszkovszky: Énekkönyv. — Hangfejlesztő és ritmikus gyakorlatok. Szöveghangsúlyozás, hangjegy-olvasás, ütemezés. 80 egyházi és 10 világi ének — részben ismételt — betanulása kettős és hármas karban. — Tanította: *Bitter Illés.*

Francia nyelv. *Kezdő tanfolyam.* Heti 2 ó. — Tkv.: M. D. Berlitz: Premier livre. — Tananyag: A tárgyak nagysága és színe. Számok. A test részei. Ruházat. Írószerek. A rien, quelque chose, personne, quelqu'un szavak értelme és használata. Avoir, être prendre, mettre, pousser, tirer, porter, ouvrir, fermer, vendre, aller, venir, pouvoir, vouloir, voir (futur); donner, apporter, envoyer, dire, entendre, sentir, parler, manger, boire igék jelentése és használata. Leçons 1—12.; a gyakorlati olvasmányokból 4 szakasz. — Tanította: *Vargha Damján, dr.*

Haladó tanfolyam. Heti 2 ó. — Tkv.: M. D. Berlitz: Premier livre. — Tananyag: A „Partie préparatoire“ (Leçons de choses) tüzetes átisméltése. Folytatólag ugyanezen részből virágok, élelmi szerek, italok nevei, ebédlőasztal; a le, la, les névmási szerepe, en és y használata. — A „Morceaux de lecture et de conversation“ c. részből: La pendule et la montre, L'année, Le jour et la nuit, Les intempéries, La journée d'hier, Une conversation c. olvasmányok keretében az időbeosztásra, a keltezésre, az időjárásra vonatkozó kifejezőmódok ismétlése; a birtokos névmások, avoir és être segédigékkel képezett múlt gyakorlása. — Tanította: *Kiss Albin, dr.*

Gyorsírás. Heti 1 ó. — Tkv.: Gabelsberger-Markovits-Vikár: Gyorsírás Gabelsberger rendszere szerint, I. rész. Levelező-írás, XIV. kiadás. — Tananyag: A mássalhangzók begyakorlása az *e* hangzóval. Az *a, o, i, u, ü* magánhangzók betűrendi és jelképi jelölése és begyakorlása. — Olvasási és írási gyakorlatok. — Tanította: *Farkas Alberik.*

III.

Beszámoló az 1915—16. iskolai évről.

A) Történeti adatok.

1. **Az intézet elhelyezése.** Iskolánk, melyben fokozatosan megnyílt a IV. osztály, a lefolyt évben is a székesfőváros Váli-utcai elemi és polgári leányiskolájának épületében nyert ideiglenes otthont. A tervbe vett nagyszabású építkezés előmunkálatai nem szüneteltek ugyan teljesen — Békefi Remig, dr., zirczi apát, szünetlenül fáradozott a tervek tökéletesítésén —, megvalósításukra azonban csak akkor kerülhet a sor, ha majd újra az alkotás, a munka lép a pusztítás és rombolás helyébe; ha majd elvonult felettünk a gyűlölet viharzó fergetege, és lecsendesedik a népek millióinak embertelen szenvedélye.

Mélységes hálával adózunk Budapest fő- és székváros tek. tanácsának, elsősorban *Bárczy István*, dr. polgármester és *Wildner Ödön*, dr., közoktatásügyi tanácsnok uraknak azért a jóakarató támogatásért, melyben Rendünknek és a főváros I. kerületének ügyét részesíteni kegyesek voltak. De hálásak vagyunk a Váli-utcai elemi iskola gondnok-igazgatójának, *Martos Ágost* úrnak, és az egész tanító-testületnek is a tapasztalt figyelmességért és előzékenységért.

2. **Tanári testület.** Az intézet kegyura, *Békefi Remig*, dr., zirczi apát úr öméltsága 450—1915. sz. rendeletével *Mátrai Rudolf* tanárt a ciszterci Rend székesfehérvári főgimnáziumának igazgatójává nevezte ki. Aki drágakövet veszt el, csak kevés vígasztalást talál abban a gondolatban, hogy a kő díszesebb foglalatba kerül. Az a szíves előzékenység és jóakarát, nagykörű tudás és kitartó lelkesedés, melylyel volt kedves társunk ideálisan hangolt lelkének legszebb erejét szegődtette alapvető, fontos munkánk szolgálatába, őszinte hálánkat, szerető elismerésünket vívta ki. Megszélesedett munkaterére az intézet elismerése, a szülők szíves emlékezése, a tanítványok hálája kíséri.

Legyen sok örömmel boldog osztályosa! — Kollégiális jóérzéssel gondolunk intézetünktől megvált *Rónay Kázmér* rajztanárra is, ki egyéb elfoglaltsága miatt az idén nem vállalhatott nálunk órákat. Helyüket az intézet kegyura *Farkas Alberik*, a vallástan, természet- és mennyiségtan okl. r. és a gyorsírás okl. rdkív. tanárával (Egerből), továbbá *Pataki Kálmán*, a természetrajz és földrajz okl. rendes tanárával (Székesfehérvárról) és *Orsovai Fülöp*, a latin és görög nyelv okl. rendes tanárával (a budapesti gyakorló gimnáziumból) töltötte be. Eszerint a t. testületben az igazgatón kívül 1 rendes hittanár, 6 rendes tanár és 1 bejáró óraadó tornatanár működött. A másvallású tanulók hitoktatóinak száma 6 volt.

Örömmel jegyezzük fel, hogy *Békefi Remig*, dr., zirczi apát úr öméltósága intézetünknek kezdettől fogva lelkes, buzgó hittanárát, *Baranyay Jusztn*, dr.-t, a ciszterci Rend budapesti hittudományi és tanárképző főiskolájának igazgatójává nevezte ki. Örömünk annál zavartalanabb, mert azért mégis megmaradt intézetünkben; nem akart megválni attól az iskolától, melynek szellemét annyi tudással, elismerést parancsoló lelkesedéssel istápolta a kezdet kezdetétől.

Orsovai Fülöp tanárt, t. testületünk legfiatalabb tagját, nov. 29.-én „sub auspiciis Regis“ a bölcészet doktorává avatták a budapesti m. kir. tudomány-egyetemen. Öfelsége ajándékát, a doktori gyűrűt, *Jankovich Béla*, dr., vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Ónagyméltósága adta át a kitüntettnek. Ünnepe volt ez nemcsak intézetünknek, hanem az egész magyar ciszterci Rendnek. Azzá tette személyes megjelenésével a Rend feje, méltóságos és főtisztelendő *Békefi Remig*, dr., zirczi apát úr; azzá tették többi gimnáziumainkban működő testvéreink, kik kiküldötteikkel (Egerből *Kassuba Domokos*, c. főigazgató, főgimn. igazgató és *Tordai Ányos*, dr., tanár, Székesfehérvárról *Mátrai Rudolf* igazgató, Bajáról *Bándy Boldizsár* tanár, Pécsről *Fábián Béla* tanár) képviseltették magukat e ritka — Rendünk életében legelső — ünnepen. Olyanformán hatott ránk ez az avatás ebben a színevesztett, haláljajos világban, mint mikor zuzmarás mezőkön egy kiálló fát gyémántcsillámmal szór be a királyi nap. Mozdulatlanságba keményedett körülötte minden, de abban a fában egy örök gondolat sémái feszülnek, azokon az ágakon az isteni szépség reflexei reszketnek. Sok minden földi értékre borul most szemfedő, csak azok nem látnak halált, melyeknek eleme az örökkévaló. Sőt igézöbben, mint valaha, ragyogja körül a tisztelet és csodálat az igazságot és a léleknemességet: azt a tudományt és azt az etikumot, mely az Istenből táplálkozik, mert az Istenből származik. Ezt glorifikálja a királyi elismerés; ennek szeretetével, további

munkálatával jegyezte el fiatal társunkat a királyi gyűrű. Azzal a kívánsággal kapcsolódunk bele az ő örömébe: lássa munkájának minél több hasznát a haza reménye, a magyar ifjúság; élvezze minél több dicsőségét a magyar ciszterci Rend!

3. Ügymenet. Az iskolai évet az idén is a háború rettenetességei között kezdtük és fejeztük be. Még mindig a pusztulás lelke jár a Hadak útján. Élet, vagyon, kultúra hever előtte. De mind több jel mutatkozik az égen, hogy a szörnyű világégésben megtisztul salakjától a közfelfogás. Mind nagyobb bizakodással látjuk, miként töri át magát páncélfalakon, érc-szörnyetegeken, gonosz indulatokon az igazság, az erkölcs. Királyi erejével tépi szét és veti le magáról a békókat, melyeket vakmerő elszántsággal dobott rá az erőszak. S míg romba dől sok hazug bálvány, megújul és megszépül az örök kultúra temploma. Alapja istenfélelem; kövei az önzetlenség, munka és becsületesség; támasztófala a kötelességteljesítés; boltozatja a mindent átfogó szeretet. Ez volt eddig is a mi ideálunk; a ránk bízott ifjúság lelkében ezt akartuk felépíteni: az örök igazság, jóság és szépség templomát. S bő értékesítésével a sorsdöntő események nagy tanulságainak ezen fogunk dolgozni a jövőben is.

Külső életében egyébként a háború csak annyiban érintette intézetünket, hogy a vall. és közokt. min. 51.586 sz. rendelete értelmében jún. 3.-án fejeztük be az évet. Máskülönben semmiféle fennakadás nem volt.

A beírások május 28. és 29., június 6., 7., július 1., 2. s folytatólag szeptember 1., 2. és 3.-án voltak. Az egész év folyamán az I. osztályra 61, a II. osztályra 58, a III. osztályra 55, a IV. osztályra 50, összesen 224 rendes és az I. osztályra 1, a II. osztályra 1, összesen 2 magántanulót, mindössze 226 tanulót írtunk be. Minthogy a rendelkezésünkre álló iskolatermek csak korlátolt számú tanulók befogadására alkalmasak, az idén sem vehettünk fel minden jelentkezőt.

Az alakuló tanácskozmányt, a felvételi és javító vizsgálatokat augusztus 31.-én tartottuk.

Szeptember 4.-én volt a Veni Sancte, osztályrendezés s a fegyelemre és iskolai rendre vonatkozó utasítások kihirdetése. Szeptember 6.-án megkezdődtek a rendes előadások, melyeknek nyugodt menetét a törvényes szüneteken kívül semmi sem zavarta meg.

A módszeres tanácskozmányok szeptember 17. és február 9.-én, az ellenőrzők október 27., december 17., március 15. és május 3., az osztályozók január 26. és május 22.-én, illetőleg véglegesen május 31.-én, az évváró értekezlet június 2.-án voltak. Külön tanácskozmányt tartottunk az ifjúsági könyvtár számára beszerzendő könyvek ügyében; a tandíjmentességért beadott folyamodványok véleményezése végett

szeptember 29. és február 16.-án, a jövő iskolai évben használandó tankönyvekről március 29.-én tanácskoztunk.

A hittanvizsgálat május 23.-án folyt le *Hanauer István dr., c.* apát, Szent-Imre-kollégiumi igazgató úrnak, mint érseki hitbiztosnak elnöklete alatt.

A többi tárgyakból — csoportokra osztva — május 24—31.-ig voltak vizsgálatok. A magánvizsgálatokat dec. 11. és 13., továbbá június 2. és 3.-án tartottuk.

Június 3.-án Te Deummal és nyilvános záró-ünnepélyel fejeztük be az évet.

4. Nyilvánossági jog *Jankovich Béla dr.,* vallás- és közoktatásügyi m. kir. miniszter úr Őnagyméltósága, 64136/1915. kelt rendeletével az intézet megnyílt 4 osztályának az 1915/16. évre megadta a nyilvánossági jogot.

5. Látogatások. *Békefi Remig, dr.,* zirczi apát, az intézet alapítója és kegyura, okt. 26.-án, január 15., március 17. és 20.-án látogatott el hozzánk. A gondos atya szerető, éles szemével figyelte Őméltósága a ciszterci Rend legfiatalabb gimnáziumának fejlődését, vizsgálta anyagi és szellemi életét s tette meg a további haladásra vonatkozó intézkedéseit. Megjelent minden tanár óráján, meghallgatta a tanulók feleleteit s az ifjúságért rajongó lelke minden melegével buzdította a növekedő sereget égi védőjének, Szent Imrének, követésére a munka és az erényes élet szeretetében.

Erődi Béla, dr., udvari tanácsos, tankerületi kir. főigazgató úr, okt. 19., nov. 26., febr. 21. és április 6.-án végezte hivatalos látogatását, mindenre kiterjedő megfigyelés alá vevén az iskola anyagi állapotát, nevelő és tanító munkáját.

Rott Nándor, dr., praelatus-kanonok, központi papnevelő-intézeti kormányzó, érseki főbiztos úr Őméltósága február 5.-én látogatott.

Hanauer István, dr., a Szent-Imre-kollégium igazgatója, mint intézetünk érseki biztos, nov. 23., ápril 4. és 6.-án jelent meg a vallástani órákon. Ő elnökölt a máj. 23.-i hittanvizsgálaton.

6. A tanárok társadalmi és irodalmi tevékenysége. A tanári kar tagjai szorosán vett iskolai kötelességeik buzgó teljesítése mellett részt vettek a társadalmi, közművelődési és irodalmi mozgalmakban is.

Az igazgató elnöke a Kath. Tanártestület Budapesti Körének, vezető igazgatósági tagja a Kath. Iskolaegyesületnek, tagja a Magyar Kultúra szerkesztőbizottságának. Kisebb közleményeket írt különböző folyóiratokba. Ave Rex triumphans! Szentbeszéd Bécsben a kapucinusok templomában 1915. Szent István király ünnepén.

Baranyay Jusztin, dr., a Magyar Kultúra szerkesztőbizottságának tagja. Cikkeket, bírálatokat írt a Magyar Kultúrába.

Brisits Frigyes, dr., könyvismertetést írt a Magyar Kultúrába; a II. módszeres tanácskozmányon értekezett A magyar fogalmazástanításról az alsó osztályokban (megjelent a Magyar Középsiskola 1916. máj.—jún. számában).

Farkas Alberik hitbuzgalmi kérdésekről cikkeket írt a Mária-Kongregációba, Hirnökbe, Mária-kertbe, A jellemnevelésről a Szent-Gellértbe.

Orsovai Fülöp, dr., Mysteriumok Arnobiusnál címen írta doktorátusi értekezését.

B) Az intézet működése.

1. Testi nevelés.

a) **Torna, játék.** Mennél nagyobb a világ kulturális fellendülése, annál nagyobb szükség van erre. A mostani háború tanúsítja, hogy a legnagyobb haladás sem biztosítja a civilizáció áldásainak nyugodt élvezetét. Az a gazdasági verseny, melybe az anyagi művelődés árjával a népek sodródnak, sem gazdasági, sem a jólétben amúgy is meggyöngyült erkölcsi erőkkel el nem dönthető. Mennél előbbre tör valamely nemzet a gazdagodás útján, annál jobban fel kell készülnie arra, hogy javait kulturális eszközökön kívül harci fegyverekkel is meg tudja védeni. Mennél általánosabb a kultúrjavak élvezete, annál általánosabbnak kell lennie az örködésnek is felettük. Mennél több a kultúra munkása, annál többnek kell lennie a védőjének is, sőt lehetőleg minden kultúrmunkásnak egyúttal kultúrvédőnek is kell lennie, késznek és képesnek arra, hogy amiket békés munkával termelt, szükség esetén fegyverrel is megvédelmezze.

Ez korán sem jelenti azt, hogy katona-állammá kell lennünk; csak azt, hogy mennél nagyobb a jólét, annál inkább kell óvakodnunk az elpuhulástól, az enerválástól, a kényelemnek mindennemű káros következményeitől. Nem kell azért a militarizmus kényszerzubbonyába öltöznünk; nem szükséges, hogy a katonai külsőségek formaruháját adjuk nevelésünkre, ahogy ezt 1871 után a revanchevágytól égő franciák tették (csak egy ideig, mert mihamar megijedtek az ifjúság kaszányamodorától). Nem lelkesedünk az iskolai zászlóaljokért, mert szerintünk az iskolai nevelésnek nem lehet célja a katonai szolgálatra való előkészítés, még kevésbé „a rövid katonai szolgálatnak kiegészítése” (Katonás Nevelés 1915. 1. sz.), hanem egyedül az, hogy egészséges, edzett ujonc-anyagot bocsásson a hon-

védelem rendelkezésére. Ezért erősíteniünk kell tanulóink izmait, hozzá szoktatnunk őket a kitartó gyalogláshoz, az időjárás viszontagságainak, szélnek, esőnek, hidegnek elviseléséhez, apró fájdalmas békés tűréséhez, testi kényelmetlenségek és kellemetlenségek semmibevételéhez. Az iskolai torna-tanítást pedig használjuk fel arra, hogy az minél jobban szolgálja a testi egészség legfontosabb feltételét: az összes szervrendszerek egyöntetű, harmonikus fejlesztését. Csak az a testgyakorlás lehet célravezető, amely egyformán előnyös az anyagforgalmi (szív, tüdő, bélcsatorna) rendszernek és a mozgás-szerveknek (izmok, csontok) működésére és fejlődésére.

Szembe kell azért helyezkednünk azzal a végzetes tévedéssel, mely a testi egészség szolgálatába az angol atlétika és sportolás túlzását akarja szegődtetni. Az egészség ápolásának semmi köze az izomerő egyoldalú fejlesztéséhez. Az előbbi a lélegző- és emésztőszerveknek természetes megerősítése napsugárral, tiszta levegővel, jóleső mozgással; az utóbbi erőszakos, sokszor brutális trenirozás merő versengésből. S míg a mérsékelt testmozgás élénkíti a vérkeringést, gyorsítja az anyagcserét, segíti a bomlási termékek kiválasztását, addig az atlétáskodás erőltetett gyakorlatai gátolják a szabad lélekzetvételt, vértululást okoznak az erekben s a kimerültség révén fogékonyá tesznek a meghülés iránt. Az ethikai érzék finomságát meg hogy mennyire megrontják, arról tanuságot tesz a többi között a nagy sportoló angol nemzetnek egyik híres fia, Wilkie Collins, aki szégyenkezve panaszkodik az angol társadalom eldurvulásáról s ennek okát nagyrészt az atlétika túlzásaiban találja. Matthew Arnold pedig azt mondja, hogy az angol nevelés csak a barbárok és filiszterek számát szaporítja.

Svédországban már régen rájöttek, hogy a test kultúrája csak az egészség kultúrája lehet; minthogy pedig ezzel ellenkeznek a testi megerőltetések, azért az atletikát egyszerűen száműzték az iskolából.

A svéd-dán-tornarendszer a fiziológia ismeretein épült fel. Minden mozgásnak megvan a tudományosan megállapított jellege és célja. Ezért az alapgyakorlatok (lélegzési, láb-, nyak-, karizom-, törzsfeszítő, függési, egyensúlyozó, oldalizom-, hasizom-, hátizom-gyakorlatok) az emberi szervezet egyes részeinek élettani működéséhez vannak szabva s így — képzett vezetés és nyitott ablak mellett — kétségkívül előmozdítják az egészséges fejlődést. Minthogy azonban mesterkéltségük miatt kevés bennük a kedély s egyformaságuk igen könnyen unalmat szül, nem lehetnek a testnevelés kizárólagos gyakorlatai; kellenek mellette játékok is, amint ezeket a tudattalan mélységekben szüntelen alkotó életerő naiv egyszerűségében megalkotta és most is alkotja.

Mennyi jókedv kacag a természetes sport (futás, ugrás, mászás, uszás, szánkázás, korcsolyázás) tréning-mentes alakjaiban! Az ifjúság lelkének ezek felelnek meg legjobban. De azért nem lehet teljesen számúznunk a német szertornázást és szabadgyakorlatokat sem, mert amellet, hogy erő- és ügyességfejlesztők, nagyban erősítik a mozgások szabatos rendjét, a közszellemet és főkép a bátorságot. És át kell vennünk a katonai gyakorlatokból is mindazt, ami a rend, a külső fegyelem, az együvértartozás, a pontosság, a biztos fellépés, a precizitás szeretetét teszi második természetünké.

Attörve így a különböző tornarendszerek kizárólagosságának korlátait, felhasználva mindegyikből az értékes elemeket, szervezhetünk olyan szisztémát, melynek segítségével ápolhatjuk az ifjúság egészségét, céltudatosan fokozhatjuk erejét, többoldaluvá tehetjük ügyességét, szóval: úgy alakíthatjuk a jövő nemzedéket, hogy az békében és a harci megpróbáltatások napjaiban egyaránt „mindennél kedvesebb látvány” legyen.

Mi ezen alapelveket tartottuk szem előtt a tornatanításban. Az órákat, amikor csak lehetett, az intézet tágas, napsugaras udvarában tartottuk. Télen mesterséges jégpálya állt az ifjúság rendelkezésére.

A tornavizsgálatot a rendes torna-órákon május 18. és 19.-én tartottuk. A versenyeken győztesek lettek:

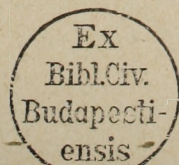
Mászásban: I. o. Hoyer Károly, György Béla, Hegedüs Albert. II. o. Mayer Lajos, Czettner Ferenc, Balás Ödön. III. o. Mittermayer Miklós, Rácz Ádám, Glatz Farkas. IV. o. Denkinger Jenő, Faykiss Géza, Donkó István.

Magasugrásban: I. o. Blaskó Sándor 0·9 m., Töreki Iván 0·85 m., Sándor Zoltán 0·8 m. II. o. Batisweiler Nándor 1·1 m., Szebelédi Ödön 1·05 m., Nikolich Fedor 1·00 m. III. o. Misik Lajos 1·15 m., Glatz Farkas 1·15 m., Mihályovics Tibor 1·10 m. IV. o. Voigt Pál 1·20 m., Kúhn Károly 1·15 m., Helle Barna 1·1 m.

Távolugrásban: I. o. Sándor Zoltán 3·2 m., Konth Miklós 2·8 m., Hoyer Károly 2·8 m. II. o. Schmick Károly 3·7 m., Nikolich Fedor 3·4 m., Kocsis János 3·5 m. III. o. Mihályovics Tibor 3·7 m., Misik Lajos 3·7 m., Szüllő Ferenc 3·5 m. IV. o. Denkinger Jenő 4·0 m., Zirckelbach József 3·7 m., Helle Barna 3·6 m.

Futásban: I. o. Waginger Mihály, Hoyer Károly, Szerdahelyi Zoltán. II. o. Nikolich Fedor, Batisweiler Márton, Batisweiler Nándor. III. o. Mittermayer Miklós, Szüllő Ferenc, Heinzl Ottokár. IV. o. Zirckelbach József, Denkinger Jenő, Helle Barna.

b) **Az alkoholelles küzdelem.** A testi egészség egyik legnagyobb ellensége az alkohol. Természetes, hogy ez ellenség ellen való

nemes harcba bele kell vegyülnie az iskolának is, nemcsak azért, mert az ifjúkorban szerzett szokások rendszerint állandó kísérők maradnak az egész életen át, sőt sokszor le nem győzhető hajlamokká, vészes szenvedélyekké erősödnek, hanem azért is, mert az alkoholnak, mint minden méregnek, sokkal erősebb a pusztító hatása a fiatal, mint a kifejlett szervezetre. A lassú csontképződés, vérszegénység, szórazottság, kedvetlenség, álmatlanság, ingerlékenység, kihívó viselet a gyermekeknél a legtöbbször az alkohol-élvezet káros következménye.

Tanulóinkat a folyosókon elhelyezett képek figyelmeztették az abstinens életre. A természetrajzi, földrajzi órákon, a magyar olvasmányokkal kapcsolatban, főképp pedig a vallásoktatás körében nem mulasztottuk el a kínálkozó alkalmakat a szükséges felvilágosításokra. Egyébként arról vagyunk meggyőződve, hogy itt is, mint minden más fenyegető veszedelem elhárítására, a felvilágosítás csak nagyon kevés eredménnyel jár; a fő az akarat edzése, a lélek megnyerése, még pedig valláserkölcsi alapon. Minthogy továbbá minden csengő szónál többet ér a jó példa, az alkoholelleses küzdelemben is a szülői ház és a társadalom élő tanítása jár a legnagyobb haszonnal.

Az I. osztályiak közül naponkint ivott bort: 2, sört: 1; alkalmilag, néhanapján ivott bort vagy sört: 35, abstinens volt: 21; bort 3, sört 11 nem ivott még közülök; pálinkát nem ízlelt még: 54. — A II. osztályiak közül naponkint ivott sört: 1, alkalmilag 18, abstinens volt: 38; bort 1, sört 3, pálinkát 48 nem ízlelt még. — A III. osztályiak közül naponkint ivott bort vagy sört: 2, alkalmilag: 37, abstinens volt: 12, bort: 3, sört: 10, pálinkát nem ízlelt még: 21. — A IV. osztályiak közül rendszeren iszik bort vagy sört: —, időnkint 39, egész évben abstinens volt: 8, sört még soha sem ivott: 1, pálinkát nem ízlelt még: 13. Semmiféle szeszest nem ivott még az I-ből 3, a II-ből 1, a III-ből 2.

c) **Egészségi állapot.** A tanulók egészségi viszonyai általán kiélegítőek voltak. A fővárosban folyton uralkodó járványok — sajna — intézetünket sem kerülték el (tifuszban egy, bárányhimlőben nyolc, difteritiszben kettő, tüsszős mandulalobban egy, vörhenyben kettő, kanyaróban három tanuló betegedett meg, a családjukban előfordult fertőző betegség miatt meg öt tanuló volt hosszabb-rövidebb időre kitiltva), mindazáltal nagyobb baj — Istennek hála — nem történt. A szemvizsgálatot szept. 24.-én tartotta meg Bayer Sándor, I. ker. tiszti orvos úr; trachoma-estetet nem talált. Május 20.-án 50 tanulót oltottak be újra himlő ellen. A testgyakorlás alól a tiszti orvos véleményezése alapján 9 tanuló egész évre, 7 pedig hosszabb-rövidebb időre volt felmentve.

2. Értelmi nevelés.

a) **Tanítás.** Oktató eljárásunkban az 1890-ben 23.583. sz. a. kiadott Rendtartás, továbbá az 1899. évi 32.818. és az 1903. évi 43.381. számú rendeletekben előírt Tanterv és Utasítások vezettek bennünket. Ezeknek irányítását követtük mind a tankönyvek megválasztásában, mind az oktatás anyagának kijelölésében és módszeres feldolgozásában, melynek egyöntetűségét nemcsak az előírt módszeres és ellenőrző értekezletek, hanem közös életünk mindennapi eszmecseréi is támogatták.

A rendkívüli tárgyak közül az éneket, a francia nyelvet és a gyorsírást tanítottuk. Az ének elméleti része az I. osztályban kötelező volt.

b) **Könyvtárak.** Nemcsak a háborús körülmények, de ideiglenes helyiségeink szűkös viszonyai is arra készítették bennünket, hogy mindennemű beszerzéseinkben csak a legszükségesebbre szorítkozunk.

1. *A tanári könyvtár* a következőkkel gyarapodott:

a) *Vétel útján:* Finke: Kraft aus der Höhe, Fassbender: Wollen, Madelung: Kriegstagebuch, Faulhaber: Der Krieg im Lichte des Evangeliums, Schulte: Der deutsche Katholicismus im Weltkriege. Ranschburg: Pszichológiai tanulmányok I. II., Nógrády L.: A gyermek és a játék, Grósz Gy.: Gyermekegészségtan, Binet Alfréd: Az iskolásgyermek lélektana, Nagy László: A háború és a gyermek lelke. Roloff: Lexicon der Pädagogik, IV. k., Arnold: Illustrierte deutsche Literaturgeschichte; Éljen, Szombati: Halál parkja, Hangay: Zenélő Golgotha, Gyóni G.: Lengyelmezőkön, Kiss: Költemények, Emőd: Dicséret, Szabolcska: Versek, Szász: Háborús versek, Kiss M: Tábor-tűz, Békássy: Elmerült sziget, Szegedi: Virágok, Szabolcska: Szívem szerint, Peterdi: Háborús versek, Koltányi: Vértoltok, Papp-Váryné: Háborús visszhangok, Szepessy: Virágos vonattól, Simonyi Zs.: Jelentéstani Szempontok, Darkó Jenő: Bölcs Leo Taktikájának Hitelessége Magyar történeti Szempontból, Tallóczy Lajos: Jajcza Története, Haller Ede: Ókori Chronologiai Kutatások, Karácsonyi János: Szent László meghódítja a régi Szlavóniát, Földes Béla: A Nemzetközi Kereskedelem Elméletéhez, Fellner Frigyes: Ausztria és Magyarország Nemzeti Jövedelme, Ifj. Szüts Andor: A Földi Giliszta Idegrendszerének Finomabb Szerkezete. A Magyar Tudományos Akadémia elhunyt tagjai fölött tartott emlékbeszédek. — *Összesen* 28 mű 29 köt. 8 füzet, 111 kor. 51 fillérért.

b) *Ajándék útján:* Delmel: Kirchengeschichtliche Apologie, Rousseau: Emil (*Batisweiler* M., II. o. t. aj.), Grew-Ballenberger: A mo-

dern geológia (*dr. Wildner Ödönné* úrnő aj.), továbbá Paul Christian Kirchner: Jüdisches Ceremoniel Nürnberg. 1730., Thomas Stapletoni: Promptuarium Catholicum. Lugduni. 1602. I., P. Veremundus Gufl: Philosophia Scholastico-Universa. Pedeponti. 1753. I—IV., Joseph Ferrari: Philosophia peripatetica. Venetiis. 1754. I—III., P. Beda Seeauer: Philosophia antiquo-nova. Salisburgi. 1745. I., Leopoldus Biwald: Institutiones physicae. Graecii. 1774. I., Joung' éjtzakáji. Ford. Pétzeli József. Győr. 1787. I—II., Kiss Bálint: Magyar régiségek. Pest. 1839. I., Franciscus Pomey: Syntaxis ornata. Tyrnaviae. 1754. I., Cornelius Nepos: De vita excellentium Imperatorum. Lipsiae. 1771. I., M. T. Ciceronis: Epistolae ad familiares. Halle. 1766. I., Justi Lipsi: Politicorum libri sex. 1615. I., Reuchlin: Epistolae obscurorum viro- rum. Londini. 1689. I., Francisci Pomey: Magnum Dictionarium. Augustae Vindelicorum. 1785. I—II., P. Ovidius Naso: Szomorú verseinek öt könyve. Ford.: Irmesi Homonnay Imre Pest. 1825., Homers Werke von Johann Heinrich Voss. Altona. 1793. I—II. (*Graff Ignác* dr. úr aj. 16 mű 24 köt.). Révai: Nagy Lexikon, 12. 13. k. (Vkmin. aj.) Ezeken kívül *Békefi Remig*, dr., zirczi apát úr Öméltóságának intézkedésére b. e. Nemes Tivadar, volt pécsi ciszt. r. főgimn. tanár és előszállási plébános, hátramaradt könyveiből 49 tört., 15 földr., 15 jogi, 29 vegyes tárgyú, összesen 108 mű 178 kötetben jutott könyvtárunkba. Az összes ajándékkönyvek száma 127 mű 195 köt. 1000 kor. ért.

A folyóiratok közül a következők jártak:

Akadémiai Értesítő, Archaeologiai Értesítő, Math. és Természet- tud. Értesítő, Nyelvtud. Közlemények, Magyar Kultúra, Élet, Egyházi Közlöny, Magyar Középiskola, Orsz. Tanáregyesületi Közlöny, A gyer- mek, Pharos, Zeitschrift für christliche Erziehungswissenschaft, Zeit- schrift für pädagogische Psychologie und experimentelle Pädagogik, Das humanistische Gymnasium, Christlich-pädagogische Blätter, Katholische Zeitschrift für Erziehung und Unterricht. Paed. Értesítő. Összesen: 17 drb. 166 korona 52 fillér értékben.

A tanári könyvtár állománya jelenleg: 595 mű, 781 kötetben, 2118 korona értékben.

2. Az ifjúsági könyvtár gyarapodása a következő:

a) Vétel útján. I. osztály számára. Az „Afrikai gyermekszö- vetségről“. A puszták virága. Bársony J.: Jó az Isten. Bánfi J.: Ke- gyetlen büntetés, Pribék László. Csokonai V.: Békaegérharc. Dávid M.: Guliver utazásai. Domonkos J.: Pisti kilép a barátságból. Filó K.: Kapisztrán sz. János élete. (10 péld.) Földes G.: Dózse fia. Gaál M.: A furfangos diák, Karaffa becsülete, A király szeme, Both baj-

nok árvája, Daco uram szamara, Ezredéves multunkból, Ferhát aga kincse, Jedikula rabja, Kupa pogány vezér, Menyhárt uram, Szondi apródja, Vezér bosszúja, Vitézi becsület, Kereszténység hőse, A prágai rab, Az utolsó próba, Koldus herceg, A fekete ember, Aki bírja, marja, Murányi tolvajcsorda. Gracza Gy.: 1848 márc. 15. (5 péld.) Kipili-Lőrincy Gy.: Kis diákjaim. Lőrincy Gy.: Magyar dicsőség. A néger gyermek. (Kindl J. Ede). A „Néger gyermek“ ifj. Missziónap. 1916-ra, Öveges K.: Az egészség könyve. Róna B.: Tarasconi Tartarin. Sebők B.: Jó Pajtás almanachja 1914 és 1915-re. Solymosy S.: Ingovány vár. Swiff-Vajdafi: Gulliver utazásai. Szalay S.: Vihar gyöngyök, Húséges feleség. Szilágyi S.: Szemelvények Priskos Rhetor műveiből. Szerelemhegyi F.: Fekete sereg pusztulása. Tábori R.: Az utolsó mentsvár, Vak Bottyán. Vargha D.: Rákóczi Ferencz vallásos buzgósága. (10 péld.) Zambézi krokodilusai.

II. osztály számára: Andersen meséi. Barna J.: Rákóczi árvái. Blaskó M.: Új Magyarország. Bécsi képes krónika. Barang: 1848—49.-i nagy szabadságharc tört. Campe-Dávid: Robinson. Camp-Cooper: Tenger réme. Cziráki Gy.: Árpádházi boldog Margit (3 péld.). Cooper-Garady: Utmutató, Vadölő, Börharisnya, Utolsó mohikán. Defoe-Gaál: Robinson Crusoe. Defoe-Radó: Robinson. Demény D.: Trifolium (3 péld.), Dickens Charles: Copperfield Dávid. Cervantes: Don Quichote. Endrei: Robinson. Farkas E.: Diákhősök 48-ban. Gaál M.: Don Quichote kalandjai. Győri L.: Tamás bátya kunyhója. Haám A.: Ifjú szentek élete. (5 péld.) Határozat a gyakori és mindennapi szent áldozás felől. Huszár K.: A magyar nép hősei. (3 péld.) Jon Svenson: Nonni és Manni. (5 péld.) Kincs István: A magyar ég alatt. Kláver szt. Péter a négerék apostola. Mark Twain: Koldus és királyfi. Pajeken-Győri: A vörös kém. Pósa L.: Meghódított föld. Sziklay J.: A testvérek. Szivás B.: Az állatvilág csodái I. Url Józsa: A Balaton partján. Visszhang Afrikából.

III. osztály számára: Abonyi A.: Vitéz Balassa György. Apor-Nagy: Hires feltalálók. Hogyan készül? Bajza J. költeményei. Bangha B.: Mi a kongregáció (5 péld.). Porrentury-Reviczky: Baylon szent Paszkál. Christián-Győri: Tamás bátya kunyhója. Csánki D.: Rajzok Mátyás király korából. Czuczor: Népies költeményei (3 péld.). Cséfalvai N.: Fehér zászló alatt. (10 péld.) Dickens: Tivist Olivér. Domonkos I.: Barázdák a szántóföldről. Faludi-Radó: Három elbeszélés a „Téli éjszakából!“ (5 péld.) Filó K.: A vértanú szelleme. (5 péld.) Gruber M.: Kosztka szent Szaniszló életr. (3 péld.) Gyulai Á.: Legendák könyve. (2 péld.) Garai J.: Balladái és életképei. (5 péld.) Hock J.: Rákócziné. Huszár: A szentté avatás. (3. péld.) Hoffmann F.: Prokop

tornya. Höver-Jámbor: Kláver szt. Péter. Jankovits: Három század a katakombákban. (3 péld.) Kövér J.: Zrinyi Ilona. Kiss Menyhért: Örök tűz. Káldi: Az Úr Jézus evangéliuma és az apostolok cselekedetei. Kertész K.: Fehér turul. (3 péld.) Krüger A.: Orgonaszó. Kölcsey F.: Elbeszélései. (4 péld.) Kisfaludy (Banácz): Víg elbeszélései. (3 péld.) Mika S.: Magyar történelmi olvasókönyv (II. r.). Morvay Gy.: Válogatott népballadák. (5 péld.) Rogérius: Síralmas éneke. Seress S.: Az ifjúság és a világháború. Sven Hedin: Ázsia sivatagjain keresztül. Ázsia szívében. Schöner J.: Munkácstól Rodostóig. (2 péld.) Snieder A.: Az irgalmas néni. Sugár B.: Kirakat előtt. Tábori K.: Rejtelmes ifjú. Tarczali Gy.: Öt novella. Tinódi: Budai Ali basa históriája. (10 péld.) (Orsz. közm. tan.) Vasárnapi könyv. I. Vasárnapi könyv 1912—1915. évfolyamok. Vargha D.: Szent Imre emlékkönyv. (3 péld.) De Waal: XV. Benedek pápa élete. (2 péld.) Viseman H.: Fabiola. (5 péld.) Vörösmarty M.: Beszélyei és regéi. (3 péld.) Verne Gy.: Bombarnac Claudius, Branicáné asszony, Chanchellor, Clovis Dardentor, Tizenöt éves kapitány, Dunai hajós, Észak a Dél ellen, Dél csillaga, Falu a levegőben, Grant kapitány gyermekei, Győzedelmes Robúr, Három orosz, Három angol kal., Hatteras kapitány, Jégphinx, Keraban, A kemény fejű, Két Kip testvér, Büszke Orinokon, Öt hét a léghajón, Sándor Mátyás, Servadac Hector, Strogoff Mihály, Uszó város, Utazás a föld középpontja felé, Utazás a holdba. Vogl Máté: Szentek élete, III. rész.

IV. osztály számára: Arany J.: A nemzeti versidomról. (10 péld.) Berthe-Szeghy: Jézus élete, szenvedése s győzelme. Bán A.: Finn költőkből. (3 péld.) Berzsenyi D.: Válogatott versei. (10 péld.) Dedek Crescens L.: Tu me sequere. Doss A.: Gondolatok és tanácsok. Erődi B.: A Balkán félszigeti népek költészetéből. (3 péld.) Feleki S.: Német balladák és románcok. (3 péld.) Jánosi G.: Angol, francia és olasz költőkből. (3 péld.) Kiss A.: A középkor szelleme. Kardos A.: Kuruc világ költészete. (10 péld.) Kölcsey F.: Parainesis (10 péld.) Kovács A.: Magyar népdalok. Molière: A botcsinálta doktor, A fősvény. (3 péld.) Mikes K.: Válogatott törökországi levelei. (10 péld.) Meier-Várkonyi: Szent Bernát élete. (10 péld.) Orbán: A gyöngyösoros Diana. Platz B.: Tudományos kalandozások. Petőfi S.: János vitéz. (10 péld.) Rákosi V.: A császárok sírjai, Korhadat fakesztek. Szana T.: A magyar művészet századunkban. Sienkiewicz: Tűzzel vassal, Dicsőség mezején. Simonyi Zs.: Tréfás népmesék és adomák, Helyes magyarság. Sophokles: Antigone. (10 péld.) Tarczai Gy.: Szent Margit legendás könyve. Tóth E.: A falu rossza. (3 péld.) Tóth M.: Szerzetes rendek és társulatok, Az erényesség zátonyai,

Lélekmentő. (2 péld.) Életpálya. (3 péld.) Williamson: Az erdők fia. Vörösmarty M.: Cserhalom. (5 péld.) Zrinyi Miklós: Szigeti veszedelem. (10 péld.) Összesen *vétel útján*: 358 mű 435 köt. 389 korona 89 fill. ért.

b) Ajándék útján: Dr. Wildner Ödönné úrnő ajándéka: A világháború képes krónikája, I—V. k. Veress Zoltán, akadémiai festő úr ajándéka: Taine-Harrach: Az eszmény a művészetben. Kölcsey F.: Válogatott szónoki művei. Berth-Simonyi: Ázsiai és ausztráliai utazások. Boros R.: A rajzolás. (2 példány.) Hoernes R.: Paläontologie. Motz Athanáz dr., cist. r. gy. úr ajándéka: Verne Gy.: Utazás a föld körül. Kisfaludy K.: Tihamér. Arany J.: Toldi estéje. Cicero: A Catilina elleni beszédek. Kempis-Pázmány: Krisztus követéséről. Shakespeare: Coriolanus. Sophokles: Antigone. Sallustius (Várdai); A Jugurtha elleni háború. Vergilius: Aeneis II—III. r. Tacitus: Germania, S. Agricolának élete és erkölcei. Church-Szilassi: Római élet Cicero korában. Flammarion: Csillagos esték. Morvay Gy.: Magyar népballadák, Anonymus: A magyarok tetteiről. Kézai S.: Magyar krónikája. Kováts A.: Magyar népdalok. Balassa B.: Válogatott költeményei. Kardos A.: A Kuruc világ költészete. Mikes K.: Válogatott törökországi levelei. Madarász F.: Verseghy válogatott költeményei. Virág B.: Válogatott költeményei. Gvadányi (Kardos): Peleskei nótárius. Berzsényi D.: Válogatott versei. Kisfaludy (Bánóczy): Szilágyi Mihály szabadulása. Kölcsey (Radnai): Válogatott beszédei. Kölcsey (Négyesy): Válogatott versei. Arany (Riedl): Válogatott balladái. Arany J.: Vojtina levelei öccséhez. Jókai M.: Népvilág. Szabolcska M.: Versek. Vargha Damján, dr., ciszt. r. t. úr aj.: Marosi A.: A természet élete. Cséfalvay N.: A szent mise ájtatossága. Lucens-Filo: Lourdes. Platz B.: Apológiai vitatkozások. Besenyei Zoltán, IV. o. t. aj.: Vogl J.: Szentek élete, IV. k. Kozma Géza, IV. o. t. aj.: Cooper-Garády: Börharisnya. Szüllő Árpád, IV. o. t. aj.: Pósa L.: A szabadságharc hősei. Krúdy Gy.: Robinzonok a Kárpátok között, A dévényi fazekas. Tábornok R.: Dezsőke pályát cserél. Lamperth G.: Három pápai diák balatoni utazásai. Lőrinczy Gy.: Mátyus földjén. Sebők-Schultz: Tengereken túl. Cooper: Utmutató. Pósa L.: Az „Én Újságom“ kalendáriuma. Sebők: Mackó úr vendégei. Bodonyi: Szegény ember fia. Turnovszky Endre, IV. o. t. aj.: Defoe: Robinson Crusoe. Vezsenyi László, IV. o. t. aj.: Gulliver utazásai. Zászlónk IX., XI. évf. Gál József, III. o. t. aj.: Mackó úr utazásai. Hocz Gábor, III. o. t. aj.: Benedek E.: Széchenyi István élete. Ilosvai László, III. o. t. aj.: Verne: A zöld sugár. Korchmáros László, III. o. t. aj.: Pósa L.: Az én újságom. Taal M.: Az áruló,

Az erdőben, Pompéi pusztulása. Jakab E.: Erdélyi szász népmesék. Benedek E.: Egy budapesti ifjú naplójából. Nagy Zoltán, III. o. t. aj.: Sebők-Schultz: Öt világrészen keresztül. Paudet-Róna: Taraskoni Tartarin. Szüllő Ferenc, III. o. t. aj.: Gyökössy B.: Palkó Debrecenben, Hazavándorlók. Abonyi L.: Magyar fiú Afrikában. Sas E.: Gyárfás vitéz. Jókai M.: A rózsák szigete. Beniczky J.: Makandah. Cooper: Vadfogó. Pósa L.: Az én újságom kalendariuma. Gaál M.: Csalavér róka. Sebők B.: A „Jó Pajtás“ almanachja 1911-re. Beiter Győző III. o. t. aj.: Zászlónk VII. évf.. Kolumbár L.: A magas Tátra hazájában. Waldapfel József, III. o. t. aj.: Sebők B.: A „Jó Pajtás“ almanachja 1915. évre. Romoda Győző, II. o. t. aj.: Tarczali Gy.: Az egetverő hegy. Batisweiler Márton, II. o. t. aj.: Margalits E.: Isten a világ közmondásaiban. Nikolich Fedor, II. o. t. aj. Gaal M.: A prágai rab. Gyóni Géza: Háborús versei. Szerdahelyi Z., I. o. t. aj.: Földes M.: Dózse fia. Gaal M.: Ezeréves multunkból, V. füzet. Uhr J.: A Balaton partján. Filó K.: Vértanú szelleme. Székely Gy., I. o. t.: Hoffmann: Szenvedések iskolája. Töreky Iván, I. o. t. aj.: Filó K.: Háborús történeti elbeszélések. Összesen ajándék útján: 93 drb. 145 kor. értékben.

Mindegyik osztály számára kijelöltük a kötelező olvasmányokat, melyekből több példányt szereztünk be. Az olvasásról közös iskolai megbeszéléseken számoltak be a tanulók a szaktanárnak. Szentgyakorlatok idejére külön megfelelő műveket szereztünk be s azokat kapták kézhez a kath. tanulók. — Könyvtáróra kéthetenként volt.

Az I. osztályból	60	tanuló	484,
„ II. „	58	„	506,
„ III. „	49	„	653,
„ IV. „	50	„	752 művet olvasott.

Egy-egy tanulóra 11 mű esik.

Kötésre az idei évben 87 kor. 60 fillért adtunk ki.

Az ifjúsági könyvtárban jelenleg 955 mű van 1074 kötetben, 1260 korona értékben.

3. A tankönyv-könyvtárban a használatban levő tankönyvek 1—1 példányát helyeztük el. Összesen van benne 34 drb. 58 korona ért.

c) **Szertárak.** A szertári beszerzéseknél is arra kellett ügyelnünk, hogy csak az okvetlenül szükséges eszközöket és szemléltető tárgyakat szerezzük be. A székesfőváros hálára készítő előzékenységéből használhattuk az elemi és polgári iskola gazdag földrajzi és természetrajzi gyűjteményeit, s kedves kötelességünk itt is igaz köszönetet mondanunk Zipszer Károly tanító úrnak, a szertárak örének, ki oly figyelmes készséggel volt mindig segítségünkre.

A *filológiai szertár* részére 8 Cybulski-, 1 Langl- és 4 Lehmann-féle faliképet szereztünk be 77 korona 70 fillér értékben.

Jelen állomány: 31 kép 257 korona értékben.

A *földrajz és történelem* tanításához 2 térképet 46 korona értékben és 3 Gall-Rebhann-féle, továbbá 6 Langl-féle faliképet 22 korona 80 fillér értékben szereztünk be. Képek felhúzása volt 97 kor. 50 fill.

Jelen állomány: 7 térkép és 9 falikép 300 korona értékben.

Pór Zsigmond dr. úr a szerb harctérről egy régi szerb pisztolyt küldött az intézetnek.

A *természetrajzi szertárba* 9 Hartinger-féle és 60 Engleder-féle növénytani faliképet szereztünk be 200 korona értékben.

Graff Ignác dr. úr 3 darab mamutfogat és 10 darab ásványt és kövületet ajándékozott az intézetnek.

Itt őrizzük Erödi Béla, dr. főigazgató úr Öméltósága által 1914-ben ajándékozott quarnerói koráll-, kagyló- és szivacs-gyűjteményt.

Hangjegysokszorosításra az intézet 5 korona 68 fillért adott ki. Ezenkívül az énektanításhoz egy Éder-féle harmoniumot vettünk 190 koronáért.

d) Kirándulások. Az *I. osztály* április 8.-án és május 12.-én természetrajzi kiránduláson volt Pataki Kálmán tanár vezetése alatt. — Szeptember 30.-án és március 18.-án földrajzi, április 11.-én, 20.-án és 21.-én, május 13.-án és 20.-án testedző kirándulást tett a Sashegyre, Gellérthegyre, Sósfürdőbe, Svábhegyre, Budafokra és a Farkasrétre Orsovai Fülöp, dr., osztályfő vezetésével.

A *II. osztály* szeptember 25., március 24. és április 7.-én Pataki Kálmán tanár vezetésével természetrajzi kiránduláson, november 3., március 18., április 1. és április 8.-án Brisits Frigyes, dr. tanár felügyelete alatt testedző, május 13.-án Brisits Frigyes, dr. és Martos Ágost tornatanár vezetésével torna-kiránduláson volt.

A *III. osztály* szeptember 25.-én egyik csoportban Kiss Albin, dr., tanár vezetésével a Sashegyre, másik részben Vargha Damján, dr. és Farkas Alberik tanárok vezetésével a Hűvös-völgybe tett testedző kirándulást. — November 2.-án Kiss Albin, dr., tanár felügyelete alatt a Németvölgyi temetőbe mentek a halottak iránti kegyelet ápolása céljából. — Április 1.-én testedző kiránduláson voltak, április 11.-én a Nemzeti Múzeum régiségárát, május 13.-án a Mátyás-templomot és a Halász-bástyát nézték meg Kiss Albin, dr., tanár kalauzolása mellett.

A *IV. osztály* szeptember 25.-én a hűvösvölgyi erdőben gubacsot szedett (III. oszt. tanulókkal együtt) a katonaság részére. Jelen volt Farkas Alberik főgimnáziumi tanár s az osztályfőnök. — Október 2.-án ugyanazon helyre ugyanazon célból rándult az osztályfőnök

kíséretében. — Október 9.-én az új felszentelt Szt.-Olvasó-templomot látogatta meg építészeti szempontból. Ugyanaznap Kiss György szobrászművész műtermét látogattuk meg s megszemléltük a kész és készülő szobrokat. — Október 10.-én építészeti szempontból tanulmányozta a karmelitáknak Huba-utcai templomát. — Október 17.-én a budafoki Kamara-erdőben volt testedző kiránduláson. — Okt. 23.-án a Farkas-völgyi temetőben néhai Kalocsay Alán, ciszt. r. főgimnáziumi tanár, volt képviselő és költő sírját látogatta. — Október 26.-án a budai honvédszobrot szemlélte az osztályfőnök magyarázata alapján. (A másnapi magyar dolgozat-írás céljából anyaggyűjtésül.) — November 6.-án nemzeti nagyjaink sírját látogattuk a kerepesi temetőben; „Toldi“ olvasmányunk szerzőjének, Arany Jánosnak sírjánál kis ünnepi megemlékezést tartottunk. — Április 11.-én d. u. Hümpfner Tibor, dr., c. r. theologiai tanár s az osztályfőnök kíséretében a Hűvös-völgybe tett testedző kirándulást. — Április 18.-án a Hűvös-völgyben volt tavaszi felüdülő kiránduláson. — Május 7.-én Hümpfner Tibor, dr., c. r. theologiai tanár s az osztályfőnök a budafoki Kamara-erdőben volt testedző kiránduláson. — Május 14.-én a Magyar Nemzeti Múzeum régiségtani osztályát látogatta. — Május 17.-én Arany János ércszobrát szemlélte.

Részint a takarékosagra és önmegtartózkodásra való szoktatás végett, részint hogy a szegényebb sorsúaknak a kirándulásokon való részvételét megkönnyítsük, *ifjúsági takarékpénztárt* létesítettünk a múlt években. Kezelője *Orsovai Fülöp*, dr., tanár. Minden tanuló tetszés szerinti időközökben, tetszés szerinti mennyiségben elhozza nélkülözhető filléreit; a kezelő tanár a befizetésekről rendes könyvet vezet és nyugtát ad; a betéteket gyümölcsözőleg megbízható pénzügyintézetbe helyezi el. Amikor kirándulásra készülünk, mindenkinek van már kis pénze, amelyet azután a szükséges összegig a szülői ház, szegényebbeknél a kirándulási alap vagy segítő egyesület már könnyebben ki tud egészíteni. Az iskolai év végén felszámolás van; mindenki visszakapja a befizetett és fel nem használt betétet kamatjával együtt. Az intézmény nagyon szépen bevált; tanulóink az idén is gyűjtötték filléreiket; sajnos, hogy a háború miatt a tervezett nagyobb kirándulásról az idén is le kellett mondanunk.

3. Erkölcsi nevelés.

a) **Vallásos és erkölcsi nevelés.** A világtörténelmi erők összehatásából zúgva száll végig a lelkeken a tanulság, hogy az élet minden lendületes motivuma, az önzetlenség, önfeláldozás, hűség, fegy-

lem, hősiség, s ami szép erény csak fenntartja a hazát s előbbre viszi tökéletesedésében az emberiséget, ez mind nem posványban és fertőben, hanem az élet örök vizei mellett erősödik nagyra és izmosodik lebírhatalmá. Ez örökfolyású vizek pedig ott fakadnak, ahová mindig is menekült a megfáradt lélek: a vallás mélységeiben. „Der Einzelne, wenn Gott mit ihm ist, ist immer in der Majorität“, mondja a németek hatalmas császára. Elevenebben, mint valaha, éreztük és — a háború mindennapi tanulságainak hatása alatt — fölényesen érezzük a keresztény pedagógia alap gondolatának igazát: akiben Isten él, az a többember; akiben Isten akarata tesz és cselekszik, csak az közelíti meg az igaz emberről való eszményt; csak az lehet boldogságára önmagának, vigaszára és bátorítására másoknak, védelmére a hazának és dicsőségére Teremtőjének.

Eme meggyőződés vezetett minket a multban, ez fog irányítani a jövőben is. Főtörekvésünknek és legszentebb kötelességünknek tartottuk, szóval úgy, mint példaadással öregbíteni növendékeink szívében az istenfélelmet és a vallásos kötelmek eleven érzékét. Nemcsak a vallástanításnak adtuk meg méltó helyét a munkában, hanem a többi tárgyakban és ügyességekben is, az iskolai élet minden megnyilatkozásában iparkodtunk kiemelni azokat az ethikai mozzanatokat, amelyek az embert Istenhez való viszonyára s ebből kifolyó kötelességeinek teljesítésére intik.

S mert jól tudjuk, hogy a vallásosság, ha a tettek köntösébe nem öltözik, olyan, mint az alvajáró gondolat; minthogy meg vagyunk győződve, hogy az a vallásosság, mely csak rejtezkedve él és nem kísér el az élet minden téreire, olyan, mint a száraz fa, melyből nem árad ki és virágot nem fakaszt, gyümölcsöt nem érlel az élet: azért nagy gondunk volt arra, hogy tanulóink megértő lélekkel hozzá szokjanak vallásuk külső gyakorlásához. Imával kezdtük és végeztük az előadásokat; 12 órakor közösen elmondtuk az „Úr angyalá“-t. Vasár- és ünnepnapokon, továbbá az iskolai ünnepeken, Ófelsége és az intézet kegyurának nevenapján, Szent Erzsébet és Szent Imre ünnepén, Szent Balázs, halottak napján szentmisét, vasár- és ünnepnapokon szentbeszédet is hallgatott az ifjúság; április 12—16.-ig lelkigyakorlatokon, május folyamán vasárnaponként Mária-ájtatóságon vett részt. Szentmise végén, továbbá mindennap előadás előtt és után közösen imádkoztunk, május 7.-én közösen áldoztunk harcoló seregeinkért és a diadalmas békéért. A töredelem szentségéhez hatszor járult testületileg az ifjúság: szeptember 19., november 5., december 22., április 16. és május 7. és 31. Tanulóink azonban a kötelező alkalmakon kívül is többször és buzgón járultak a szent-

ségekhez; minden szentmisén ott láttunk 35—40-et az Ur asztalánál, hogy az „angyalok eledelével“ erősítsék magukat az istengyermeki típus kialakítására.

Hálás köszönetet mondunk nagys. és ft. *Hanauer István*, dr., c. apát. Szent-Imre-kollégiumi igazgató úrnak, aki a kollégiumi kápolnát a legnagyobb szívességgel engedte át az istentiszteletek céljaira s mindenben a legfigyelmesebb szeretettel és jóindulattal támogatott bennünket.

A nemkatholikus vallású tanulóink saját felekezetük hitoktatóitól nyertek vallási oktatást és ezeknek vezetése és felügyelete alatt tettek eleget vallási kötelességeiknek.

Mária-kongregáció. Szent Pál nagy művészetét végezni: a krisztusi szíveket az emberi szívre festeni, a krisztusi vonásokat az emberi szívre plasztikusan rávésni, legkönnyebb akkor, mikor a kegyelem színeit még fehér gyolcsra lehet rakni, mikor az égi vonásokat még alabastromba lehet vágni. Ez a filigrán-munka nem nehéz, de végtelenül fontos. Mert az a hit, melyet a tiszta gyermeki lélekbe mélyesztünk, legjobban állja a vihart. Gyökerei mélyen vannak és százfelé ágazók. Azok a vallásos érzelmek, melyek gyermekkorunk kedélyének első hullámain ringottak, legkönnyebben kapnak új erőre az élet későbbi folyamán. A vallásos nevelés legtöbbit érhet el abban a zsenge korban, mely a bölcsőtől a serdülő évekig terjed. Ha az ifjú szív első mozdulatait, az ifjú lélek idealizmusának első fellobbanásait a legnemesebb érzelmek és a legmagasabb ideál számára sikerült megnyernünk, elég valószínűség szól amellett, hogy egy egész emberi életnek adtunk vallásos tartalmat. Nem jelenti ez azt, mintha a vallásos nevelés a szűkebb értelemben vett gyermekkorral lezárható lenne. Ellenkezőleg, a gyermek fejlődésével a lelki gondozásnak intenzitásban mélyülni, eszközökben gazdagodni, egyének szerint mindinkább lehetőleg differenciálódni kell. Csak a tapasztalatnak arra a tényére akarunk rámutatni, hogy a serdültebb korban vajmi ritkán sikerül a gyermekidő vallási nevelésének hiányait pótolni. Igazi vallásos jellemek, kiknek az ifjúság viharzásaiban a hit ad megdönthetetlen alapot, kiknek a férfikor küzdelmeiben az élet sötét útjait a hit fáklájának biztos fénye világítja be, rendszerint azok, kik az Isten szeretetét és félelmét az anyatejjel szívták magokba, s kiknek lelkében a hitnek a keresztségben kapott kegyelme egy vallásos családi fészek s egy vallásos iskola légkörében bontakozott öntudatra. Az a törekvés, hogy a Szent Imre-főgimnázium a maga részéről megtegyen mindent, hogy egykor az életnek igazi vallásos jellemeket adhasson, hozta létre a múlt évben a *Jó tanulmányok*

Anyjáró nevezett *Mária-kongregációt* s irányította a jelenben a működését.

A kongregációnak csak a III. osztálytól kezdve lehetnek az intézet tanulói a tagjai. Ebben a korban egyrészt a tanári kar már eléggé megítélheti, hogy melyik rendelkezik azokkal a lelki kvalitásokkal, melyek a jó kongregánistánál elengedhetetlen előfeltételek, másrészt a fiúkban is kezd már ekkor valamelyes önállóság kialakulni, ami viszont lehetővé teszi, hogy csatlakozásuk a kongregációhoz bizonyos öntudatos jelleggel birjon. A kongregációi munkát főképp a heti ülések keretében végeztük. Az anyaintézetnek, a Szent Imre-főgimnáziumnak, hajléktalanságában a kongregáció is osztozván, egyelőre, mint a mult évben is, az egyik osztályteremben jöttünk össze. Az ifjú kongregánista szivek áhitata és lelkesedése a Boldogasszony templomává avatta szombat délutánonkint azt a helyet, mely a hét folyamán a diákélet palesztrája volt. Az üléseket *Baranyay Jusztin, dr. prézes* elnöklete alatt rendszerint a kongregánisták iskolai életének fesztelen és bizalmas, hol vidám, hol komoly megbeszélése és az ehhez kapcsolódó, híressé vált „elintézések“ vezették be. Ének és ima, lelki olvasmány és a prézes oktató meg buzdító szavai, esetleg egy vallási témának közös megbeszélése tették a szombat délutánokat a Boldogságos Szűznek szentelt kedves idővé. A fiúk, a szavalatokon kívül, egypárszor felolvasói szárnypróbálgatásokkal is (Beitzer Győző két alkalommal, Szüllő Árpád, Thurnherr Gyula, Csepela Alajos és Füle Ernő egy-egy alkalommal) aktiv szerepet vittek az üléseken. Szemünk előtt az lebegett, hogy a fiatal lelkekben, nem ugyan a szigorú aszketizmus, de a kemény férfias tulajdonságok szeretetét, nem sekélyes szentimentalizmust, de mindenesetre mély vallásos kedélyt, nem is egyoldalú intellektualizmust, de azért mindenekelőtt erős hitbeli meggyőződéseket fakasszunk.

A munka mélyítésére szerveztünk ezidén két szakosztályt is. A Missiós Szakosztály vezetését a missióügy kiváló ismerője és buzgó támogatója, *Farkas Alberik* tanár úr, volt szives magára vállalni. Itt a fiúk a maguk körülményeihez mérten iparkodtak a katolikus hitterjesztés nagy ügyét előmozdítani. Érdeklődésökkel és imáikkal, meg apró, egyébként veszendőbe menő, de a missiók céljaira kitünően értékesíthető tárgyak gyűjtésével mutatták ki buzgóságukat. Staniol-papír, ónkupak, gyűjtőskatulya stb. gyűjtése mellett, különösen szép az eredmény bélyegekben. Közel 25.000 db. gyűlt össze. E tekintélyes számhoz két kis testvérnek, *Urbanovich Lacinak* és *Sárinak*, meg nevelőnőjüknek, *Griegl Annaliene* kisasszonynak a jószívűsége juttatott bennünket (22.226 db.). Nemcsak nekünk szereztek örömet és nem-

csak mi vagyunk irántuk hálásak, hanem a mi örömkben és háánkban osztoznak azok a jó misszionáriusok is és az ő szerető gondozásukra bízott kis új keresztények is, kiknek nehéz helyzetén az ilyen apróságokkal is nagyot segítünk. A Missiók Szakosztály a nemes célra fordítandó jövedelemhez diákleleményességgel még egy forrást szerzett. Az órák előtti „drukk“ a nem épen jól felkészült diáklelket igen meglágyítja és nagylelkűségre könnyen kaphatóvá teszi. A Szakosztály fürge tagjai ilyenkor éles szemmel figyelik a helyzetet s a sápadozó szubjektumoknál sietnek egy-két krajcárnyi adományra ígéreteket szerezni arra a szerencsés esetre, ha az elkövetkező órán semmi baj sem történik. Így is összegyűlt egypár korona szegény gyermekek krisztianizálására. — A Hitbuzgalmi Szakosztály a vallásos szellemet törekszik terjeszteni főképp az intézeti ifjúság körében. Tagjainak egyik feladata volt a Szent olvasótársulat vezetése.

A Boldogságos Szűz ünnepei előtt és május hónapban rajta voltunk, hogy a kongreganistalélek ünnepi hangulata, amennyire ez ideiglenes állapotaink mellett lehetséges volt, az ülések külsőségeiben is kifejezésre jusson. A tanári kar egyes tagjai mindig lekötelező készséggel vállalták az ünnepi beszéd megtartását. A Szeplőtelen Fogantatás nagy titkát *ft. Kiss Albin, dr.*, tanár úr, mélyen szántó beszéde hozta közelebb a lelkekhez. Gyertyaszentelő Boldogasszony ünnepét *ft. Brisits Frigyes, dr.*, tanár úr, magasan szárnyaló szónoklata tette emlékezetesebbé. Az egyik májusi ülésünk ünnepélyességét *ft. Várkonyi Fidél, dr.*, ciszt. r. teol. tanár úr, szívhez szóló szavai emelték. December 24.-én egy szép karácsonyfa fényénél tartottuk ünnepi gyűlésünket, s ez alkalommal *ft. Vargha Damján, dr.*, tanár úr, ékes szavai szitották a lelkekben a karácsony bensőséges, meleg hangulatát. Tőlünk telhetően legfényesebben természetesen a felvételi ünnepséget iparkodtunk megtartani. A kongregációi élet nagy eseményének a színhelye, *nagys. ft. Hanauer Á. István, dr.*, c. apát úr minden téren annyiszor tapasztalt jóvoltából a Szent Imre Collegium kápolnája volt. A kongreganista lelkület minden gyengédségét és komolyságát visszatükrözőtető felvételi szertartást *mélt. ft. Mihályfi Ákos, dr.*, ciszt. r. áldozópap, sztrázsai c. prépost, budapesti egyetemi tanár úr volt szíves végezni. Az országszerte nagyrabecsült, illusztris szónok beszéde, mint kongregációnk egyik kimagasló kedves emléke, álljon itt egész terjedelmében:

Nagy ünnep a mai nap a Szent Imre gimnázium történetében, amelyen immár másodszer történik ünnepélyes tagfölvétel az ifjúsági Mária-

kongregációba ; de még nagyobb ünnep ez a mai nap ti reátok nézve, akiket ezen ünnepélyes szertartás keretében fölveszek és beiktatok a Mária-kongregáció tagjai közé.

Mert kongreganistává lenni — nagy kitüntetés, amely nem jut osztályrészül mindenkinek. Láthatjátok, hogy nem az egész osztályt veszem föl, hanem csak a kiválasztottakat ; még azokat sem mindnyájukat, akik jelentkeztek vagy szerettek volna a kongregációba belépni, hanem csak azokat, akiket a kongregáció tisztikara alapos körültekintés és bírálat után méltóknak ítelt arra, hogy kongreganisták legyenek. És mikor azt nézték, méltó-e valaki a kongregációba való fölvételre, megtekintették a bizonyítványát is, de mérlegbe vetették magaviseletét és erkölcsét is. Bukott diákat nem vesznek föl a kongregációba, de olyat sem, aki csak kegyelemből vánszorog az egyik osztályból a másikba. Aki kongreganista akar lenni, annak mindenek előtt jó diáknak kell lennie ; mert kongreganistává lenni nagy kitüntetés, ami a rossz diákat meg nem illetheti.

A jó diák azonban nem annyit jelent, hogy jeles osztályzata legyen minden tárgyból, mert ez csak keveseknek a kiváltsága, akiket különös nagy tehetséggel áldott meg az Isten, hanem igenis jó diáknak nevezük azt, aki az előadásokra szívvel-lélekkel figyel, aki a feladott leckét tehetsége szerint mindig és minden tárgyból lelkiismeretes szorgalommal megtanulja ; aki tanárainak minden intését és figyelmeztetését szívesen veszi és odaadással igyekszik teljesíteni.

De ahhoz, hogy valaki kongreganistává lehessen, nem elég az, ha jó diák ; kell, hogy a magaviselete, erkölcse, élete kifogástalan, sőt példás legyen. Nem szabad fölvenni a kongregációba olyan ifjakat, akik szüleiknek és tanáiraiknak nem fogadnak szót ; akik csúfolódók, veszekezők, káromkodók ; akik az iskolában, az utcán, a templomban botrányosan viselik magukat ; akiknek a szíve romlott, akik másokat rosszra tanítanak, bűnre csábítanak. Az ilyenek nem lehetnek kongreganisták. És miért nem lehetnek ? Azért, mert kongreganistának lenni nagy kitüntetés ; a kongreganista ugyanis a Krisztus anyjának, a mennyek királynéjának a lovagja.

Miként a földi királyok udvaraiba sem szabad mindenkinek a bejárás és udvari szolgálatokra csak olyanokat választanak ki, akiket nemes származásuk, őseik hosszú sorozata vagy személyes vitézségük és jó tulajdonaik e tisztségre ajánlanak : úgy a mennyei királyné udvarában is lovagok csak azok lehetnek, akiket e kitüntetésre méltóknak ítélnék. És itt mindjárt hozzá kell tennem, hogy a Mária udvarában szigorúbb mértékkel mérnek, mint a világi fejedelmek udvartartásaiban. Ezeknél sokszor elegendők az ősök erényei, az apák érdemei, hogy fiaik kitüntető tisztségekhez jussanak. A Mária udvarában azonban nem elég az

előkelő származás, a családi összeköttetés, az apa magas rangja vagy hivatala; itt minden egyes jelöltnek saját érdeme az egyedüli mérvadó. Mert a kongreganista nevet s vele a kongreganista kitüntetését nem családi, hanem csak egyéni érdekért nyerhetjük el; ehhez nem protekció és összeköttetések révén, hanem erényeink és példás életünk útján juthatunk el.

Azonban, kedves ifjak, a kongreganista név nemcsak kitüntetés, hanem kötelességet is jelent; sőt minél nagyobb a kitüntetés, annál nagyobb a kötelesség is, amely ennek a nyomán fakad.

A kongreganista a boldogságos Szűznek, a mennyek királynéjának, a lovagja. Hivatását tehát csak akkor tölti be, ha méltó lovagja a mennyek királynéjának. Magas, szédítően magas, de fenséges és eszményi hivatás egy ifjúra nézve Mária méltó lovagjává lenni!

Minden lovag először is idealista. Mert minden loagnak van egy ideálja, egy eszménye, az, akinek a szolgálatába szegődött. És ez az ideál betölti lényét, lefoglalja szívét és szellemét. Középpontja és mozgatója gondolat és érzelmvilágának s minden vágya, óhaja ennek az ideálnak tetszeni s becsülését kiérdemelni.

Ha így van a dolog, a kongreganista a legnagyobb idealista, mert az ő ideálja a legfönségesebb emberi eszmény: az Immaculata, a Szep-lőtelen Szűz, akihez a bűnnek még árnyéka sem férközhetett, viszont akinek ruhája az isteni napnak, a kegyelemnek sugaraiból van szövve, s akinek a fején ragyogó, tizenkét csillagból készült korona jelképe a tökéletességnek.

Ez a Szep-lőtelen a kongreganista ideálja; kell tehát, hogy a Szep-lőtelen töltse be szívét és szellemét; kell tehát, hogy minden vágya és óhaja arra irányuljon, hogy a Szep-lőtelen tetszését és becsülését kiérdemelje. Boldog az az ifjú, akinek ilyen vágyak hevítik lelkét; aki a Szep-lőtelennek akar tetszeni; mert az ilyen ifjú kerülni fogja mindazt, ami beszennyezhetné lelkét.

De az igazi lovag még többet akar, nemcsak lelkesül eszményeért, hanem mindent elkövet, hogy az ő közelébe férközhessék. És ebben a törekvésében nem ismer sem akadályt, sem félelmet, sem fáradságot, sem áldozatot. Éppen azért igazi lovag, mert hős is és ily módon nem csak idealista, hanem a legnagyobb mértékben realista is.

Igy tesz az igazi kongreganista is, a Mária lovagja. Lelki szemei a szédítő magasban trónoló Szep-lőtelenre vannak irányítva; szívének-lelkének összes vágya pedig arra ösztönzi, hogy oda a magasba feljusson.

Magasba törni, fel a Szep-lőtelen trónjához: ez a kongreganista feladata. Ki a föld sarából, fölemelkedni ködön, felhőkön át oda, ahol

már nincs sár, köd, felhő, ahol csak a kegyelem napja ragyog. Magasba törni, oda, ahol a bűn kísértéseit megvetik, ahol a büntől undorral fordulnak el, ahol a bűnös világ élvezetei elvesztik ingerüket, ahol a szív és a test tisztaságát, az erényes életet, a jámborságot nem nevetik ki, ahol az Isten kegyelmét minden földi kincsét többre becsülik.

Ide, erre a magaslatra, kell nektek is felkúsznotok, kedves ifjak, mert ezen a magaslaton trónol a Szeplőtelen, a kongreganisták ideálja.

Ez munkába kerül, verejtékes munkába, sok áldozatba és küzdelembe. De hát vállalkoztatok rá; lovagok akartok lenni, a lovagok hősök; nektek is hősöknek kell lennetek, akik nem ijedtek meg, nem féltek sem a bűnös világtól, amely a jámbor és tiszta életet kineveti, sem a gonosz szellemektől, a sötétség fejedelmeitől s az ő szolgálóiktól, a rossz emberektől, akik meg fognak benneteket kísérteni, hogy eltántorítsanak benneteket nemes elhatározástoktól; nektek is hősöknek kell lennetek, akik leküzdik a test és a vér, a világ és a gonosz szellem minden csábítását; akik akadályt nem ismerve, hátra nem tekintve, mindig csak előre, mindig csak magasabbra törnek; nektek is hősöknek kell lennetek, akik verejtékes küzdelemmel felküzdik magukat az erényes tiszta élet szédítő magaslataira.

A kongregáció megadja nektek az eszközöket ehhez a küzdelemhez, ehhez a magasba való húzáshoz. Ha híven megtartjátok a kongregáció szabályait, napról-napra magasabbra fogtok emelkedni s csakhamar tapasztalni fogjátok, hogy bár e földön jártok-keltek, a lelketek a magasságban él, ott, ahol a kegyelem ragyog, ahol a Szeplőtelen trónol. És érezni fogjátok, mily fölséges a magasban élni — habitare in excelsis — beszívni azt a tiszta, illatos, szívet-lelket igazi boldogsággal betöltő levegőt, amely életet ad, de vénülést, enyészetet, halált nem ismerő örök életet.

De még mindezzel nincs kimerítve a kongreganistának, Mária lovagjának, a hivatása. A lovag kötelessége megvédeni, megoltalmazni Úrnőjét mindenkivel szemben, aki őt sérteni, támadni merészelné, s az igazi lovag kész saját testével és vérével is megvédelmezni Úrnőjét, akinek hűséget esküdött. A kongreganistának is egyik feladata védelmére kelni a menynek királynéjának, ha őt bárki is megtámadná. Sajnos, sokan vannak, akik ezt teszik, gyűlöletből, rosszakaratból, esetleg tudatlanságból, mások által félrevezetve. Hányan káromolják rút szavakkal a szeplőtelen Istenanyát? Hányan támadják meg istenanyai méltóságát? Hányan gúnyolják a katolikusok Mária-tiszteletét és ezen tiszteletnek egyes megnyilvánulásait: az olvasó-imádkozást, a skapulárét, a búcsujáró helyeket, a Mária-szobrokat és képeket? és hányan gúnyolják és gyalázzák Máriának egyszerű Szent Fiát, a világ Megváltóját, hányan tagadják az ő istenségét,

hányan nem látnak benne mást, csak egy zsidó néplázítót vagy egy beteges rajongót?

Kedves ifjak! Az igazi kongreganista nem marad tétlen és érzéketlen az ilyen támadásokkal szemben. Mint igazi lovag védelmére kel Úrnőjének. Utálattal dobja el magától azt az ujságot, könyvet, füzetet, amely az ő ideálját meri kigúnyolni: nem hagyja szó nélkül, ha valaki az ő jelenlétében káromolja vagy tiszteletlenséggel említi Máriát vagy az ő szent Fiát. És hogy az ilyen támadásokat ügyesen visszaverhesse, a kongreganista buzgón tanulja nemcsak a hittant, hanem sokat olvas alapos hitvédelmi munkákat, hogy kellő tájékozottsággal bírjon a valási kérdésekben, de készséggel is a hitvédelemben. A bátorságot pedig, hogy hitének védelmére keljen, lelkébe önti a kongregáció szelleme.

Végül az igazi lovag nem ismer fáradságot, nehézséget, áldozatot, ha arról van szó, hogy Úrnőjének szolgálatot tegyen, Úrnője érdekeit, dicsőségét előmozdítsa.

Most már, kedves ifjak, ugyan mi lehet Mária érdeke?, mivel növelhetjük Mária dicsőségét?, mivel tehetünk neki szolgálatot?

Mária érdeke ugyanaz, ami Krisztus érdeke; Mária dicsősége a Krisztus dicsősége; a Krisztus érdeke pedig az, hogy az ő megváltása minél több emberben érvényesüljön, a Krisztus dicsősége, ha az ő tanítása, az ő elvei győzedelmeskednek e földön.

Az igazi kongreganista tehát, mert Mária lovagja, egyszersmind apostol is. Dolgozik, fárad, áldozatokat hoz, hogy Krisztus tanítása és elvei érvényesüljenek e földön, hogy minél több ember üdvözüljön. A kongreganista nem pap ugyan, de munkatársa a papnak, apostol a világban, a családban, az iskolában, a társadalomban; résztvesz a lélekképzésben, a térítés apostoli munkájában s ezzel teszi a legnagyobb s legkedvesebb szolgálatot Úrnőjének, a mennyek királynéjának.

Befejezésül tekintsünk kissé a jövőbe.

Akárhogyan végződjék is ez az immár húsz hónap óta dúló világháború, akár diadalmas győzelmet arasson vitéz hadseregünk, amint hisszük, bizton reméljük, hogy aratni fog, akár kénytelenek leszünk elfogyva és elernyedve békét kérni ellenségeinktől, meg vagyok arról győződve, hogy a háborút követő korszak egyike lesz a legveszedelmesebb koroknak hazánk és az emberiség történetében.

Sokaktól hallottam, akik megiszonyodtak a jelen világháború borzalmaitól: bárcsak ne értem volna meg ennek a rettenetes, istenítélet számba menő háborúnak a korát. Pedig én azt hiszem, hogy még rettenetesebb lesz a háborút követő kor, a ti korotok.

A most dúló világháború a fizikai erők összeütközése és az anyagi javak kölcsönös pusztítása; de sok jel mutat arra, hogy ezt a földi,

anyagi javakért vívott háborút követni fogja most elnémult vagy elnémitott szenvedélyek, indulatok és eszmék harca, amelyek évezredes hagyományokat akarnak elsöpörni, ideálokat ledönteni, szíveket, lelkeket megvakítani, tömegeket megrontani, amelyek egyrészt az eget akarják megostromolni, másrészt az emberek szívéből kitépni a hitet és az örök élet reményét.

Ez lesz a ti korotok, kedves ifjak. Szomorúan nézem a mai ifjúságot, mert előre látom, hogy ebben a rettenes háborúban is ezren és ezren fognak megvakulni lelkileg; ezren és ezren lesznek nyomorékká lelkileg; milliók és milliók fognak sírba dőlni, abba a sírba, amely holt lelkeket takar s amelyből nincs dicső feltámadás.

De arról megvagyok győződve, hogy a kongreganisták ebben a világförgetegben is megfogják állani helyöket. Bármily aggodalommal tekintem tehát a mai ifjúság jövőjét, a kongreganistákat illetőleg nyugodt vagyok, ha híven kitartanak a kongregáció zászlaja mellett. Mert ezt a zászlót nem lehet letörni, ezé a végső győzelem.

Ha tehát ti, kedves ifjak, hívek maradtok e zászlóhoz, melyre ma fölesküdtök, reménnyel és bizalommal tekinthettek a jövő felé, amely küzdelmes lesz ugyan, de a küzdelmet győzelem és dicsőség fogja koronázni. Adja a Szeplőtelen pártfogása és Krisztus Urunk kegyelme, hogy ez a győzelem és dicsőség mindnyájatok osztályrésze legyen! — Amen.

Kongregációnk jötevői sorában első helyen kell emlitenünk intézetünk kegyurát, mélt. ft. *Békefi Remig, dr.*, zirczi apát urat, ki hatvan koronával járult hozzá költségeink fedezéséhez. Ft. *Vargha Damján, dr.*, *Kiss Albin, dr.* és *Pataki Kálmán* tanár urak tíz-tíz korona adományban részesítették a kongregációt. Jötevőinknek s mindazoknak, kik bármi formában támogattak bennünket nemes céljaink munkálásában, itt is a leghálásabb köszönetünket nyilvánítjuk.

A kongreganisták névsora. A) A tanács tagjai; Neuhold József IV. o. t., prefektus, Csepela Alajos IV. o. t., I. asszisztens, Alkér György IV. o. t., II. asszisztens, Thurnherr Gyula IV. o. t., jelöltek mestere, Hidassy Dezső III. o. t., tanácstag, Petrányi Győző III. o. t., tanácstag.

B) Rendes tagok. a) A IV. osztályból: Beitzer Győző, Brázay Kálmán, Fáykiss Géza, Fekete Gyula, Harmathy Jenő, Hegyi Bálint, Ibos István, Kosztin László, Kuhn Károly, Lazay Béla, Szalay Rezső, Szüllő Árpád, Temple Rezső, Zartl László, Zboray Tibor, Zielinski István, Zomzelli Géza. b) A III. osztályból: Buchert József, Erdősi Lajos, Füle Ernő, Greszl Ferenc, Hergloz Jenő, Hocz Gábor, Ilosvai

László, Jankovich Endre, Kaldrovits Andor, Mészáros József, Mihályovics Tibor, Mittermayer Miklós, Romoda Ödön, Szecsődy István, Szalay Miklós, Szüllő Ferenc, Tomka Emil, Thén Kálmán. — Háromnak tagsági joga fel van függesztve.

C) Jelöltek. a) A IV. osztályból: Follát Ádám, Szalay Ferenc.
b) A III. osztályból: Döry Lajos, Heinzl Ottokár.

b) **Fegyelem.** Iskolai fegyelmezésünk nem lehet más, mint az iskolai életre való alkalmazása ama valláserkölcsei elveknek, melyek az egész életnek irányt szabnak. Azon voltunk tehát, hogy az intézeti fegyelem ne külső eszközökön, büntetések és fenyegetések kényszerén, hanem a növendékek lelki készségén alapuljon. Még írott törvényeink sem voltak; megelőző intések, éberség, rendhez szoktató figyelmeztetések, óvó felvilágosítások, a lelkiismeret felébresztése, értelmi rávezetés voltak fegyelmezésünk eszközei. Úgynevezett „erősebb rendtartási eszközökre“ — hála Istennek — nem volt szükségünk.

Az individuális nevelés szempontjából megkezdett „jellemlapok“-ra az osztályfők folyton gyűjtötték az adatokat.

c) **A szülőkkal való érintkezés.** Hogy az iskola megvalósíthassa fölséges programját, szükséges, hogy a szülői házban készséges segítő társra találjon. Az utca, a kirakat, a mozi és színház, a zúgolvasmányok, a sajtó s a nagyszámú egyéb nevelési együtthatónak a legtöbbször ellentétes, rontó hatása csak úgy ellensúlyozható, ha a szülői ház ugyanarra törekszik, mint az iskola, ha a család meghitt kereteiből ugyanaz a lélek sugárzik a gyermek felé, ha az édesapa tekintélye s az édesanya szeretete ugyanazoknak az ideáloknak a tiszteletét sugallja szívének, amelyeket az iskola ápol. Ezért nagyon fontos, hogy a szülői ház folytonos érintkezésben legyen a tanári testülettel, hogy megismerje az intézet szellemét, s megismervén, megértsék egymást s kölcsönösen felhasználják tapasztalataikat a gyermek lelkének tanulmányozására, alakítására a nagy célnak megfelelően.

Mi mindig rendelkezésére álltunk a szülőknek, bármikor kerestek fel bennünket a kitűzött fogadó-órákon, sőt azon kívül is. Amikor csak szükségét láttuk, külön intőlapokkal értesítettük a szülőket gyermekeik előmeneteléről, viseletéről s minden alkalmat felhasználtunk, hogy tanácsal és útbaigazítással szolgálhassunk a tanulók erkölcsi és szellemi fejlődésének összehangzó irányítására. Vajha minél több szülő venné igénybe és gyümölcsöztetné ezeket a közös megbeszéléseket!

d) **Ünnepélyek.** *Nov. 4.-én* délután az intézet védőszentjének ünnepét ültük meg nagyszámú közönség jelenlétében. *Az énekkar* Greksa-Lányi Szent-Imre-énekét adta elő. Majd *Nikolich Fedor* és *Fáy-*

kiss István, II. o. tanulók Szemlélnék Szent Imre herceg ünnepére írt költeményét adták elő. Utánuk *Brisits Frigyes, dr.*, tanár mondotta a következő ünnepi beszédet:

Mélyen tisztelt közönség! Kedves ifjak!

Kereslek téged, édes ifjúság! Elöttem állasz és mégsem látlak. Itt bontod ki erődöt a törekvés lendületével, s mégis úgy érzem, hogy ebben a lendületben titokzatosan morajlik a jövőd. A szívárvány útján léptél a földre s még az élet hajnalának költészetében élsz, mégis úgy látom, hogy életed a fejlődés és a sejtelmek útján valahogyan átnyúlik az idő grandiózus kárpitján, amelyről izgalmas, sötét ragyogással hömpölyög feléd az élet nagy realitása és lehengereli szívárványos világod csipkefinoman lebegő íveit. Gyorsan és oly gazdagon fakad benned az élet, hogy alig marad annyi időnk arra, hogy a felkent szeretet világosságával mélyen a szemedbe nézhessünk és megkérdezzük tőled: Édes ifjúság! Mondd, mi vagy? Van benned valami állandó, amely kikacag ifjúságod tekintetéből s amely az örökélet souverain tudatával világosítja meg az alkonyodó élet november-esti hangulatát?! Édes ifjúság! Mondd, hol van az életed tengelye? Vajjon a bölcső és a sír két sarkába van beleágyazva? Sustorgó forgásában törekvésed láza zúg és ég, melegéből egy hosszú életet táplálsz, de ebből a melegből egy derűs szikrát sem tudsz kicsalni! Avagy életed tengelyének két sarka szíved és lelked s egy szent eszmény! Boldog vagy, ha így van! Forog, izzik most is az a tengely, de ott fenn csillagok szikráznak ki belőle, s te itt lenn azoknak a verőfényében jársz; zúg, morajlik most is az a tengely, de itt lenn öröm melegedik ki belőle, amely felül emelkedik az élet sűrű, vaskos melancholiáin s mire az életjárás szféráin túljár, az „in excelsis“ vigasságává lendül.

Bizonyára te érzed, édes ifjúság, legjobban, hogy változó, hullámzó világodba ilyen tengely, magasságos lendület kell, ha felül akarsz emelkedni az élet zavaros sötétségén. Mert amint az emberi élet különböző szakainak megvan a maguk problémája, így a te korodnak is, édes ifjúság, megvan a maga sok-sok sötétsége. Ennek gyökerei kísértő ösztönök, a kor zivatarai, tavaszi virágzástok őszi dércsípései közt nyúlnak szét. S mikor ez az elborulás úgy föléd kerekedik, olyan vagy, mint a liliom a viharos alkonyatban. Kúszik feléje a tövisnek, a bojtorjának az árnyéka, színeit felszívja a durva sötétség, szirmain dőzsölve hömpölyög végig a szél. Ez a te korod tragikus sötétsége, édes ifjúság! De van neked egy másik sötétséged is. Most még béke és harmonia van benned, de azért néha-néha végiggyűrődnek nagy convulsiók a lelken, melyek kúsza háborgásba zilálják össze lelked csendes virulását. Multak-

nak, tradícióknak kivirágzott virága vagy, s az a világ, amelybe belenőt-tél, új gondolatok és érzések milieujébe szeretne felfogni s ezek hullámaival csapkodja, mossa benned a keresztény magyarság történelmi patináját. Ez a te korod problematikus sötétsége, édes ifjúság! S van még egy nagy sötétséged! Te is úgy vagy, mint minden ember, előbb világosodik a szíved, mint a fejed. Talán azért, hogy megértsed, hogy a szeretet a világ titka. De az élet, amely az iskolán és a szülői házon kívül tolong, a szív melegével nem tud mit tenni, neki a fej vas hidegsége kell, s az a legnagyobb diadala, ha a kettőt izolálni tudja egymástól. Pedig, K. i., kizárad a legragyogóbb ész is, ha valami benső meleg nem hevíti. A Dunán sem lendült át addig a Lánchíd vasa, míg előbb egy nemzet áldozatos lelkesedése össze nem forrasztotta hideg, merev partjait. Ez az ész és szív harmoniatlansága korod harmadik nagy sötétsége, édes ifjúság!

S ugy-e, K. i., te magad is észreveszed, hogy valóban szükséged van egy magasabb világból való eszményre, amely transzcendentális és örök. S benne bátran, lelkesen bízatsz, hősiesen követheted, mert oda irányítja tekinteted, ahol az ő megdicsőülése van s ami az ő megdicsőülése, az valamikor erejének ősforrása volt. A keresztény eszménységnek éppen az a szépsége és hódító ereje, hogy reális kapcsolatai vannak hozzánk. Nemcsak eszménybe koszorúzódik, hanem bennünket is idealizál. S ebben a kapcsolatban ad összefoglalóbb szempontot egy egész élet értékelésére. Lefoszlik rólad ez a sokszoros sötétség s egy Istenbe kapcsolódott lélek küzdelmes tendenciájának szépsége fejlik ki rajtad. Győzelmes ifjúság leszel, melynek fényes nemcsak az esze, hanem a szíve is, győzelmes ifjúság, melyé a jövő, de csak azért, hogy építse a multat s ezt megkoszorúzza, mely győzni akart azért, hogy értékke váljanak a jövőben a szülőknek, nevelőknek virrasztó reményei, munkái.

De K. i., időszerű-e ma eszményt keresni, mikor egymásután omlanak össze régi eszményeink?! A kultúra, a civilizáció, amely az emberi élet útjainak diadalíve volt, ma halottak hősi vándorútja, s fölötte a a diadalmas emberi ész, mint valami tragikus kuvik madár kísért a végzetszerűség pusztító sejtelmeivel. Hasztalan érezzük az új világ alakulásának lángolásában azt a csodálatosan bravúros, hősi magyar romantikát, hasztalan látjuk hőseink tetteiben a magyar erő gigászi kicsapódását, érzésvilágnak foszlányos megrezzenéseiből felsikolt lelkünk vágya: Jöjj el te békés világok kora! Jöjj el te kor, melyen nem a fegyverek ropogása reszket keresztül, hanem az Isten pünkösdi megnyilatkozása viharzik át! Aludjék ki a fegyverek gyilkos világossága, mely a szenvedélyek sötét szárnyán viszi tovább ezt a pokoli szót: gyűlöllek! Jöjjön vissza újra az emberi szó, legyen ennek újra színe, zenéje, költészete s

hangozzék el újra a földön: szeretlek. Jöjjenek vissza újra eszményeink, szentjeink, tépjék le rólunk ezt a vérorátás köntöst s adják vissza újra azt a régít, amelyben a karácsonyesti fa alatt örültünk, husvétkor, pünkösdkor megvizsgáltódtunk, intenzívebbek lettünk. Édes ifjúság! Érzed-e, hogy ez a kettős motivum szükségesebben, fényesebben hozza feléd ez ünnep fényében eszményednek: Szent Imrének alakját?!

Szent Imre herceg fiatal volt, hitt, lelkesedett, mint ti. Életének sok elemét nem maga szerezte, de hogy példaképpé tudott lenni, ezt az isteni kegyelemmel segített akaratának köszönhette. Ezért marad meg ebben az aktív időben is példaképed. Sok mindenben az ideálok távlatában marad tőled, de egyben kilép glóriás megközelíthetlenségéből, s ez az ő egyéniségének gyönyörű aktivitása. Ezzel tudta legyőzni a századok eszménykeresésének különböző formáit, ezeket hatásosan túlélte s így nemcsak történeti értékű, hanem valóban effektív egyéniség, eszmény maradt. Az maradt pedig azért, mert benne ki vannak fejezve mindama tulajdonságok, melyek a magyar ifjúság örök virágzásának feltételei.

Szent Imre a hősi harcok, a hősi ifjúság eszménye. Ennek a harcnak a célja a harmoniatlanság igábatörése s vele együtt a magyar temperamentum harmonizálása. Harcainak jellege teljesen ideális, de ez a legszebb győzelmek, legmaradandóbb értékek világát teremti meg. A nemzet ifjúságának ideálisnak kell lennie, de nemcsak érzelmeinek romantikájával, hanem egy életet megalapozó törekvéseivel, amelyeknek a munka energikus szeretete, az ész temperamentuma, meleg aktivitása, a szív szelíd felkentsége az acélos szépségük. Megértted-e már, édes ifjúság, ennek a földnek a történetét, mely az idealizmus lehanyaglásának és csodálatosan gazdag feltámadásának váltakozó küzdelme? Sokszor megroppant már ennek a földnek a teste, sokszor halálra váltak már örömei, erői, de az ifjúság mindig talpra állította, beléje verte az eget, rácsókolta az örömök világosságának szépségeit, reményeit — hitének, harcainak transzcendentális idealizmusával!

Szent Imre herceg a történelmi ifjúság eszménye is. Atyja a történelem külső kereteit konstruálta, ő a lélek történetét alakította. S mintha ez a történet csak egy megszakadt életlendület lett volna! A történelem szálain óriási történések peregnek s sodródnak össze! Szent Imre egész története egy lendület volt, mely a bölcsőből az oltárra ívelt s itt virágba, eszménybe koszorúzódott. Mi is lehetne a te életed, édes ifjúság, más, mint forró, virágzó lendülés?! Lendülsz akkor, ha tanulsz, ha imádkozol, ha harctérre mész és itt „ver sacrum“ lesz belőled! A nemzet élete örök történés: kikopik, elfárad az aggokban, őrlődik az idősebbekben, s tebenned újul meg, a te véred ruganyos gördülésén lendül, lelked szárnyaló törekvésén emelkedik frissebb levegőbe. Ha te nem

gondolsz életed eme történelmi súlyára, ha nem rakod meg szinte roskadásig magadat ennek a lendülésnek a virágaival, korán fog beköszönteni hozzád, benned át, a nemzet ősze, s te sírásója lettél nemzeted történelmi haladásának,

De Szent Imre herceg az imádságos magyar ifjúság szépsége is! Ez az ő összes eszményi tulajdonságainak forrása, életének legerősebb jellemzése. Szíve ebben sem tagadta meg ifjúságát: fájt neki a válás. Fájt neki az Isten, a Szent Szűz, a szülők világosságának derűje nélkül élni, amikor látta, hogy a földön minden belegyökerezik valahová, minden menekül valaminek az oltalma alá, egyedül az ember gyötrődik a magány, az elhagyatottság borongó kínjával. Te is, édes ifjúság, menekülj mindig az Isten világába. Itt nincs idő, itt örök ma van mindig. Megtalálsz magadat és mindazokat, akikkel mindig ideálizálhatod az életedet. Találkozol szüleiddel s ugyanakkor ifjúságoddal, első eszményeiddel. Megújul benned mostani lelkesültséged, melynek melegével átderítéd komor meláncholiádat. Találkozol a Szent Szűzzel és tiszta tekintetéből megtanulod, hogyan kell a szív ideáлизmusának szemérmes tekintetével nézned és értened a világot! Találkozol az Úrral s megérted újra: mi az erős lélek küldetése. Magadat felejtéd el, édes ifjúság, ha elfelejtéd az imádságot!

Ilyen eszmény Szent Imre herceg. Emlékezzél meg mindig róla és ne felejtsd el őt soha! S ha utad elvisz a Szent Gellért szobor alatt, nézd meg azt a gesztust, amellyel a főváros fölé tartja a keresztet. Gondolj akkor arra, hogy ez a gesztus belelendült Szent Imre karjaiba is, és benned is kell folytatódnia, mert az a szava: Sursum corda! S ha belépsz az iskolába, jusson mindig eszedbe, hogy itt Szent Imre-szellem él. Az a csók, amelyet Szent Imre valamikor a szerzetesek ajkaira nyomott, azóta sokat vándorolt, egy nemzet ideáлизmusának története és sorsa van benne! S most újra száll, száll . . . áthidalja a kathedra és a padok közti nagy mélységet s viszi fejetekbe, szívetekbe a kereszt és a tudomány világosságát s szövi lelketekbe Szent Imre ideáлизmusát. Szeresd is ezt az ifjúságot! Ne felejtsd el soha, mert vissza fogsz hozzá térni! Először búcsuzol tőle. Ekkor még verőfényes vagy, a tavasz májusi búbája bontja szét magát benned; lábaid előtt puhán omlik szét a rög, s a napsugár élesre világít előtted mindent. Ekkor magaddal viszed ifjúságod örömeit. De nemsokára visszatérsz hozzá, midőn először ismered meg az életet s úgy veszed észre, hogy a kor az élet felületéről az élet gyökere felé húzza le az embert, s itt lenn, mintha torzulna minden, ami ott fenn szép, jó és igaz volt. Ifjúságod lesz az első siratód s magaddal viszed részvétét. S mikor ismét visszatérsz, akkor talán már tépett leszel, s az évekkel együtt lehullott rólad minden, minden. Ekkor

is ifjúságod fog bearanyozni s másodszer tanít meg örülni, hinni és remélni. S füledbe súgja majd: Eszményeid voltak ifjúságod örömei, férfikorod erői, most késő öregségednek adjanak békés, szelíd nyugalmat! Igen, édes ifjúság! Eszményeid legyenek boldog emlékeid és boldog reményeid!

A gyönyörű beszéd után *a kar* a Boldog Asszony Anyánk kezdetű éneket adta elő. *Turtzer Imre*, III. o. t. *Dombi Márk Szent Imre herceg* c. költeményét, *Besenyi Zoltán*, IV. o. t. *Szepessy László Szent Imre ravatala* c. költeményét szavalta. Majd *a kar* *Szepessy-Kontor Szent-Imre-énekét* adta elő. *Az igazgató* zárószavai után a Himnusz éneklésével ért véget az ünnep.

Október 4.-én, az aradi vértanúk ünnepén, továbbá *nov. 19.-én*, Erzsébet királyné emlékünnepe, nemkülönben *márc. 15.-én* az osztályfők méltatták osztályaikban az első előadási órán a nap jelentőségét, a tanulók szavaltak és énekeltek.

Ápr. 11.-én, az 1848. törvények szentesítésének emlékére rendelt iskolai ünnepen, szentmisét hallgatott az ifjúság.

Máj. 1.-én d. e. fél 11 órakor Kárpáti ünnepet tartottunk, melyen a Himnusz eléneklése után *Demjanovich Endre*, III. o. t. *Farkas Imrénének Kárpátok öre* c. költeményét, *Temple Rezső*, IV. o. t. *Kiss Menyhértnek A gorlicei hajnal* c. költeményét szavalta. *Brisits Frigyes, dr.*, tanár a következő nagyhatású beszédet mondotta:

Mélyen tisztelt közönség! Kedves ifjak!

Az volt tavasz! Az volt hajnal! Soha mélyebb, zordabb borulással nem feküdte meg az éjszaka a világot, és soha gazdagabban, színesebben nem hömpölygött végig a világon a hajnal világossága! Soha nem volt tragikusabb szemfödője a földnek, mint az a téli hó, melyet mintha a hegyek titáni barbársága rázott volna rá a föld mosolyaira, és soha nem volt lángolóbb életrekelése az erőnek, dőzsölőbb szinfakadása a virulásnak! Az volt öröm! Az volt vigasság! Mert előtte árnyék, töméntelen árnyék kúszott szét mindenben. Árnyék, mely belénk mélyült s kétségeink kínján szétszakadt bennünk. Ráborult a szívünkre s szemfedője lett örömeinknek; rásímult a fejünkre s oltogatta benne a bizalom tüzeit; kiborongott a szemünkön s felcsókolta arcunkról az öröm olaját; kifakadt az ajkunkon s ott sikoltott és vonaglott, imádkozott és kétségbeesett. S tele volt sötét látomásokkal körülöttünk minden. Mintha bennünk eltorzultan, halálra váltan tért volna vissza a dicsőség minden glóriája, melyet mámorosan csókoltunk rá szép magyar fiúkra, virágos magyar zászlókra! De akkor, attól a gorlicei dübörgő reszketéstől szétbomlott rajtunk ez a babyloni füzesárnyék, a felszabadulás érzésének cikázó

viharzása lefújta örömeinkről a szomorúság halk hamuját, s mi úgy éreztük, hogy a fenség páthosza csap meg bennünket, s a történeti érzések nagyszerűségével elmondhatjuk: Alleluja! Alleluja!

Ki is tudná megérteni, hogy mi volt az? Mint minden körülöttünk, Gorlice is csak készül az értékelés távlatába. Gondolataink még vívódnak vele, érzéseink máris idealizálják, Gorlice utra kel felénk, mint emlék, mint egy darab nemzeti dicsőség s egy darab nemzeti Golgota. Vissza-hozza nekünk, a földnek, mint eszményeket azokat, akiket vérpárás ködével eltakart előlünk mindörökké. A pásztortüzek világánál elmerengő magyar léleknek gyönyörű magyar legenda lesz; mintha a kemény merengésből ez a legenda kiszállna s a pásztortűz szikrásan pattanó fényén beleszökellenék a csillagok mythosába, hogy ott egy új hadak útja legyen belőle. Özvegyeknek, árváknak örök martir-ézés a gorlicei emlékezés. Ezeknek a lelkében az a chaotikus ágyúszó nem mint a diadal titáni ritmusa hullámszik végig, hanem mint koporsószeg-kopogás, melytől meghalkul és elhalaványul a szó ereje és színe, s amelytől ők maguk örömeik zokogó, suttogó árnyékemlékei lesznek. Az ő fájdalma ezen a tulipános, pipacsos, büszke, új magyar földön egyetlen emléke annak a régi Magyarországnak, amely tragikusan nagyszerű tudott lenni azért, hogy dicsőséges, boldog legyen az új Magyarország nézésének könnye, mosolya. S neked, édes ifjúság, ugyan mi Gorlice? Értelmi világodnak még nagyon is kis területet átfogó és belátó ereje elbírja-e a történelmi értékelések súlyos gondolatát? Érzelmi világod, melyet oly pusztán nő körül a csipkerózsák mesebeli álma, elbírja-e a gorlicei hangulatoknak és érzéseknek azt a nyers vaskosságát, amely tengerré dagadva zúg tova s világokat temet maga alá? Édes ifjúság! A te történelmi tárlataidban átdicsőül minden! A multat érzéseid tiszta, idealizálást foszfereszkáló útjain hozod magad felé s belerajongod annak minden elemébe lobogásodat! Ezzel a történelmi világnézeteddel tekintsd Gorlicét is s tanuld meg a Kárpátok szeretetét.

Mintha az Úristen ennek a földnek a védelmére gyűrte volna fel oda a határokra a Kárpátokat. Lenn mélyek, belenyúltak a föld szívébe, fenn kemények és zordak s valami vad, rakoncátlan fenséggel küzködnek a felhők és villámok háborgó indulataival. Árnyékaik grandiózusak s mint valami tragikus, sötét gleccserek omlanak alá s beleborongják a magyar pszichébe az örök harcok nagyszerű temperamentumát, komor páthoszáat. A felhő, a háborgás le nem fogy róluk; mindaz a nagy bánat, amely e földről leszakad, rájuk menekül s ott átalakulva villámló, kemény, magyar viharzás, valami bús magyar misztérium lesz belőle. Ez a bús viharzás zokog fel arról a sok várromról, ez sír fel annak a kassai fejedelmi ravatalnak a magányából, ennek a szaggatott, jajongó ritmu-

sába töri, tépi bele a késmárki szél a kárpáti fenyőknek dacos, küzködő ringását. Ez a hősiesség a Kárpátok lelke. S ebből a lélekből lelkedzett az a legendás magyar vitézség, mely megtörte az orosz áradatot. Pedig hogy csapkodott, hogy dagadt, hogy átöntse a Kárpátok magasságán — az orosz pszihét! Szinte éreztük, hogy növekszik felénk Tolsztoj pesszimizmusának árnyéka, mely mint valami sötét viharfelhő rákorbácsolta volna a maga vonaglását a magyarság világos, derűs optimizmusára. S jött Dosztojewszki s a többiek a nyomornak, a lehangoigtságnak kétségbeejtő dialektikájával! Ezzel akartak rákopogtatni annak a búsuló magyar juhásznak a merengésére s akarták belőle kiúzni a férfias, kemény melancholián átérett örömök és szomorúságok ideális átérzését. Megnyúlt és eljött az orosz síkság s rajt az orosz lelkiismeret. Elhozta magával kérdéseit, lomhaságát, titkait, nagy bánatait! De a Kárpátokon ronggyá foszlott minden erőlködése. A Kárpátok, a magyarság kvalitásai megmentették a magyarságot. Az orosz pszihé pedig visszavonult s valami szokatlan hangsúlyozással kérdezte a Kárpátoktól: „Hát olyan nagy értéke lehet ezek előtt egy napsugárnak, egy csalitos erdőnek, egy valahol messze, ismeretlen mélységből buzogó torrásnak?“. . .

De, kedves ifjúság, a gorlicei emlékezés ne csak a Kárpátok nagy szeretetét szítsa fel benned, hanem a magyar földét is. Egy kiváló magyar költő nemrég arról panaszkodott, hogy a magyarság régi kedvének fájáról lehullik minden virág, elhagy bennünket a délibáb, érzéketlenül meggyünk el a rétek vadvirágai mellett, s ajkainkról elült a dalos kedv, a dalos bánat. Mi ez más, mint költői kifejezése annak a végzetes pusztulásnak, amely a magyar lélemben végbement?! Kiveszett belőle ennek a földnek a rajongó, hazafiúi szeretete. Új ingerek után ment s elfelejtkezett arról, ami az ő életének egyetlen, lehetséges feltétele. S a magyar föld minden röge tikkadt lett, magyar verejték után vágyódott. Pedig, hogy szétnyúlt a magyar lelke előtt! Várta, hogy belétekintsen, kacagjon, sírjon! Ezüstös, puha nyárfaleveleire vette lelkét, körülusogta, körülzizegte s belécsókolta világának bűbajos mámorát! Útjai mellé oda állott, mint magyar ciprus, s mint a mesék ittmaradt óriása szétverte feje felett a felhőket, hogy az ég kékjével s tiszta, friss fényével öntesse el lelkét, arcát! S kedves ifjúság, ennek a nagy kataklizmának kellett jönnie, hogy a magyar mindezt felfedezze és megértse! Virágos kertek, pipacsos rónaságok, muskátlis ablakok helyett síroknak kellett felhantolódniuk, hogy a földhöz kössék az élőket, s el ne felejtsek ezt mindörökké. Kedves ifjúság! Szeresd ezt a földet, melyet Gorlice adott vissza néked s adta meg a földnek azt, amit megtagadott tőle a mult s amiért oly zivatarosan fizetett meg a jelen! Értsd meg, hogy miért sirva-

vigadás ennek a népnek a kedélye. s miért lánghol a tulipán! Értsd meg ennek a földnek a szavát! Képzeletedben állj az ország szívébe, ahol az alföld végtelensége nyúlik el. Egyik felől folyik a Tisza. Hozza magával a Kárpátok leheletét: a tiszta, erős levegőt, a Vereckén beömlött turáni temperamentumot! Mindezt behullámozza a partba, amelyből az szétömlik a magyar föld rögébe, felszívódik a levegőbe. Ettől lesz villámló, igaz és szilaj a magyar. De a másik fele ott ömlik lassan, omlósan a Duna, mintha valami örök drágakincset hordozna a hátán. Hozza magával a nyugat áhítatának ünnepélyességét, Szent Margit asszony merengését, Szent Gellért törhetetlen idealizmusát s azután a magyar történelem emlékeinek egy darab dicsőségét és fájdalmát. A Duna is belecsókolja méltóságát a magyar rögbe s ettől átlelkesül az egész magyar atmoszféra. Ezért oly merengő, áhítatosan szárnyaló a magyar költészet.

Ne felejtse el, kedves ifjúság, ezt a kettős üzenetet! Ha ezt belátod, akkor újul meg benned a magyarság történelmi multja. Ez a mult támadt fel Gorlice minden dicsőségében s ez a dicsőség hív, integet feléd s kéri tőled azt, hogy légy mindig hősiezen, dicsőségesen magyar! Úgy legyen!

Majd az énekkar adta elő a Fóti dalt, utána *Nikolich Fedor*, II. o. t. Szász Károlynak A Túri-fiú története c. költeményét, *Kendi Elemér*, I. o. t. Zichy Géza Német sógor c. költeményét szavalta. Az énekkar Ős Buda... kezdetű éneke után *Hraudá Rezső*, *Szentpéteri Antal* és *Zemplén Zoltán* I. o. tanulók Pakotsnak Gyermekimádság c. költeményét szavalták. Az ünnepség a Szózat eléneklésével ért véget.

Máj. 7.-én a győzedelmes békeért végzett közös szentáldozás alkalmával *Kiss Albin, dr.*, tanár mondott szép szentbeszédet.

Május 18.-án, az első Hágai béke-konferencia emléknapiján, az igazgató szólt az egyes osztályokban a béke jelentőségéről.

Jún. 3.-án az évváró ünnepélyen a tanulók éneke és szavalata után az igazgató kiosztotta a jutalmakat.

4. Iskolánk és a háború.

Iskolánknak a háborús mozgalmakban való részesedéséről a vallás- és közoktatásügyi miniszter 14.092. sz. rendeletében megjelölt pontok alapján a következőkben számolunk be:

I. Az ideiglenes otthonunkul szolgáló Váli-utcai elemi és polgári iskola egyik részét ugyan katonai iparosok foglalták le, a gimnázium céljaira a fővárostól átengedett helyiségeket azonban egész éven át

zavartalanul használhattuk úgy, hogy e tekintetben semmiféle változás vagy nehézség nem merült fel.

II. 1—3. Sem az 1914. évi általános mozgósítás, sem az azóta megtartott népfelkelői szemlék a tanári testületben változást nem okoztak.

II. 4. A tanároknak a háborúval kapcsolatos tevékenysége az iskolán belül nagyobbára a fontosabb hadi események szóbeli megvilágítására, a nagy nemzeti ügy iránt való érdeklődés ápolására s a világmozgalomból az ifjúságra háruló kötelességek hangsúlyozására szorítkozott.

II. 5. A tanári testület az egyes tantárgyak előadása közben igyekezett megragadni minden alkalmat, hogy az ifjúságot háborús jelenünknek minél behatóbb megismeréséhez vezesse. Főleg a vallástan, a történelem, a földrajz s a magyar nyelv kínálkoztak alkalmas keretekül ezen cél elérésére. A vallástan az „iniustus aggressor“-ral szemben való védekezés s a nagyarányú erkölcsi és szellemi javak érdekében igénybe vett „ultima ratió“ erkölcsi jogosultságát értette meg a tanulókkal; a történelem — az egybehasonlítások révén — a küzdelem arányaira, a hadviselés módozataira, az alkalmazott fegyverek minéműségére törekedett világosságot deríteni; a földrajz a régi államrendszer határvonalaik eltolódására, az egyes folyókhoz, helynevekhez fűződő új eseményekre hívta fel a figyelmet; a magyar nyelv pedig különösen az írásbeli dolgozatokban elétárt egyéni impressziók s háborús fogalmak ellenőrzésében s a szükségeshez mért helyreigazításában vonta be a nagy világeseményeket az iskolai munkásság körzetébe.

Háborús tárgyú iskolai feladataink témái a következők voltak:

I. o. Mi tetszik vagy mi nem tetszik nekem a háborúban?
(Kérdések alapján.)

Istenem, adj békét!

II. o. Miről veszem észre, hogy háború van?

Karácsonyest a harctéren.

A fehér és a hadi kenyér párbeszéde.

Sebesült katonával találkoztam.

Orosz foglyokkal találkoztam.

Levél a harctérre.

Hazám, szeretlek.

Isten veletek, hős katonáink!

III. o. Lövészárok-harc (magyarázat után).

Reflexiók, a Halottak estéje s a Karácsonyest c. dolgozatokban.

IV. o. A szünetben szerzett háborús ismereteim.

Iskola és a harcmező.

Mit fejez ki a budai honvédszobor?

Családom (rokonságom) részvétele a háborúban.

A hős katona temetése.

Petőfi Nemzeti dalának egyes gondolatai — vonatkozásban a mai háborús időkkel.

II. 6. Amennyiben kezdő s egy, a főváros tulajdonát képező iskolai épületben elhelyezett tanintézetünk alkalmas szertárhelyiségekkel nem rendelkezik, a háborús emléktárgyak rendszeres gyűjtésére nem gondolhattunk. A tanuló ifjúság az intézet részére hadi postabélyegeket és levelezőlapokat gyűjt. Ezeken kívül e helyütt csak egykét, az intézetnek szórványosan ajándékozott háborús tárgyakról lehet csak elszámolnunk.

II. 7., 8. A Sz. Imre-főgimnázium tanárai a múlt esztendei hadikölcsön-jegyzésben 600, az ideiben 1500 koronával szerepeltek. A testület tagjainak, mint szerzetes tanároknak, csekély anyagi erő áll a rendelkezésére. A ciszterci Rend egészének a háborús akcióban való részesedését Békefi Remig, dr., zirczi apát, hadikölcsön-jegyzései képviselik, aki minden egyes alkalommal egy, összesen négy millió koronát bocsátott a nagy ügy érdekében az államhatalom használatára. E mellett a rendnek Villányi-úti 7. sz. telkét átadta a Kelenföldi Népségítő Szövetségnek, hogy addig is, amíg az új iskola s rendház építkezési munkálatai megkezdődhetnek, művelés alá vonva a háborús nyomor enyhítéséhez hozzásegítsen.

III. 1—3. Az intézet tanulói 9—14 éves gyermekek levén, a hadviselésben való tényleges részvétel kötelezettsége nem érinthette őket.

III. 4—5. Az intézet növendékei a múlt iskolai esztendőben 7 részvényt jegyeztek 682 kor. 50 fillér értékben. Ugyancsak a múlt évben 8 kiló theát gyűjtöttek s a katonák karácsonyfájára 318 kor. 49 fillért adtak össze.

Tanulóinknak a *jelen* tanévben kifejtett gyűjtő buzgalmát a következő adatok világítják meg.

I. osztály	---	448·53 K.
II. „	---	534·25 „
III. „	---	542·16 „
IV. „	---	490·91 „
	Összesen: ---	2015·85 K.

A befolyt összeget a következő háborús-jótekonysági célokra adta az intézet.

Katonák karácsonyára	503·85 K.
Ottokár-hadi-árvaházra	300·— „
Máriafalvára	100·— „
Kárpáti ünnepre	50·— „
Katonák imakönyvére	100·— „
A Kath. Karitasz céljaira	100·— „
Vak katonáknak	221·90 „
Hadifoglyok részére	100·— „
Nemzeti fogadalmi templomra	200·— „
Zsófia-gyermekszanatóriumra	50·— „
3 hadikölcsön-kötvényre	290·10 „
Összesen :	<u>2015·85 K.</u>

Hadikölcsön-kötvényre 709 kor. 29 fillért hoztak össze a tanulók s így újlag 7 részvényjegyzéssel vettek részt a nagy állami kölcsönművelésben.

Ezenkívül 60 db. könyvet s 850 pl. folyóiratot ajándékoztak az üdülő katonáknak. Résztvettek továbbá a szedercesrje-, gubacs-, csalán- s fémgűjtésben s a szünidő folyamára gyógynövények szedésére kaptak megbízást.

A Segítő-egyesület a múlt tanévben 7, az ideiben 4 hadikölcsön-kötvényt jegyzett.

III. 6—8. A háborúnak intézeti ifjúságunk tanulmányi előmenetelére, szorgalmára és viseletére vonatkozó hatása a tanári testület tapasztalatai szerint nagyon általános jellegű szimptomákban jelentkezett. A háború kezdetén az az idegenszerű érzés, amely egy félelmes arányú s a nemzetek életében is sorsdöntő jelentőségű vállalkozásnak természetes velejárója, az ifjúság lelkében is feltámadt. Ám tartósabb depresszió formájában csak azon ifjagnál nyilvánult, akik szüleik, testvérek révén vannak a háborúban érdekelve. Ezeknél azután a tanulmányi előmenetel is természet szerint megérezte a lelki lekötöttség következményeit. A többiek, bár a nemzeti ügyet eleven lelkesedéssel tudták képviselni érzületükben, inkább a mindegyre változó s egymásra torlódó világesemények varázshatása alatt állottak. Valamikép a háború nyomasztó érzései nem hatoltak a lelkük mélyére. Szabad pillanataikban figyelmükkel sokat bolyongtak a harc-tereken, de — főleg a kárpáti győzedelmes harcaink után — a felnöttek biztonság-érzete rajtuk is uralkodóvá lett: iskolai teendőik végzésében jóformán a békés idők megszokott munkarendje volt megállapítható.

Viseletükben — nagyobbára apró gyermekek levén — a kedv-

vel üzött háborúsdí-játékon kívül alig árulta el egyéb a háború hatását. Legfeljebb azoknál, akik a családi körben apai gondviselet nélkül maradtak, voltak tapasztalhatók az elhagyatottságnak valamilyes tünetei.

A vallás-erkölcsi érzület szempontjából számos jelenség utal ifjaink lelkületében a háború instruktív tanulságaira. A háború borzalmaiból alig láttak egyebet a közeli, ménesi-úti Vöröskereszt-otthon csonka, bicegő hőseinél, de eleven képzeletük s az iskola falai között hallott magyarázatok kipótolták a közvetlen tapasztalat hiányait. Szellemük eljárta a legrettentőbb emberi vívódások színtereire — s a csatatér az ő romlatlan lelkük számára valamikép az irgalom s a szeretet iskolája lett. Iskolai dolgozataikban, amelyek egyéni világuk önkéntes megnyilatkoztatására a legalkalmasabb eszköz gyanánt kínálkoztak, a nemes és gyengéd érzelmeknek egész gyöngy-sorozatai csillognak elő. Lelki világuk zsenge korokban inkább az élet átérzésére, mint átértésére levén berendezve, bizonyos kellemes megnyugvással konstatálhatja a tanintézet, hogy náluk nem annyira az aktív alacsony szenvedelmek fölött érzett felháborodás, mint a passzív életsors iránt tanúsított részvét keres magának hangot a megnyilatkozásra.

Ugyanezen érzés jelentkezik amaz áldozatos tettekben is, amelyekkel a háború okozta sebek orvoslásához a maguk szerényke erőivel hozzásegíteni igyekeztek, felajánlva egybegyűjtött filléreiket, kopogtatva bizonyos tiszteletreméltó erőszakossággal az ajtókon és a szíveken, hogy, amennyiben rajtuk állhat, minél tetemesebb anyagi erő siessen enyhíteni a nyomort, törölgetni a bánat könnyeit. A nemes érzéseknek s a nyomukba lépett jócselekedeteknek öntudata fejlődésük zsenge korában avatódik lelki elemükké. Hatásuktól az intézet az ifjú jellemek alakulásánál kellemes gyümölcsöket remél.

III. 9. A szülők érdeklődése a háború folyamán némiképp túlhaladta a megszokott kereteket. Eme jelenségnek kettős magyarázata is van. Részben a szülők erősebben érezték a szükségét annak, hogy a családi körben a háború által okozott változásokról, hangulatokról sűrűbben nyújtsanak tájékoztatást, hogy ezek a gyermek viseletének, tanulmányainak elbírálásával ez ítélet mérlegébe essenek; másrészt pedig a tanári kar maga is szorgalmazta a családi körrel való közvetlenebb kapcsolatot, amennyiben az ifjak egyéniségéhez jellemzők vezetése által akar közelebb férkőzni s ezen a réven gazdag vonatkozásokban kell tudomást szereznie a tanulók otthoni életrendjéről, környezeti viszonyairól. A sűrűbb érintkezésnek számos kedvező hatásáról számolhat el az intézet. Amaz általános eredményeken kívül, amelyek az iskola és a szülői ház harmonikus együttműködé-

sét szokták kísérni, főleg egyet kívánunk itt kiemelni. A háború által sújtott családok közül számosan — a megélhetés gondjainak hatása alatt — kénytelenek voltak oly terheket, oly házi gondokat rakni tanuló ifjaink vállaira, amelyeket ezek az iskolai teendőikkel együttesen viselni képtelenek lettek volna. A tanári kar szeretettel magáéivá tette az ifjak érdekeit s örömmel jegyezhetjük fel, hogy a jó szülők megértő lélekkel fogadták a közbenjárást s kis ifjaink újlag zavartalanul élhettek iskolai kötelességeik teljesítésének.

III. 10. A háborúnak ifjúságunkra gyakorolt lélektani, vallás-erkölcsi hatásait immár röviden érintettük. E helyütt szellemi ismereteik ama gyarapodására kell rámutatnunk, amely a nagy világmozgalomnak általános s így a mi intézetünkre is kiterjedő következménye.

A nagy világpolitika s a népek kulturális és nemzetközi vonatkozásai oly kérdések, amelyek a mi apró növendékeinket kevésbé érdekelhették. A háború főleg a maga földrajzi és technikai vonatkozásaiban kötötte le tanulóink figyelmét. A nagy csatáknak a hírlapi jelentések révén közérdeklődés tárgyát képező színterei állandó ösztökéi voltak a gyermeki léleknek, hogy ezek felől az Európát, vagy a harctereket feltüntető részletes térképeken is tájékozódják. Számos szomorú esemény, amely egy-egy tanulónkat érzelmileg a legközvetlenebbül érintette, még hathatósabb tanítómesternek bizonyult egynemely földrajzi helynek a megrögzítését illetőleg. Szorongó érdeklődéssel keresték a helyeket, ahol egy-egy apa, testvér, vagy rokon a híradások szerint a tömegsírban pihen; vagy vándorol erre-arra idegen országokban — az ellenségnek nehéz lelki igét, vagy esetleg sok testi szenvedést is hordozó foglyaként.

Az általános érdeklődés valamiképpen mégis a modern hadviselés technikája felé fordult a legnagyobb elevenséggel. Ezt is bizonyos megnyugvással és örömmel tudjuk megállapítani. A mohó kíváncsiságból, amellyel tanulóink minden ide vonatkozó felvilágosítást fogadni tudtak, némileg az emberi szellem nagy, eszményi energiáinak a megérezését lehetett konstatálnunk, amelyeknek inkább a megvillanása s építő műve, mint romboló hatalma keltett bennünk csodálatot s nagyarányú lelkesedést. Az az idegenszerűség, amellyel a gyengéd ajkakra járatosakká lett rideg katonai műszavak csengenek, egy emelkedettebb világ igényét hangsúlyozza, ahol a kulturális haladás ne szorulna annak a bizonyos „szükséges rossz“-nak a mankójára, amelynek érdekében annyi szellemi és fizikai idegszálnak kell megfeszülnie a mostani borongós égboltozatú világban.

C) a) Segélyezett, b) ösztöndíjas, c) jutalmazott tanulók.

a) Alapszabályszerűleg szervezett Segítő-egyesületünk ugyan még nincs — a háborús viszonyok nem látszottak alkalmasoknak a megvalósítására —, de szegény tanulóink anyagi gondjain tőlünk telően könnyíteni iparkodtunk.

Bevétel:

1. Múlt évről maradt készpénzben	53·22 K.
2. Békefi Remig, dr., apát úr engedélyével minden beírt tanuló beíró díjából 2 kor.	454— K.
3. 4 kötvénynek 6 ⁰ / ₁₀ kamata 1915. máj. — 1916. máj.	24— K.
3 „ „ 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ „ 1915. jún. — 1916. jún.	16·50 K.
4 új kötvénynek 6 ⁰ / ₁₀ „ 1915. nov. — 1916. máj.	12— K.
Összesen:	559·72 K.

Kiadás:

1. Iskolai könyvekre	101·97 K.
2. 4 darab 100 kor. névértékű hadikölcsönkötvény à 97·40 K.	389·60 K.
Összesen:	491·57 K.

Mérleg:

Bevétel	559·72 K.
Kiadás	491·57 K.
Marad	68·15 K.

Vagy on 1916. jún. 3-án.

1. 8 db. 6 ⁰ / ₁₀ hadikölcsönkötvény	800— K.
2. 3 db. 5 ¹ / ₂ ⁰ / ₁₀ „ „ „	300— K.
3. A Pesti Hazai Első Takarékpénztár 21.315. sz. könyvecskéjében	68·15 K.
Összesen:	1168·15 K.

Egyéb segélyek:

A Szent-István-társulat 38 kor., a Franklin-társulat 26·75 kor., Németh József könyvkereskedő úr 28·50 kor., az intézet jobbmódú tanulói mintegy 180 kor. értékű könyvet adományoztak a Segítő-egyesületnek. Az I. osztályból 7, a II-ből 6, a III-ből 10, a IV-ből 12,

összesen 35 tanuló kapott 260 könyvet 430 kor. ért. A Segítő-egyesület *könyvtárában jelenleg van 516 tankönyv 650 kor. ért.*

Az intézet kegyura, *Békefi Remig, dr.*, zirczi apát úr Óméltósága 24 tanulónak egészen, 13 tanulónak részben engedte el a *tandiját*. Az összes tandíjkezdvmény: 2142 kor.

Nagyságos *Bresztovszky Béla*, műegyetemi tanár úr, a háborúban elesett vagy megrokkant szülő gyermekének segélyezésére 50 kor.-t adott az igazgató kezéhez. A tanári kar Schmick Károly, II. osztályú tanulónak ítélte oda az összeget.

b) Budai Mária-Terézia-féle ösztöndíjat (240 K.) élvez *Hidassy Dezső*, III. és *Hocz Gábor*, III. o. t.

Mecséry-féle ösztöndíjat (140 K.) kap *Neuhold József*, IV. o. t.

A jövedéki bírságalapból *Szalay Miklós*, III. és *Zielinski István*, IV. o. t. 200—200 kor. ösztöndíjban részesülnek.

A győri árva-alapítványból *Alkér György*, IV. o. t., a váczi Mária-Terézia-alapból *Szigeti István*, II. o. t. 150—150 kor. tanulmányi segélyt nyert.

Az ösztöndíjak és tanulmányi segélyek összege: 1320 K.

A múlt évben kezdett *háborús ösztöndíjalapítvány* (1300 K.) az idén a tanulók adományából 7 hadikölcsön-kötvénnyel gyarapodott.

c) *Békefi Remig, dr.*, zirczi apát úr Óméltósága a legjobb viseletű és előmenetelű tanulók jutalmazására 1—1 darab tíz koronás aranyat adományozott. A beszerzett jutalomkönyvekkel Hrauda Rezső, I., Palos György, II., Hidassy Dezső, III. és Szüllő Árpád, IV. o. tanulókat tüntette ki a tanári kar.

Ugyancsak az *intézet kegyura* buzgó énekesek jutalmazására 1 db. 10 koronás aranyat ajánlott fel. Könyvjutalomban részesült Mihályovics Tibor, III. és Nagy Zoltán, III. o. t.

Ngos és ft. *Hanauer István, dr.*, érseki biztos úr, a hittanban legkiválóbb tanulók elismerésére osztályonkint egy-egy szép ezüst keresztet ajándékozott. Részesedtek benne: Zemplén Zoltán, I., Dudits Andor, II., Szüllő Ferenc, III. és Beitzer Győző, IV. o. tanulók.

Főtiszt. *Tichy Sándor* úr, lazarista atya, 1 db. cs. és kir. aranyat juttatott minden tekintetben kiváló tanulók jutalmazására; könyveket kaptak Majláth Imre, II., és Wéber Andor, I. o. t.

Dr. Wildner Ödönne úrnő Ónagysága által felajánlott 4 jutalomkönyvet Glatz Farkas, III., Jankovich Endre, III., Waldapfel József, III. és Alkér György, IV. o. t. nyerték el.

Köszeghy Sándor úr, Pest vm. főlevéltárosa, a legtalentumosabb IV. oszt. rajzoló kitüntetésére Munkácsy Mihály két kötetes életrajzát ajánlotta fel; megkapta Veress Zoltán, IV. o. t.

Egy *Névtelen* 30 kor.-t ajánlott fel a német nyelvben (elnyerte Welter Alfonz, III.), a mennyiségtanban (Tahy Ferenc, IV.) és a művészeti rajzban legkiválóbb (Thurnherr Gyula, IV.) tanuló jutalmazására. *Németh József* könyvkereskedő úr 10, az *Élet Irod. és Nyomda R.-T.* 11 könyvét Hoffmann Miklós, Hoffer János, Konth Miklós, Molnár Ferenc, I., Czettner Ferenc, Bathó László, Gömöri Pál, Héber József, II., Füle Ernő, Hocz Gábor, III., továbbá Czeiner Pál, Gránitz László, Petrovits Vidor, Szalay Géza, I., Autunovits János, II., Mihályovics Tibor, Nagy Zoltán, III., Neuhold József, IV. és mint jó énekesek Demjanovich Endre, Tomka Emil, III. és Lazay Béla, IV. o. tanulók nyerték el.

Baranyay Jusztin, dr., hittud. és tanárképző főiskolai igazgató és főgimn. hittanár úr 3, *Czilek Balázs, dr.*, *Hümpfner Tibor, dr.* és *Várkonyi Fidél, dr.*, hittud. főiskolai tanár urak 13 jutalomkönyvet adományoztak, melyeket Petrányi Győző, III., Thurnherr Gyula és Zielinski István, IV., Csepela István és Szerdahelyi Endre, II., Grészl Ferenc és Kaldrovits Andor, III., Belkó Ágost II., Ilosvai László, Mittermayer Miklós, Tahy Gábor és Welter Alfonz, III., Blaskó Sándor, Gazdag Imre, Waginger Mihály és Zártl Sándor, I. o. tanulók közt osztottunk szét.

Vargha Damján, dr., tanár úr Neuhold József, IV. o. tanulót az ifj. könyvtár kezelésében való buzgó segítségeért, *Kiss Albin, dr.*, tanár úr pedig Döry Lajos, III. o. tanulót jutalmazta egy könyvvel azért a jólelkű, önzetlen munkájáért, mellyel egyik szegény társát a tanulásban segítette, támogatta.

Pataki Kálmán tanár úr 3, *Farkas Alberik* tanár úr 2 könyvét Töreky Iván, I., Fáykiss István, II. és Szalay Rezső, IV., továbbá Csepela Alajos, IV. és mint szorgalmas énekes Kárász Ernő, IV. o. t. nyerték el. *Brisits Frigyes, dr.*, tanár úr, Böhm József és Graff Kálmán, II. o. tanulókat jó viseletükért, Dudits Andort a latin nyelvben való különös szorgalmáért jutalmazta 1—1 könyvvel.

Orsovai Fülöp, dr., tanár úr Hegedüs Albert, I. o. tanulónak a földrajzban, Szentpéteri Antalnak a magyar nyelvben, Wildner Ödönnek a latin nyelvben tanusított szorgalmáért adott elismerésül 1—1 könyvet.

A jutalomkönyvek összes értéke: 300 kor.

***

Fogadják mindnyájan, akik szíves érdeklődésükkel tanítványaink és intézetünk iránt érzett meleg érdeklődésüknek jelét adni kegyesek voltak, őszinte hálás köszönetünket. Jócselekedetük öntudata, Isten áldása legyen boldogító jutalmuk!

D) A hatóságoktól érkezett fontosabb rendeletek.

1915.

1. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 53.858. sz. rendelete az évvégi Értesítők köteles példányairól.
2. Zirczi apát 423. sz. jóváhagyólag tudomásul veszi a hadi emlékösztöndíj-alapítvány eszméjét és a tett intézkedéseket.
3. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 64.136. sz. megadja az intézet négy osztályának az 1915—6. isk. évre a nyilvánosság jogát.
4. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 5361. eln. sz. rendelete az ifjúság katonás neveléséről.
5. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 8241. és 8972. eln. sz. rendelete a gubacs és a szederceserje-levelek gyűjtéséről.
6. Tanker. főig. 271. sz. sürgős jelentést kér a hadbavonult és a felmentett tanárokról.
7. Zirczi apát 862. sz. jóváhagyja a tandíjmentesség ügyében tett előterjesztésünket.
8. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 12.421. eln. sz. rendelete a csalán-gyűjtésről.
9. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 13.000. sz. felszólítás a katonák karácsonyi ajándékának gyűjtéséről.
10. Tanker. főig. 2330. sz. megengedi decemberben Strobentz Géza I. o. tanulóknak a magánvizsgálatot.
11. Tanker. főig. 2688. sz. jelentést kér az ifjúság körében maga szerkesztette lapokról.
12. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 13.057. eln. sz. rendelete a hadi postabélyeg-gyűjtésről.

1916.

13. Tanker. főig. 3466. sz. értelmében oly tanulók, kiknek lakóhelyén van középiskola, csak kivételesen vehetők fel budapesti középiskolába.
14. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 14.090. sz. rendelete szerint a tanítás anyaga a felsőbb osztályokban április hó közepére befejezendő.
15. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 14.304. sz. rendeletével a kőbányai áll. főgimnázium régi padjait használatra átengedi.
16. Zirczi apát 192. sz. jóváhagyja a II. félévi tandíj-kedvezményre tett előterjesztést.
17. A karácsonyi akció központi vezetősége nyugtázza a beküldött 503 kor. 58 fillért.

18. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 2451. sz. rendelete megengedi a gyanus postaküldeményeknek a tanuló jelenlétében való felbontását.

19. Tanker. főig. 4092. sz. ismerteti a cserkészügyben a vallás- és közoktatásügyi minisztériumhoz intézett felterjesztését.

20. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 14.092. sz. rendelete az évvégi Értesítő szerkesztéséről.

21. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 2766. eln. sz. rendelete a „Könyvet a katonáknak“ mozgalom istápolására.

22. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 2965. eln. sz. rendelete a tankönyv-változtatások lehető kerüléséről.

23. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 30.000. sz. rendelete a május 1-én tartandó kárpáti-ünnepről.

24. Tanker. főig. 4785. sz. jóváhagyja az V. osztályra megállapított tankönyveket.

25. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 5354. sz. rendelete a 4. hadikölcsön-jegyzés propagálására.

26. Tanker. főig. 5289. sz. a szünidei kirándulásokról intézkedik.

27. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 51.586. sz. rendelete értelmében az isk. év június 3.-án befejezendő.

28. Tanker. főig. 5621. sz. kivételesen megengedi Strobentz Gézának az isk. év végén a II. oszt. magánvizsgálatot.

29. Tanker. főig. 5609. sz. jóváhagyja a vizsgálati rendet.

30. Vallás- és közoktatásügyi minisztérium 6580. eln. sz. rendelete a gyógyító növények gyűjtéséről.

E) A tanulók érdemsorozata.

A számok jelentése :

- a) Az érdemsorozatban : b) A magaviseletben :
- 1 = jeles
2 = jó
3 = elégséges
4 = elégtelen.
- 1 = jó
2 = szabályszerű
3 = kevésbé szabályszerű
4 = rossz.

A rövidítések jelentése :

- g. kath. = görög katolikus
g. kel. = görög keleti
ág. h. ev. = ágostai hitvallású evangélikus
ref. = református
izr. = izraelita
unit. = unitárius
ism. = ismétlő
fm. = felmentve
gr. = gróf.

I. OSZTÁLY.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak									Magaviselet	
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló geometria	Szépíráás	Testgyakorlás		Ének
	Bachmann Ottó, ref.	1	1	2	2	1	3	3	2	1	—	1
	Bartal Kálmán	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	1
	Benard Agoston	1	1	1	1	2	2	2	1	2	1	1
	Blaskó Sándor	2	1	1	1	2	2	1	1	1	2	1
5	Boldizsár János	3	3	3	3	3	2	3	1	2	3	1
	Brock Norbert, ág. h. ev.	2	3	3	2	1	3	3	2	3	—	2
	Czeiner Pál	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	2	1
	Dörfler Miklós	1	2	2	1	2	2	2	1	1	2	1
	Emmer László	2	3	2	3	3	3	3	3	2	3	1
10	Erdős László, izr.	2	2	1	2	2	1	3	1	2	1	1
	Frits Miklós	1	3	3	3	3	3	3	1	1	1	2
	Gazdag Imre	1	2	2	1	1	1	2	1	1	2	1
	Gombos Gusztáv	2	2	2	2	3	2	2	2	2	3	1
	Gránitz László, izr.	2	1	1	1	1	1	1	2	2	3	1
15	György Béla	2	3	3	3	3	3	4	2	1	3	1
	Gyurocsik Antal	2	4	4	3	3	4	3	2	2	3	2
	Hegedűs Albert	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Hoffer János	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
20	Hoffmann Miklós, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1
	Horváthy Loránt, ág. h. ev.	2	2	2	2	2	2	1	2	1	—	1
	Hoyer Károly	2	4	4	3	3	3	3	3	1	2	2
	Hrauda Rezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Irányi János	2	2	3	3	3	3	3	2	1	1	1
	Karny Tibor	2	3	2	3	2	3	2	3	1	1	1
25	Keindl Dezső	2	3	3	3	3	2	3	3	2	3	1
	Kendi Elemér	1	2	1	1	2	2	2	1	2	2	1
	Kokics János	2	3	3	3	3	3	3	3	2	3	1
	Konth Miklós, ref.	1	1	1	1	2	2	1	1	1	—	1

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Ének	Rendk. tant.	Magaviselet	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számtan	Rajzoló geometria	Szépíráás				Testgyakorlás
30	Krones Károly	1	2	2	2	2	2	1	2	1	2	1	
	Litvai István	1	2	3	1	2	2	2	1	2	2	1	
	Litvai János	1	2	3	1	2	2	2	1	2	2	1	
	Menges Károly	2	4	4	3	4	3	4	2	2	4	2	
	Molnár Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	fm.	2	1	
	Molnár István	1	2	2	2	2	2	3	2	2	3	2	
35	Orbán György	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2	1	
	Petrovits Vidor, g. kel.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
	Riegler Ferenc	3	3	4	3	4	3	4	2	2	3	1	
	Roboz László	1	3	3	2	2	3	3	2	2	3	1	
	Rupp Ferenc	2	3	4	3	3	3	3	3	2	3	1	
40	Sándor Zoltán	2	3	3	2	3	3	3	2	1	3	1	
	Simon Ákos	1	3	3	3	2	3	3	2	2	3	1	
	Stibrányi Márton	1	3	2	3	2	3	4	3	3	2	1	
	Szalay Géza, ref.	2	1	1	1	1	1	2	1	2	—	1	
	Szántó Tivadar	2	3	3	2	2	3	3	2	2	2	1	
45	Szántó Zoltán	2	1	1	2	3	2	2	1	2	2	1	
	Szentpéteri Antal	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
	Szerdahelyi Zoltán	1	2	2	2	3	1	1	1	1	1	1	
	Székelgy Gyula	2	4	4	3	3	4	3	3	2	4	2	
	Szondi Jenő	2	2	2	2	2	2	2	3	2	1	1	
50	Tomcsányi Ferenc, ág. h. ev.	2	2	2	1	1	2	2	2	1	—	1	
	Tomcsányi Gyula, ág. h. ev.	2	2	2	2	1	2	2	1	1	—	1	
	Tomka Miklós	2	3	3	2	3	3	3	2	2	2	1	
	Törekly Iván	1	2	2	1	1	2	1	2	1	1	1	
	Waginger Mihály	1	2	2	2	2	1	2	1	1	2	1	
55	Wéber Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	2	1	
	Wildner Ödön	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Wojacsek József	2	3	3	3	2	3	2	2	1	2	1	
	Zártl Sándor	1	2	2	1	2	1	2	2	2	2	1	
	Zemplén Zoltán	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Magántanuló :												
	Strobentz Géza	1	2	2	2	2	3	2	2	—	—	—	
	Kimaradtak :												
	Baráthy Béla												
	Schwarz Mikós												

Beiratkozott: 62, bizonyítványt kapott: 60.

II. OSZTÁLY.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak									Ének	Rendk. tant.	Magaviselet
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természetr.rajz	Számítan	Rajzoló geometria	Szépíráás	Testgyakorlás			
	Antunovits János	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	
	Bajomi Rezső	3	3	3	3	3	4	3	3	2	—	2	
	Balás Ödön	2	3	3	2	3	3	2	2	1	1	1	
	Baráthy László	2	3	3	2	3	3	3	4	fm.	—	1	
5	Bathó László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1	
	Batisweiler Márton	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	1	
	Batisweiler Nándor	2	2	3	3	3	3	3	3	1	2	1	
	Belkó Ágoston	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	
	Böhm József, ág. h. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	
10	Bresztovszky Domonkos	1	2	2	2	3	2	1	3	2	—	1	
	Czettner Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	
	Csepela István	1	2	2	1	1	2	1	3	2	—	1	
	Csermák Károly	2	2	3	2	3	3	3	4	2	1	1	
	Dudits Andor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	
15	Eberhardt Antal	2	3	3	2	3	3	3	3	2	—	2	
	Fáykiss István	1	1	1	1	1	1	1	2	fm.	1	1	
	Galambos Ferenc	3	3	3	3	3	3	3	3	3	—	1	
	Gerényi László	2	3	4	3	3	3	2	2	fm.	—	1	
	Golda József	1	2	3	1	1	3	1	2	fm.	—	1	
20	Gömöri Pál	1	1	1	1	1	1	1	2	2	—	1	
	Graff Kálmán	1	1	1	1	1	1	1	2	1	1	1	
	Heinzl Frigyes	1	1	1	1	1	2	1	1	2	—	1	
	Héber József	1	1	1	1	1	1	1	3	1	2	1	
	Holló Ferenc	1	1	1	1	1	2	1	2	1	1	1	
25	Jordán Viktor, unit.	1	3	3	3	3	3	3	2	2	—	1	
	Kendefi Endre	2	3	3	3	3	3	4	3	3	2	2	
	Kocsis János	1	2	2	2	1	3	2	3	2	—	1	
	Kolba Vilmos	1	2	2	2	2	3	1	3	1	—	1	
	Lakner Pál	1	1	1	1	2	2	1	3	1	—	1	
30	Léber Lajos	1	2	1	2	2	2	2	2	1	2	1	
	Légrády Tibor, ág. h. ev.	1	2	1	2	2	2	1	2	1	—	1	
	Majer Lajos	2	2	2	2	1	3	2	2	1	1	1	
	Majláth Imre	1	1	1	1	1	1	1	2	1	—	1	
	Munkácsy Mihály	1	2	3	2	3	3	3	3	3	—	1	
35	Nikolich Fedor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	
	Ottlik Lajos, ág. h. ev.	2	2	3	2	2	2	2	3	2	—	1	

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Ének	Rendk. tant.	Magaviselet
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Földrajz	Természettan	Számítan	Rajzoló geometria	Szépíráás			
	Palos György	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
	Pálházy Endre	1	3	3	3	3	3	2	3	2	—	1
	Pór László, izr.	2	2	2	2	2	3	2	3	3	—	1
40	Pridafka Ernő	1	1	2	1	2	2	2	3	2	—	1
	Purgly Tamás. ág. h. ev.	3	3	3	3	3	3	3	3	3	—	2
	Putz Ferenc	1	3	3	2	3	3	3	2	2	—	1
	Romoda Győző	2	3	3	3	4	4	3	4	fm.	—	2
	Rösler Endre	1	2	2	3	2	2	2	3	fm.	1	1
45	Rupp Kálmán	3	3	4	3	3	3	3	3	2	—	1
	Sánta István	1	2	2	2	2	2	2	1	2	—	1
	Schmick Károly	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
	Strestik Ödön	1	1	1	1	3	3	2	4	2	—	2
	Stumpf Imre	1	1	1	1	1	2	1	2	2	—	1
50	Szabó Lajos	3	3	3	3	3	4	3	3	2	—	1
	Szebelédy Ödön	2	3	3	3	3	3	3	3	1	2	2
	Szentpétery Gyula	2	2	3	2	3	2	2	2	2	2	1
	Szepessy Sándor	2	2	3	3	3	3	3	3	2	—	2
	Szerdahelyi Endre	1	2	2	1	2	2	1	1	1	—	1
55	Szigeti István	2	2	3	2	3	4	3	4	2	3	2
	Szilasi György	2	1	1	2	3	3	2	1	3	—	2
	Varga László	2	3	3	2	3	3	2	3	1	—	1
	Zboray Kázmér	1	2	3	2	2	3	2	3	2	1	1
	Magántanulók:											
	Riemer Miklós, izr.	1	1	1	2	2	1	1	2	—	—	—
	Strobentz Géza	2	2	3	3	2	2	3	3	—	—	—

Beiratkozott: 60, bizonyítványt kapott: 60.

III. OSZTÁLY.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Rk. tant.			Magaviselet	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számtan	Rajzoló geometria	Testgyakorlás	Francia nyelv	Gyorsírás		Ének
	Ambrus Lajos	1	2	2	3	2	2	3	2	2	—	—	—	1
	Buchert József	1	2	2	2	1	2	3	2	2	—	—	—	1
	Buchgraber Gábor	2	1	2	2	1	2	2	2	2	—	—	—	1
5	Demjanovich Endre, g. kath.	1	1	1	2	1	1	2	1	1	—	—	1	1
	Dőry Lajos	1	2	2	2	1	1	2	2	3	—	—	—	1
	Erdősi Lajos	1	2	3	3	2	3	3	3	2	—	—	—	1
	Ertner Károly	1	2	2	3	1	2	2	2	1	—	—	—	1
	Füle Ernő	1	1	1	2	1	1	1	1	1	—	—	—	1
10	Gallart Miksa	1	2	2	2	2	3	3	3	2	—	—	—	2
	Gál József	2	2	3	2	2	2	3	3	3	—	—	—	2
	Glatz Farkas, ág. h. ev.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Greszl Ferenc	1	2	2	2	1	1	1	2	2	—	—	1	1
	Heinzl Ottokár	1	2	1	2	1	2	2	2	1	—	—	—	1
	Hergloz Jenő	1	2	1	2	1	1	1	2	2	2	—	—	1
15	Hidassy Dezső	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1
	Hocz Gábor, g. kath.	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	1	—	1
	Hoecker Ferenc	2	2	2	4	1	3	3	3	2	—	—	—	2
	Ilosvai László	1	1	2	2	1	1	2	2	1	2	2	—	1
	Jankovich Endre	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	—	—	1
20	Kaldrovits Andor	1	1	2	2	1	1	1	1	1	—	1	—	1
	Kaufmann István	1	1	1	2	1	1	2	2	1	—	—	—	2
	Korchmáros László	1	1	1	2	1	2	2	1	2	1	—	—	2
	Kratzer József	2	3	3	2	2	3	3	3	2	—	—	—	1
	Metzler Jenő	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	—	2	1
25	Mészáros József	1	2	2	2	1	2	3	2	2	—	2	—	1
	Mihályovics Tibor	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1	1
	Misik Lajos	2	2	3	4	2	3	3	3	1	—	—	1	2
	Mittermayer Miklós	1	1	2	1	1	2	2	2	1	—	—	—	1
	Molnár László	1	1	1	1	1	1	1	2	2	1	1	—	2
30	Morva Lajos, ág. h. ev.	2	2	3	3	1	3	3	2	1	—	—	—	1
	Nagy Zoltán, ref.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1
	Neuhold Elemér	1	2	3	3	2	2	3	4	2	—	—	1	1
	Peller József	2	1	3	3	1	2	3	2	2	—	—	—	1
	Petrányi Győző	1	1	1	2	1	1	1	1	2	—	—	—	1
35	Rác Ádám	1	2	3	3	1	2	3	2	1	—	—	—	2
	Réder László	1	2	3	3	2	2	3	3	2	—	—	—	1

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Rk. tant.			Magaviselet	
		Vallásan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Földrajz	Számítan	Rajzoló geometria	Testgyakorlás	Francia nyelv	Gyorsírás		Ének
	Romoda Ödön	1	1	2	3	3	3	3	3	2	—	—	—	1
	Szabó Sándor	2	2	3	2	2	3	3	4	3	—	—	—	2
	Szakály Károly	2	2	3	3	2	3	3	3	2	—	—	—	1
40	Szalay Miklós	1	2	3	3	2	3	3	3	2	—	2	1	1
	Szecsődy István, ism.	2	2	2	2	1	1	2	2	3	—	2	1	1
	Szijártó Károly	1	2	2	3	1	1	2	2	2	—	—	—	2
	Szüllő Ferenc	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Tahy Gábor	1	1	2	1	1	1	2	2	2	1	—	—	1
45	Thén Kálmán	1	2	2	2	2	2	2	1	1	—	—	1	1
	Tomka Emil	1	2	2	2	1	1	2	1	2	—	2	1	1
	Turczer Imre	1	1	2	2	2	1	2	3	2	—	—	—	1
	Waldapfel József, izr.	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	—	—	1
	Welter Alfonz	1	1	1	1	1	1	1	1	2	—	1	—	1
50	Wolf Vilmos	2	2	2	3	2	2	3	3	2	—	—	—	1
	Zárda Antal	2	2	2	3	1	2	2	2	2	—	—	—	1
	Kimaradtak:													
	Beiter Géza													
	Erdős Tibor, izr.													
	Karly Ödön													
	Óry Lajos													

Beiratkozott: 55, bizonyítványt kapott: 51.

IV. OSZTÁLY.

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Rk. tant.			Magaviselet	
		Vallástan	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettan	Számtan	Rajzoló geometria	Testgyakorlás	Francia nyelv	Gyorsírás		Ének
	Alkér György	1	1	2	2	1	1	2	2	1	—	1	—	1
	Bachmann Frigyes, ref.	1	2	2	1	2	3	1	2	2	—	—	—	1
	Bathó István	1	1	2	2	2	1	2	2	2	—	2	—	1
	Beitzer Győző	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	—	1
5	Besenyei Zoltán	2	3	4	4	2	3	4	4	2	—	—	—	1
	Böhm Mihály, ág. h. ev.	1	2	3	3	3	3	2	3	2	—	2	—	2
	Brázay Kálmán	1	2	3	2	2	2	2	2	1	—	—	1	1
	Csepela Alajos	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1	1
	Denkinger Jenő	2	2	3	2	1	2	2	2	1	—	—	—	2
10	Donkó István	1	2	2	3	3	2	3	2	1	2	—	—	1
	Fáykiss Géza	1	1	1	3	2	2	2	2	1	1	1	—	1
	Fekete Gyula	1	2	2	2	2	1	2	3	1	—	—	—	1
	Follát Ádám	2	3	3	2	2	3	3	3	fm.	—	—	—	1
	Gerényi Jenő	1	1	3	3	2	3	1	1	3	—	1	1	2
15	Gyulai Elemér	1	1	1	2	1	1	2	2	1	—	—	—	1
	Harmathy Jenő	2	2	3	3	3	2	3	3	2	—	—	1	1
	Hegyí Bálint	1	2	3	3	2	3	3	3	1	—	—	—	1
	Helle Barna, ref.	1	2	2	2	2	3	1	2	1	—	1	—	1
	Holczer Endre	2	2	3	2	2	3	2	3	1	—	—	—	1
20	Ibos István	1	2	2	3	1	3	3	3	2	—	—	1	1
	Kada Andor, ism.	2	3	3	4	3	3	4	3	1	—	—	—	2
	Kárász Ernő	1	2	2	1	3	3	1	1	1	1	—	1	1
	Kosztin László	1	3	2	2	2	2	2	2	3	—	2	—	1
	Kozma Géza, izr.	3	3	3	2	2	2	3	4	1	—	—	—	2
25	Kúhn Károly	1	1	1	2	1	3	2	2	1	—	—	—	1
	Lazay Béla	1	2	2	2	3	2	3	3	1	—	1	1	1
	Lázár Imre, gr.	1	3	3	2	2	1	2	2	1	1	1	—	1
	Neuhold József	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1
	Seidel Mihály	2	3	3	4	2	3	3	4	3	—	—	—	2
30	Simonyi Vilmos	1	1	1	2	1	1	1	1	1	1	—	—	1
	Sipos Ferenc, izr.	3	4	3	3	2	3	3	4	3	—	—	—	2
	Skultéty Bertalan	1	1	1	3	1	3	1	2	1	1	—	—	1
	Szalay Ferenc	1	3	2	2	1	3	2	3	1	—	—	—	1
	Szalay Rezső, önk. ism.	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	—	1
35	Szántó Endre	2	3	3	3	3	3	3	3	2	—	—	1	2
	Szüllő Árpád	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	—	1	1

Sorszám	A tanuló neve és vallása	Rendes tantárgyak								Rk. tant.				
		Vallás	Magyar nyelv	Latin nyelv	Német nyelv	Történelem	Természettud.	Számítás	Rajzoló geometria	Testgyakorlás	Francia nyelv	Gyorsírás	Ének	Magaviselet
	Tahy Ferenc	1	3	2	2	2	2	1	2	2	1	—	—	1
	Temple Rezső	1	3	2	2	1	2	2	2	2	2	—	—	1
	Thurnherr Gyula	1	2	2	2	2	2	2	1	2	—	—	—	1
40	Turnovszky Endre	1	1	2	2	1	2	2	2	1	1	—	—	2
	Veress Zoltán	1	3	3	3	3	1	3	1	2	—	—	—	1
	Waldapfel Gábor, izr.	1	2	2	2	2	2	2	2	1	—	—	—	1
	Zartl László	1	3	3	3	2	2	2	3	3	—	—	—	1
	Zboray Tibor	1	1	2	3	2	2	2	2	2	2	—	1	1
45	Zielinski István	1	1	1	2	1	1	2	1	2	—	1	1	1
	Zirklbach József	2	3	4	3	3	3	3	3	1	—	—	—	1
	Zomzelli Géza	1	2	3	3	1	2	2	2	1	—	—	—	1
	Kimaradt :													
	Vezsenyi László													
	Vizsgálatot nem tett :													
	Voigt Pál													
	Zboray Ádám													

Beiratkozott : 50, bizonyítványt kapott : 47.

F) Statisztikai kimutatás.

	I.	II.	III.	IV.	Össze- sen
1. Beiratkozott:					
Nyilvános tanuló	61	58	55	50	224
Magántanuló	1	2	—	—	3
Összesen	62	60	55	50	227
Az előző osztályból lépett fel					
Ismétlő	62	60	54	48	224
.....	—	—	1	2	3
Összesen	62	60	55	50	227
A nyilvános tanulók közül magántanuló lett					
.....	—	—	—	—	—
Önként kimaradt	2	—	4	1	7
Tanács folytán távozott	—	—	—	—	—
Kizárattott	—	—	—	—	—
Meghalt	—	—	—	—	—
Az osztályvizsgálatról elmaradt	—	—	—	2	2
Osztályvizsgálatot tett	59	58	51	47	215
Összesen	61	58	55	50	224
A magántanulók közül a vizsgálatról elmaradt					
.....	—	—	—	—	—
Osztályvizsgálatot tett	1	2	—	—	3
Összesen	1	2	—	—	3
Osztályvizsgálatot tett nyilvános és ma- gántanulók					
.....	60	60	51	47	218
2. A nyilvános tanulók megbetegedéseinek száma:					
Könnyű	178	206	152	158	694
Súlyos	30	24	5	7	66
Fertőző	4	4	3	1	12
3. A fegyelmi esetek száma					
Igazgatói megrovásban részesült	—	—	—	—	—
Tanárkari megrovásban	—	—	—	—	—
4. A nyilvános és magántanulók megosz- lása kor szerint:					
1906-ban született	4	—	—	—	4
1905-ben „	42	3	—	—	45
1904-ben „	10	45	8	—	63
1903-ban „	4	11	33	4	52
1902-ben „	—	1	9	28	38
1901-ben „	—	—	1	11	12
1900-ban „	—	—	—	3	3
1899-ben „	—	—	—	1	1

	I.	II.	III.	IV.	Össze- sen
5. Az osztályvizsgálatot tett <i>nyilvános- és magántanulók</i> megoszlása:					
<i>a) honosság szerint:</i>					
Magyarországi	60	60	51	47	218
Horvát-Szlavonországi	—	—	—	—	—
Külföldi	—	—	—	—	—
<i>b) Szüleik állandó lakása szerint:</i>					
Budapesten	42	45	37	34	158
A magyar anyaország más törvény- hatóságában lakott	18	15	14	13	60
És pedig:					
Bars vm.	—	—	1	—	1
Fejér vm.	5	3	1	—	9
Győr vm.	—	—	1	—	1
Moson vm.	1	—	—	—	1
Pest-Pilis-Solt-Kiskún vm.	12	12	11	13	48
6. Az osztályvizsgálatot tett nyilvános és magántanulók megoszlása <i>szülők foglalkozása</i> szerint:					
Nagybirtokos, nagybérelő	—	1	—	—	1
Középbirtokos középbérelő (100—1000 hold)	—	—	1	2	3
Kisbirtokos, kisbérelő (100 holdon alul) Gazdasági tisztviselő	—	1	1	3	5
Gazdasági segédszemély	—	—	1	—	1
Nagyiparos, bánya-nagyvállalkozó	—	4	—	1	5
Kisiparos	5	6	4	7	22
Ipari vagy bányászati tisztviselő	—	—	5	1	6
Ipari vagy bányászati segédszemély	3	1	9	—	13
Nagykereskedő vagy nagyvállalkozó	1	—	—	1	2
Kiskereskedő vagy kisvállalkozó	4	5	1	—	10
Kereskedő vagy közlekedési tisztviselő Kereskedő vagy közlekedési segédsze- mély, altiszt, szolga	3	2	3	6	14
Köztisztviselő	22	21	8	12	63
Pap, tanár, tanító	6	4	2	5	17
Másféle értelmiségi	11	3	10	2	26
Közhivatali alkalmazott, szolga, altiszt Katona-, csendőrtiszt	2	4	1	1	8
Katona-altiszt	1	2	1	1	5
Háztulajdonos, tőkés	—	1	—	—	1
Magánzó	2	—	1	2	5
Nyugdíjas tisztviselő	—	1	2	—	3
Nyugdíjas altiszt, munkás vagy szolga Összesen	—	1	—	2	3
	60	60	51	47	218

	I.	II.	III.	IV.	Össze- sen
7. Vallás szerint :					
Róm. kath.	49	52	45	41	187
G. kath.	—	1	2	—	3
Református	3	—	1	3	6
Ág. h. ev.	4	4	2	1	11
G. kel.	1	—	—	—	1
Izraelita	3	2	1	3	9
Unitárius	—	1	—	—	1
8. Anyanyelv szerint :					
Magyar	59	59	47	45	210
Német	1	1	4	2	8
9. Nyelvismeret szerint a magyar anyanyelvűek közül :					
Csak magyarul tudott	43	45	38	37	163
Más nyelven is	16	14	9	8	47
Németül	16	14	9	6	45
Horvátul	—	—	—	1	1
Tótul	—	—	—	1	1
A német anyanyelvűek közül magyarul is tudott	1	1	4	2	8
10. A nyilvános tanulók magaviselete és óramulasztása :					
Jó magaviseletű	52	48	41	38	179
Szabályszerű	7	10	10	9	36
Kevésbé szabályszerű	—	—	—	—	—
Összesen	59	58	51	47	215
Egy órát sem mulasztott	4	7	7	4	22
Csak igazoltan	55	51	44	43	193
Igazolatlanul	—	—	—	—	—
Az igazoltan mulasztott órák száma	2156	1354	1896	1342	6748
Az igazolatlanul mulasztott órák száma	—	—	—	—	—
11. A nyilvános és magántanulók közül :					
Minden <i>rendes</i> tárgyból					
Jeles	11	14	8	3	36
Legalább jó	17	11	20	10	58
Legalább elégséges	24	28	19	28	99
Egy tárgyból elégtelen	3	6	4	2	15
Két tárgyból elégtelen	1	1	—	3	5
Több tárgyból elégtelen	4	—	—	1	5
Összesen	60	60	51	47	218
Énekből legalább elégséges eredmény	50	17	12	12	91
Francia nyelvből " "	—	—	10	15	25
Gyorsírásból " "	—	—	11	13	24

12. A tanulás eredménye.

	I. osztály				Az eredmény középértéke	II. osztály				Az eredmény középértéke	III. osztály				Az eredmény középértéke	IV. osztály				Az eredmény középértéke
	Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen		Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen		Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen		Jeles	Jó	Elégséges	Elégtelen	
Vallastan	31	27	2	—	1.51	35	20	5	—	1.50	39	12	—	—	1.23	36	9	2	—	1.27
Magyar nyelv	19	19	18	4	2.11	22	21	17	—	1.91	24	26	1	—	1.54	16	17	13	1	1.98
Latin nyelv	19	19	16	6	2.15	23	10	25	2	2.01	17	22	12	—	1.90	11	17	17	2	2.00
Német nyelv	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	24	14	2	2.13	5	24	15	3	2.12
Történelem	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	35	15	1	—	1.33	17	21	9	—	1.82
Földrajz	25	18	17	—	1.86	23	21	16	—	1.88	24	17	10	—	1.72	—	—	—	—	—
Természetrajz	19	23	16	2	2.01	21	13	25	1	2.10	—	—	—	—	—	13	17	17	—	2.08
Mennyiségtan	18	19	21	2	2.11	15	15	26	4	2.31	15	17	19	—	2.07	12	22	11	2	2.06
Rajzoló geometria	18	18	20	4	2.16	25	16	18	1	1.91	16	21	12	2	2.00	11	19	13	4	2.21
Szépírás	27	24	9	—	1.70	9	20	26	5	2.45	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Testgyakorlás ¹	28	27	2	—	1.54	23	24	5	—	1.43	19	27	5	—	1.72	27	14	5	—	1.49
Összesen	204	193	121	18	1.91	196	160	163	13	1.98	200	181	74	4	1.67	148	160	102	12	1.94

Az egész ifjúság tanulmányi eredményének középértéke: 1.90.

¹ A testgyakorlás alól fel volt mentve az I. osztályból 2, a II. osztályból 6, a III. osztályból —, a IV. osztályból 1 ny. r. és 3 magántanuló, összesen: 12.

IV.

A jövő (1916—17.) iskolai évben használandó tankönyvek jegyzéke.

I. osztály.

1. Róm. kath. nagyobb katekizmus.
2. Bartha J.: Magyar nyelvtan, 6. kiadás.
3. Prónai A.: Magyar olvasó, I. rész, 4. kiadás.
4. Fodor-Székely: Liber Sexti, 3. kiadás.
5. Pirchala: Latin nyelvtan, 12. kiadás.
6. Jákó-Újházi: A magyar királyság földrajza, 2. kiadás.
7. Kozma-Kőrösi: Rendszeres földrajzi atlasz, 17. kiadás.
8. Horváth-Marosi: Növénytan és állattan, I. rész.
9. Gidró: Számтан, 3. kiadás.
10. Lendvai: R. geometria, I. rész.
11. Vajda: Szépírási minták.

II. osztály.

1. Róm. kath. nagyobb katekizmus (mint az I. o.).
2. Pokorny: Ószövetségi bibliai történetek, 7. kiadás.
3. Bartha J.: Magyar nyelvtan, 6. kiadás (mint az I. o.).
4. Prónai A.: Magyar olvasó, II. rész.
5. Fodor-Székely: Liber Sexti, 2. kiadás (a tavalyi).
6. Pirchala: Latin nyelvtan, 12. kiadás (a tavalyi).
7. Jákó-Újházi: Az ó-világ földrajza, 2. kiadás.
8. Kozma-Kőrösi: Rendszeres földr. atlasz, 17. k. (mint az I. o.).
9. Horváth-Marosi: Növénytan és állattan. II. r.
10. Gidró: Számтан, 3. kiadás (mint az I. o.).
11. Lendvai: Rajzoló geometria, III. r.
12. Vajda: Szépírási minták (mint az I. o.).

III. osztály.

1. Róm. kath. nagyobb katekizmus (mint a II. o.).
2. Pokorny: Ujszövetségi bibliai történetek, 7. kiadás.
3. Bartha J.: Rendszeres magyar nyelvtan, 3. kiadás.
4. Prónai: Magyar olvasókönyv, III. rész, 2. kiadás.
5. Fodor-Székely: Liber Sexti, II. rész, 2. kiadás.
6. Pirchala: Latin nyelvtan (mint a II. o.).
7. Szörényi: Német nyelvkönyv, I. rész.
8. Ujházy: A magyar nemzet történelme. I. r., 4. kiadás.
9. Kogutowitz: Atlasz a magyar tört. tanításához, I. rész.
10. Jákó-Ujházy: Az újvilág földrajza, 2. kiadás.
11. Lévay: Matematikai és fizikai földrajz, 2. kiadás.
12. Kozma-Kőrösi: Rendszeres földrajzi atlasz, 17. kiadás.
13. Gidró: Számтан (mint a II. o.).
14. Lendvai: Rajzoló geometria, III. rész, 2. kiadás.

IV. osztály.

1. Láng Ince dr.: Kath. szertartástan.
2. Bartha-Tordai: Stilisztika.
3. Lehr: Arany Toldi-ja.
4. Fodor-Székely: Liber Sexti, II. (mint a III. o.).
5. Pirchala: Latin nyelvtan (mint a III. o.).
6. Szörényi: Német nyelvkönyv, I. (mint a III. o.).
7. Ujházy: A magyar nemzet tört. II.
8. Kogutowitz: Atlasz a magy. tört. tanításához, I. (mint a III. o.).
9. Horváth-Marosi: Növénytan.
10. Borosay: Algebra, 6. kiadás.
11. Lendvai: R. geometria, III. (mint a III. o.).

V. osztály.

1. Láng Ince dr.: Kath. hittan.
2. Bartha-Tordai: Retorika.
3. Dávid: M. T. Ciceronis orationes selectae, 13. k.
4. Cserép: Szemelvények P. Ovidius Naso műveiből, 3. k.
5. Pirchala: Latin nyelvtan (mint a IV. o.).
6. Maywald: Görög nyelvtan, 6. k.
7. Maywald: Görög olvasó, I., 5. k.

8. Laki Bennó: Német olvasó, III.
9. Ujházy: Egyetemes történelem, I.
10. Kogutowitz: Tört. isk. atlasz.
11. Horváth-Marosi: Állattan.
12. Borosay: Algebra (mint a IV. o.).
13. Borosay: Geometria, I., 4. k.

Segédkönyvek:

1. Zsaszkovszky: Énekkönyv. (I—V. o.).
2. Vargha: Jézusom, örömöm (I—IV. o.).
3. Láng: Venite, adoremus (V. o.).
4. Vargha: A magyar helyesírás szabályai (I—V. o.).
5. Schmidt: Latin-magyar és Magyar-latin szótár (V. o.).

V.

Tájékoztató az 1916—17. iskolai év kezdetére.

1. A jövő (1916—17.) iskolai évben megnyílik a Szent-Imre-főgimnázium *V. osztálya* is. Tekintettel a küszöbön levő középiskolai nagy reformra, továbbá ideiglenes elhelyezésünkkel együtt járó szűkös helyi viszonyainkra, *görögpótló tanfolyamot nem nyitunk.*

2. A *beírások* június 19. és 20. és — ha hely marad — szeptember 1., 2. és 4.-én délelőtt 9—12-ig lesznek a Váli-utca 1. sz. székesfővárosi elemi iskola épületében (földsz. 5. sz.).

A júniusi terminuson, továbbá a szeptember 1.-én az *I. osztályba* csak budapesti illetőségű és róm. kath. vallású tanulókat veszünk fel; *II—V. osztályba* pedig csak azokat, akik a lefolyt évben intézetünkbe jártak.

Szeptember 2.-án mind az öt osztályba bármely illetőségű r. kath., szept. 4.-én bármely vallású és bárhol járt tanulók iratkozhatnak.

Ismétlők csak szeptember 4.-én jelentkezhetnek felvétellel.

3. A beírássra minden tanuló személyesen és pedig atyja vagy anyja, vagy ezek megbízottjai kíséretében tartozik megjelenni.

4. Az 1883. : XXX. t.-c. 10. §-a szerint az *I. osztályba* csak a 9. évet betöltött, de a 12. évet meg nem haladott tanulók vehetők fel, ha az elemi iskola négy osztályát jó sikerrel elvégezték s ezt nyilvános iskolától nyert bizonyítvánnyal, vagy felvételi vizsgálaton igazolják. 12 évesnél idősebb tanuló felvételéről a tanári testület határoz.

A többi osztályba az előző osztály bizonyítványa alapján kérhető a felvétel.

5. Akik *első ízben* lépnek az intézetbe (pl. az *I. osztályba* iratkozó), magukkal hozzák *a)* az előző (1915—16.) évi iskolai bizonyítványukat, *b)* születési anyakönyvi kivonatukat, *c)* *keresztlevelüket*, illetőleg a megkereszteltetés tényét igazoló hiteles (hivatalos számmal és pecséttel ellátott) iratot, *d)* himlő-oltó (ha 12-nél idősebbek, újra-oltó) bizonyítványukat.

Akik a múlt évben már tagjai voltak intézetünknek, azok csak tavalyi (1915—16.) iskolai bizonyítványukat hozzák el a beírássra.

6. A beírás díja 18 korona, amelyet a beírásakor mindenkinek le kell fizetnie. Ez alól senki sem menthető fel.

Az évi tandíj 72 korona, melyet negyedévenként (beírásakor, október 1.-én, január 1.-én és április 1.-én) is lehet fizetni. A beírási díjat az igazgatónál, a tandíjat a beírás alkalmával és minden terminuskor kézhez veendő *csekklapokkal* kell fizetni.

7. Szegénysorsú, jó magaviseletű és jeles, vagy legalább jó előmenetelű tanulók tandíjelengedést kérhetnek. A folyamodványt, amelyhez szegénységi bizonyítvány melléklendő s amelyben a kiskorú testvérek száma is megemlítendő, mélt. és főtiszt. Békefi Remig, dr., zirczi apát úrhoz kell címezni s szeptember 6.-ig az intézeti igazgatónál kell benyújtani.

Az első osztályba lépő és a más intézetből jött tanulók csak a félévi Értesítő alapján folyamodhatnak a II. félévi tandíj elengedéseért.

8. Az év végén (június 19. és 20.) beírt tanulók kötelesek a Felvételi Lappal szeptember 1., 2., legkésőbb 4.-én délelőtt 9—12 közt a részletes adatok bejegyzése végett az osztályfőknél személyesen jelentkezni. Aki ezt elmulasztja, nemcsak a belépésre való jogosultságát, hanem a lefizetett beírási díjat is elveszíti.

9. A szeptember 4.-e után jelentkezőket, ha késedelmüket kellőképp igazolják, az igazgató egy héten belül felveheti. A később jelentkezők felvételét az igazgatóság útján benyújtott folyamodványra a Budapesti fő- és székvárosi tankerület kir. főigazgatója, mélt. Erődi Béla, dr., udvari tanácsos úr engedheti meg.

10. Aki egy tárgyból bukott, ha magaviselete legalább szabályszerű s a javításra a tanári testülettől engedélyt nyert — ami a bizonyítványban jelezve van — folyamodvány nélkül tehet javító vizsgálatot.

Aki két tárgyból kapott elégtelen érdemjegyet, csak a tankerületi főigazgatóság engedélyével javíthat. Ez engedélyért a Budapesti fő- és székvárosi tankerület kir. főigazgatóságához intézett, iskolai bizonyítvánnyal felszerelt s 1 koronás bélyeggel ellátott folyamodványt a főgimnáziumi igazgatóságnál folyó évi június 5-ig kell benyújtani.

A két tárgyból bukott olyan tanulók, kiknek magaviselete kevésbé szabályszerű, vagy akik ugyanazon tárgyakból az I. félévben is megbuktak, javító vizsgálati engedélyt nem kaphatnak.

A javító vizsgálatra augusztus 30.-án délelőtt 9 órakor kell az igazgatónál (I. Váli-utca 1.) jelentkezni.

11. Amely tanuló az évvégi vizsgálatokat betegség, vagy egyéb fontos ok miatt le nem tehetette, vagy megszakítani volt kénytelen,

az évvégi utolsó vizsgálat napjáig (május 30.) a tanári testülethez pótlóvizsgálati engedélyért folyamodhatik. A betegséget hatósági vagy hatóságilag megerősített orvosi bizonyítvánnyal kell igazolni. A pótlóvizsgálat minden tantárgyra kiterjed és díjtalan.

A pótlóvizsgálatra aug. 31.-én délelőtt 9 órakor kell jelentkezni.

12. Másjellegű középiskolákból csak megfelelő különbözeti vizsgálat után lehet átlépni.

13. A testgyakorlás, mértani rajz technikai része és a szépírás tanulása alól fölmentendő tanulókat a hatósági orvos fogja megvizsgálni s a fölmentést vagy a főigazgató, vagy az igazgató adja meg. Külön folyamodni nem kell.

14. A jövő (1916—17.) iskolai évben használandó tankönyvek jegyzékét ezen Értesítőben közöljük. Figyelmeztetjük a tanulókat, hogy a könyvkereskedőktől csak a könyvek legújabb kiadásait fogadják el.

15. Szeptember 5.-én Veni Sancte-val nyitjuk meg az iskolai évet.

Bitter Illés,
igazgató.